

Επίσης, Εκτίλμεν,

The Greek Government and the
particularly happy to welcome your distinguished

For years, your country has been a
social movement, and has been a hundred
United States and in Europe.

25/8/1958

Καίριοι
Γενέδριο για τα
γυναικεία δικαιώματα

For various reasons, social ev
for centuries, to the principle of sex s
and the social and political life.
that have been n
had created different, even to have, on a
n
h
the social and political life of women with h
been different to that of men.

Χαιρετίσμιος Κ.Τ. ως
Υπουργού Προεδρίας
τῆς Κυβερνήσεως

I do not wish to refer to an
times, when social life was in certain
of women's rights in certain
were giving a more important role to women. I an
to the historical role of women when, howev
influence of the women's personality. There was
between men and women concerning their legal
participation in political and social life.

Ὁ λόγος τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Προεδρίας τῆς Κυβερνήσεως κ. Κ. Τσάτσου κατὰ τὴν σημερινὴν ἐναρξιν τῶν ἐργασιῶν τοῦ Διεθνoῦς Συνεδρίου τῶν Τουριστικῶν ἠρατῶρων Εὐρώπης.

"μοῦ προξενεῖ ἰδιαιτέραν εὐχαρίστησιν τὸ γεγονὸς ὅτι σήμερον ἐκ μέρους τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἀπευθύνω εἰς ὅλους ὑμᾶς ἐν ἐγκάρδιον "καλῶς ἦλθατε".

Ἡ Ἑλλάς θεωρεῖ ἑαυτὴν εὐτυχὴ διότι δύναται νὰ προσφέρῃ εἰς τὰ μέλη τῆς Διεθνoῦς Συνελεύσεως τοῦ Γ.Ο.Ε.Τ.Ο. τὴν ἐκ παραδόσεως γνωστὴν φιλοξενίας της.

Ἐλπίζω ὅτι ἡ ἐπίσκεψίς σας εἰς τὴν χώραν μας θὰ ἀποβῇ διττῶς ἱκανοποιητικὴ: πρῶτον διότι θὰ ἔχετε τὴν εὐκαιρίαν νὰ συζητήσητε προβλήματα κοινοῦ ἐνδιαφέροντος μεταξύ σας καὶ μετὰ τῶν Ἑλλήνων συναδέλφων σας. Δεύτερον διότι θὰ δυνηθῇτε νὰ λάβητε ἐκ πρώτης χειρὸς πληροφορίας περὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ νὰ καταλήξητε εἰς ἴδια συμπεράσματα περὶ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Τουρισμοῦ.

Ἐν εὐρὺ πρόγραμμα κατασκευῶν εὐρίσκεται ὑπὸ πλήρη ἀποπεράτωσιν ἐν Ἑλλάδι. Περιλαμβάνει ἓνα ἐντυπωσιακὸν ὄριμον ἐργῶν τουριστικῆς ἀναπτύξεως. Τὸ πρόγραμμα αὐτὸ, τὸ ὅποτον ὁποτελεῖ τμήμα ἑνὸς ἐπιμελῶς καταρτισθέντος 5ετοῦς σχεδίου προβλέποντος δημοσίας ἐπενδύσεις 50 ἑκατ. δολλ. ἡμ. περιλαμβάνει πλέον τῶν 70 βασικῶν ἐργῶν, εὐρισκομένων ἤδη ὑπὸ ἀποπεράτωσιν, συνολικῆς ἀξίας 8.000.000 δολλ. ἡμ.

Ἡ πολιτικὴ μας αὐτῇ, τῆς προαγωγῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ Τουρισμοῦ εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν αὐξησιν εἰς τὸ 10πλῶσιον, κατὰ τὰ τελευταῖα 10 ἔτη, τοῦ ὀριθμοῦ τῶν ἐπισκεπτομένων τὴν Ἑλλάδα περιηγητῶν, ὁ ὅποιος ἀνῆλθεν ἀπὸ 33 χιλ. τὸ 1950 εἰς 340 χιλ. τὸ 1959. Τὸ συνολικὸν ποσὸν τοῦ εἰσαχθέντος εἰς τὴν Ἑλλάδα ξένου συναλλάγματος ἠῤῥῆθη ἐπίσης ἀπὸ 4,5 ἑκατ. δολλ. εἰς 41,0 ἑκατ.

Ἀναλυτικώτερον τὸ πρῶτον μέρος τοῦ προγράμματος περιλαμβάνει τὴν κατασκευὴν ἢ τὴν συμπλήρωσιν 33 ξενοδοχειακῶν μονάδων, 13 τουριστικῶν περιπτέρων καὶ διαφόρων ἄλλων ἐργῶν σχετικῶν μὲ τὴν παροχὴν ψυχαγωγίας εἰς τοὺς περιηγητάς, τὴν βελτίωσιν τοῦ ὁδικοῦ δικτύου καὶ διάφορα ἄλλα σχέδια τουριστικῆς ἀναπτύξεως. Ἄνω τῶν 30 χιλ. ξενοδοχειακῶν κλινῶν θὰ πρόστεθοῦν εἰς τὰς ἤδη ὑφισταμένας, ὅταν τὸ πρόγραμμα αὐτὸ συμπληρωθῇ. Ἐξ ἄλλου δύναται κανεὶς πλέον

νά ταξιδεύση εἰς τὴν Ἑλλάδα κατὰ τρόπον περισσότερον άνετον. Πέραν τῶν ὑπαρχουσῶν αεροπορικῶν γραμμῶν, εἰς νέος διαβαλκανικός αὐτοκινητόδρομος ὁδηγῶν διὰ τῆς Γιουγκοσλαβίας εἰς τὰς Ἀθήνας εὐρίσκειται ὑπὸ κατασκευὴν ἐνῶ μία γραμμὴ θέρου-ἱππῶν μεταξύ τῆς Ἱταλίας καὶ τῶν Ἑλληνικῶν λιμένων θὰ θέσῃ καὶ πάλιν εἰς λειτουργίαν, μετὰ τῶσους σιῶνας τὴν ἱστορικὴν συγκοινωνιακὴν ἀρτηρίαν τῆς Μεσογείου, τὴν Ῥωμαϊκὴν καὶ Βυζαντινὴν "Ἐγνατίαν ὁδόν".

Τὸ προσφῶτως τεθὲν εἰς ἐκ μογὴν ξενοδοχειοκόν μας οὐστη-μα, τὸ ἄρτι συμπληρωθὲν συγκοινωνιακόν μας δίκτυον, καὶ ὁ ὀλιγοδάπανος τρόπος διαβιώσεως εἰς ὅλα εἰς ἔχοντά μέρη τῆς Ἑλλάδος, ἐν συνδυασμῷ μὲ τὰς λοιπὰς τουριστικὰς εὐκολίας, τὰς παρεχομένας ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὁργανισμοῦ Τουρισμοῦ, μᾶς κάνουν νά πιστεύωμεν ὅτι ἡ χώρα μας θὰ ἀνταποκριθῇ εἰς τὸ ἐπαγγελματικὰ σας συμφέροντα.

Ἡ παραμονὴ σας εἰς τὴν Ἑλλάδα θὰ σᾶς παράσχῃ τὴν εὐκαιρίαν νά σχηματίσετε μίαν γενικὴν ἰδέαν περὶ τῶν ὅσων ἐπετεύχθησαν εἰς τὸν τομέα τῆς τουριστικῆς ἀναπτύξεως. θὰ ἐκτιμῶμεν ὡς ἐκ τούτου ἰδιαιτέρως τὴν ἐποικοδομητικὴν σας κριτικὴν ἐπὶ τῶν ὅσων θὰ ἴδῃτε.

Τὸ ἐπάγγελμά σας ὁκεῖ μίαν ζωτικὴν λειτουργίαν εἰς τὸν σύνθετον μηχανισμόν τῆς διεθνοῦς τουριστικῆς ὁργανώσεως. Τὸ καθῆκον σας εἶναι νά ἀναπτύξητε τὸν τουρισμόν καί, δι' αὐτοῦ, νά συμβόλητε εἰς τὴν προαγωγὴν τῶν πολιτιστικῶν σχέσεων μεταξύ τῶν λαῶν. ἔχουσα πλήρη συνείδησιν τῆς σημασίας τῆς ἀποστολῆς αὐτῆς ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις περιβάλλει μὲ ἰδιαιότερον ἐνδιαφέρον τὴν πορείαν τοῦ Συνεδρίου σας καὶ μὲ ἐξουσιοδότησε νά κηρύξῃ τὴν ἐναρξίν του καὶ νά σᾶς εὐχηθῇ καλὴν ἐπιτυχίαν!

Congrès A.I.E.-S.T. 4.9.61

Lucio Toupiepour
 H. le Président

Mesdames, Mesdemoiselles, Messieurs, Chers Amis,

Je suis particulièrement heureux de saluer en Grèce les membres de votre Congrès aux travaux duquel j'attribue la plus grande importance.

L'historien de l'avenir, en étudiant une époque aussi tourmentée que la nôtre, se penchera peut-être avec intérêt sur le chapitre traitant d'un phénomène social, qui appartient bien à notre siècle et qui révolutionne pacifiquement et patiemment le monde: le Tourisme. Avant lui, vous êtes appelés, à une tâche très dure et très ingrate: celle de suivre avec les yeux de l'avenir un mouvement en pleine évolution. Il ne faut pas non plus sousestimer le fait que les conclusions auxquelles vous amènent vos études tiennent place dans le domaine du Tourisme, de l'expérience que le passé ne peut nous offrir car dans les grandes lignes, le Tourisme est un phénomène social excessivement jeune.

Cette tâche est d'autant plus difficile que, dans ce siècle vertigineux, les prévisions touristiques sont souvent dépassées par les événements, ce qui fait que chaque étude dans cette branche doit être réadaptée constamment.

Je tiens à vous affirmer que votre oeuvre, peu spectaculaire peut-être pour les masses, n'en est pas moins grande. Elle est profondément respectée par tous ceux qui, dans chaque pays, s'occupent du Tourisme. Vous êtes en quelque sorte l'Institut où nous venons compléter et contrôler ce qui est fait dans notre branche, très souvent avec, comme seul guide, le sens pratique et l'intuition du moment.

Dans le cours de vos études le nom de la Grèce a dû revenir très souvent sous vos yeux ces derniers temps.

Vous avez entendu dire ou constaté par vous-mêmes que l'effort touristique hellénique est ^{confidenciel} impressionnant et que le Tourisme est dans ce pays en pleine expansion.

Il est vrai que le Gouvernement Grec, dont j'ai l'honneur d'être membre, a considéré depuis son avènement au pouvoir - soit depuis cinq ans environ - le Tourisme comme une des bases principales de son programme national. A l'intérieur cette politique a, dit-on, changé l'aspect de la Grèce rien que par le nombre de nouvelles routes et des nouveaux hôtels qui ont surgis dans le pays. // Mais le Gouvernement Caramanlis attribue au Tourisme un rôle encore plus important que celui que joue, pour l'avenir d'une Nation, un investissement d'Etat de grand apport.

Le Président du Conseil et ses collaborateurs considèrent le Tourisme ~~surtout~~ comme un des liens qui unit la Grèce avec les Nations libres, un facteur décisif dans les relations internationales, en peu de mots un facteur de Paix .

Vous vous trouvez, Chers Amis, sur le sol d'un pays qui, il ya 25 siècles a donné à l'Hospitalité la forme d'un Dieu de l'Olympe. Les Grecs contemporains désirent que cette tradition qui leur a été léguée par leur

ancêtres, soit à la base de leurs efforts
d'expansion touristique d'aujourd'hui.

Dans cet esprit je souhaite que
les travaux de votre Congrès soient
couronnés d'un plein succès et à chacun
de vous individuellement, un heureux séjour
dans le pays du soleil où l'Etranger est
toujours considéré comme un Ami .

ancêtres, soit à la base de leurs efforts d'expansion touristique d'aujourd'hui.

Dans cet esprit je souhaite que les travaux de votre Congrès soient couronnés d'un plein succès et à vous, *tous*, Mesdames et Messieurs, individuellement, je souhaite un heureux séjour dans ce pays où nous considérons chacun de vous comme un Ami .

4.9.1961

Top 6 files

Mesdames, Mesdemoiselles, Messieurs, Chers Amis,

Je suis particulièrement heureux de saluer en Grèce les membres de votre Congrès aux travaux duquel j'attribue la plus grande importance.

L'historien de l'avenir, en étudiant une époque aussi tourmentée que la nôtre, se penchera peut-être avec intérêt sur le chapitre traitant d'un phénomène social, qui appartient bien à notre siècle et qui révolutionne pacifiquement et patiemment le monde: le Tourisme. Avant lui, vous êtes appelés, à une tâche très dure et très ingrate: celle de suivre avec les yeux de l'avenir un mouvement en pleine évolution. Il ne faut pas non plus sousestimer le fait que les conclusions auxquelles vous amènent vos études tiennent place dans le domaine du Tourisme, de l'expérience que le passé ne peut nous offrir car dans les grandes lignes, le Tourisme est un phénomène social excessivement jeune.

Cette tâche est d'autant plus difficile que, dans ce siècle vertigineux, les prévisions touristiques sont souvent dépassées par les événements, ce qui fait que chaque étude dans cette branche doit être réadaptée constamment.

Je tiens à vous affirmer que votre oeuvre peu spectaculaire peut-être pour les masses, n'en est pas moins grande. Elle est profondément respectée par tous ceux qui dans chaque pays, s'occupent du Tourisme. ^{nos collègues} L'Institut où ^{notre} ils viennent compléter et contrôler ce qui est fait dans leur branche très souvent avec, comme seul guide, le sens pratique et l'intuition du moment.

Dans le cours de vos études le nom de la Grèce a dû revenir très souvent sous vos yeux ces derniers temps.

Vous avez entendu dire ou constaté par vous-mêmes que l'effort touristique hellénique est impressionnant et que le Tourisme est dans ce pays en pleine expansion.

Il est vrai que le Gouvernement Grec, dont j'ai l'honneur d'être ~~un des~~ membre, a considéré depuis son avènement au pouvoir - soit depuis cinq ans environ - le Tourisme comme une des bases principales de son programme national. A l'intérieur cette politique a, dit-on changé l'aspect de la Grèce rien que par le nombre de nouvelles routes et des nouveaux hôtels qui

./.

*Vous
êtes en
quelque
sorte*

ont surgis dans le pays. Mais le Gouvernement Caramanlis attribue au Tourisme un rôle encore plus important que celui que joue, pour l'avenir d'une Nation, un investissement d'Etat de grand apport.

Le Président du Conseil et ses collaborateurs considèrent le Tourisme surtout comme un des liens qui unit la Grèce avec les Nations libres, un facteur décisif dans les relations internationales, en peu de mots un facteur de Paix.

Vous vous trouvez, Chers Amis, sur le sol d'un pays, qui, il y a 25 siècles a donné à l'Hospitalité la forme d'un Dieu de l'Olympe. Les Grecs contemporains désirent que cette tradition qui leur a été léguée par leurs ancêtres, soit à la base de leur efforts d'expansion touristique d'aujourd'hui.

Dans cet esprit je souhaite que les travaux de votre Congrès soient couronnés d'un plein succès et à chacun de vous individuellement, un heureux séjour dans le pays du soleil où l'Etranger est toujours considéré comme un Ami.

Ὁ λόγος, τὸν ὁποῖον ἐξεφώνησεν ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως εἰς τὴν θεο/νίκη, λιτός καὶ ἀντικειμενικός δίδει φωτεινὴν εἰκόνα τῆς καταστάσεως τῆς οἰκονομίας μας. Ἦτο ἀνάγκη, τὴν στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποῖαν ὀργιδίζει ἡ δημιουργία καὶ συνεχεῖς καταβάλλονται προσπάθειαι νὰ δημιουργηθῇ σὺγχυσις εἰς τὰ οἰκονομικὰ θέματα καὶ ἀνησυχία, ἀπὸ ἐπίσημα χεῖλη νὰ ἀκουσθοῦν ὀρισμέναι βασικαὶ ἀλήθειαι καὶ νὰ ἀνακοινωθοῦν ὀρισμένοι θεμελιώδεις σημεῖοις ἀριθμοὶ οἱ ὅποιοι ἀποδεικνύουν τὴν πρόδοον τῆς χώρας. Δὲν ὑπάρχει καμμία ἀμφιβολία ὅτι θὰ ἀκουσθοῦν πολλὰ "ναί... ἀλλὰ..." καὶ ὅτι θὰ ἐπισημανθοῦν αἱ δυνάμεις τῆς οἰκονομίας μας. Τὰς ἐπεσημάνειν ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως υπογραμμίσας τὸ γεγονός ὅτι ἡ χώρα μας εἶναι πτωχὴ καὶ ὅτι πολλὰ πρέπει νὰ γίνουν ἀκόμη, ἀλλὰ αὐτὸ δὲν μεταβάλλει τὸ γεγονός ὅτι ἔχομεν ὀφθαλμοφανῇ πρόδοον καὶ περὶ αὐτοῦ πρόκειται. Οὐδεὶς ἰσχυρίσθη ὅτι ἐφθάσαμεν εἰς τὸ ἰδαυικὸν σημεῖον. Ἰσχυρίσθη ὅμως ἡ Κυβέρνησις ὅτι ἐπιτυχὲς σημαντικὰς προόδους ἐντός τῆς τελευταίας βετίας καὶ ὅτι αἱ πρόοδοι αὗτοι ὀφειλόμεναι εἰς τὴν εφαρμογὴν μιᾶς ἐπιτυχούσης οἰκονομικῆς πολιτικῆς δημιουργοῦν ἐδραῖα θεμέλια διὰ τὴν περαιτέρω ἀνάπτυξιν τῆς οἰκονομίας μας μέχρι τοῦ σημείου ὅπου θὰ φθάσωμεν τὰ ἐπίπεδα τῶν πλεόν προηγμένων ἐuropατικῶν χωρῶν.

Υπάρχει ένα σημεῖον εἰς τόν ἐκφωνηθέντα ὑπό τοῦ
 κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, τὸ ὁ-
 ποῖον πρέπει νὰ ἐπιούρη τὴν ~~προσοχὴν~~ παντός Ἑλλήνου πο-
 λίτου ὁ ὁποῖος αὖριον θὰ κληθῇ εἰς τὰς κάλπας. Ὁ κ. Πρό-
 εδρος τῆς Κυβερνήσεως ἐτόνισεν ὅτι ἐκτός τῶν ἄλλων ἐθνι-
 κῶν καὶ ἠθικῶν λόγων οἱ ὁποῖοι καθιστοῦν τὸν κομμουνισμὸν
 ἀπαράδεκτον διὰ τὴν Ἑλλάδα, ~~αὐτὸς~~ ^{τόν} καθιστᾷ ἀπαράδεκτον
 καὶ ἡ ἰδιοτυπία τῆς Ἑλληνικῆς οἰκονομίας. Προσχώρησις
 τῆς Ἑλλάδος καθ' οἷον ὁδηποτε τρόπον εἰς τὸ Ἀνατολικόν
 μπλόκ, θὰ ἀπεστέρη τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὸ σύνολον περίπου
 τῶν ἀσέλων πόρων τῆς Ναυτιλίας καὶ τοῦ μεταναστευτικοῦ
 συναλλάγματος, καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον καὶ τοῦ Τουρισμοῦ.
 Δηλαδή θὰ ἀπεστέρη τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὰ 300 ἐκεῖνα ἑκατομ.
 περίπου δολάρια, τὰ ὁποῖα καλύπτουν τὴν διαφορὰν μεταξὺ
 ἐξαγωγῶν καὶ εἰσαγωγῶν καὶ ἐπομένως θὰ συνεπήγετο τὴν
^{οἰκονομικὴν} καταστροφὴν τῆς χώρας. ~~Αὐτὸ~~ Διὰ νὰ μὴν ἀναφέρωμεν καὶ
 τὸ ἄλλο γεγονός, ὅτι τὸ μέγιστον μέρος τῶν ἐξαγωγῶν μας
~~δέν~~ ^{ἐξέρχεται} ~~ἀπὸ~~ ^{ἐκ} τὸ Ἀνατολικόν μπλόκ καὶ οὔτε θὰ ἡδύνα-
 το ποτὲ νὰ στραφῇ πρὸς τὰ ἑκεί. Πρέπει ἐπομένως ὁ Ἑλλη-
 νικὸς λαὸς νὰ κατανοήσῃ ὅτι ἡ πολιτικὴ ἢ ὁποῖα συνδέει
 τὴν Ἑλλάδα μὲ τὴν Δύσιν καὶ ἰδιαίτερα μὲ τὰς χώρας τῆς
 Κοινῆς Ἀγορᾶς, εἶναι ἡ μόνη δυνατὴ πολιτικὴ καὶ ὅτι καὶ
 ἂν ἀκόμη αἰσθηματικῶς ἐπιθυμεῖ τις τὴν σύνδεσιν τῆς Ἑλλά-
 δος μὲ τὸ Ἀνατολικόν μπλόκ, ὑπάρχουν ἀδύνατοι οἰκονομι-
 κοὶ λόγοι οἱ ὁποῖοι τὸ ἀποκλείουν ἀπολύτως. Τὸ σοβαρώτα-

τον τουτο επιχείρημα τό ενισχύει αποφασιστικῶς τήν
 έξωτερικήν καί οἰκονομικήν πολιτικήν τῆς Κυβερνήσεως, πρέ-
 πει ἐν τῇ ἀπλότητί του νά τό χονέψουν ὅλοι οἱ Ἕλληνες
 καί νά μήν τό λησμονοῦν παρασυρρόμενοι ἀπό τήν ἐπιπολαζ-
 αν ἡ δολίαν δημαγωγίαν τῶν γνωστῶν κύκλων.

[16.1]

Ομιλία - χαιρετισμός του
Κ. Τσάτσου σε έναρξη συνεδρίου
για τις αρχές του Ελληνικού
Λόγου και του Χριστιανικού
πνεύματος. Χωρίς ημερομηνία
Εποχή Υπ. Προεδρίας της Κυβερνήσεως
1956-1961.

[Ευμ. Κ. Δ. Μιχαηλ]

Ὁ Ἑλληνικὸς κόσμος, ὁ κόσμος τοῦ λόγου, ἀφοῦ ἐντὸς ἐπὶ περίπου αἰῶνων, διήνυσε τὴν τροχίδν του, ἔφθασε εἰς τὸ ὄριον, ὅπου ἐκ τῶν ἰδίων του κόλπων ἔπρεπε νὰ ἀναπηρόσῃ ἡ ἀρνησις αὐτοῦ.

Ἀποτελεῖ τοῦτο τὸν ἀμείλικτον κανόνα τῆς πορείας τοῦ πνεύματος ἐν τῇ ροῇ τοῦ ἱστορικοῦ χρόνου. Ἐνῷ κατὰ τὴν φύσιν τῆς μεγίστης αὐτοῦ λαμπρότητος, ὁ Ἑλληνικὸς κόσμος εἶχε δι-γνώσει τὴν ὑπαρξιν ἐνός ὑπάρχοντος νοήματος, τὸ ὁποῖον ὑπερβαίνει τὸν λόγον, παρέμενε πάντοτε καὶ ὁ Ἑλληνικὸς στοχασμὸς καὶ ἐν συνεχείᾳ ἡ Ἑλληνικὴ τέχνη καὶ ἡ Ἑλληνικὴ ζωὴ ἀγκυλωμένοι εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ λόγου, ὥς τῆς καθολικῆς καὶ ἀνωτάτης δέξας. Αἱ ἄλλοι δυνάμεις ἐτίθεντο εἰς ἥσσαν μοῖραν καὶ δὲν ἀπετέ-λουν τὸν ἀκρογωνιαίον λίθον ἐφ' οὗ κατὰ κύριον καὶ πρῶτον λόγον ἀκοδομεῖτο ὅχι μόνον ὁ στοχασμὸς, ἀλλὰ καὶ ἡ τέχνη καὶ ἡ κοι-νωνικὴ καὶ ἠθικὴ τάξις. Ὁ λόγος, ὁ ὁποῖος πρὸ 7 αἰῶνων εἶχεν ἀνατεῖλει εἰς τὰς ψυχὰς τῶν κορυφαίων τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, παραμερίζων τοὺς μύθους καὶ τὰς δεσμευτικὰς παραδόσεις, διὰ νὰ τὰς ὑποκαταστήσῃ ἀπὸ τὸν αὐστηρὸν ἐπιστημονικὸν καὶ τὸν μα-θηματικὸν συνειρμὸν, παρέμενε πάντοτε τὸ κυρίαρχον νόημα, μέ-χρι τῆς κρίσεως ἐκείνης καμπῆς ὅπου αὐτὸς οὗτος ὁ λόγος διέ-γνωσε τὰς πέραν αὐτοῦ ἐκτεινομένας περιοχάς, τὰς ὁποίας δὲν ἠδύνατο νὰ κυριαρχήσῃ ὑπερβαίνων ἑαυτόν, ὁ λόγος τότε ὅχι μόνον ἀνεγνώρισε τὸ βῆρος, τὴν σημασίαν τοῦ ἀλόγου, τοῦ ἀρρήτου, ἀλλὰ ἔτεινε εἰς τὸ ἀρρητον τοῦτο νὰ παραχωρήσῃ τὴν ἀνωτάτην θέσιν εἰς τὴν κλίμακα τῶν δειῶν καὶ νὰ ὁμολογήσῃ ἐνώπιον αὐτοῦ τὰ ὅρια καὶ τὸν περιορισμὸν του. Ὡς ὁ καθαρὸς λόγος, ὁ Ἑλλη-νικὸς λόγος, ἐντὸς τοῦ ὁποῦο συνοφίζονται ὅλα τὰ ἐπιτεύγματα τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος, ἀνεζήτει ἥδη κατὰ πέραν ἑαυτοῦ. Ἀνε-ζήτει ἐπὶ νέου καὶ ὑψηλοτέρου ἐπιπέδου ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον εἶχεν ἄλλοτε καταλύσει τὴν παράδοσιν, τὸν μῦθον, τὰς ἐμμέσους συμβο-λικὰς ἐκφράσεις δι' ὧν προσελάζετο τὸ κατὰ λόγον ἀρρητον. Πρὸ παντός ἀνεζήτει, ὅτι δὲν ἠδύνατο ἐξ ἰδίας δυνάμεως νὰ γνωρίσῃ: τοῦ ἀρρήτου τούτου τὴν φύσιν καὶ τὴν οὐσίαν. Ἡ κατὰ τὴν περι-οδὸν ἐκείνην ἀναζητήσις νέων θρησκειῶν, νέων μύθων, νέων συμ-βόλων, ἀποτελεῖ ἀπλῶς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς ἀγωνίας ἀπὸ τὴν ὁποί-αν κατείχετο ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου. Διότι ἀφοῦ ὁ λόγος εἶχεν ἔξαν-τλήσει ἑαυτόν ἔπρεπε ἡ πέραν τοῦ λόγου πίστις, ἡ πέραν τοῦ λό-γου ἔλπίς, μία πέραν τοῦ λόγου οὐσία, νὰ τὸν στηρίξουν.

Ἐπέπρωτο ἔξω ἀπὸ τὴν κοίτην τῆς Ἑλληνικῆς ζωῆς νὰ γεννηθῇ τὸ ἀγαθὸν τοῦτο. Ἐβλάσθη ἕνὸν πρὸς τοὺς αὐστηροὺς μαθηματικὸς συνειρμούς τοῦ Ἑλλήνος φιλοσόφου. Διὰ νὰ ἐκφρα-

οὐθὲν, περιεβλήθη τὸ ἔνδυμα τοῦ μύθου καὶ τοῦ συμβολικοῦ στοχα-
σμοῦ. Διὰ τὴν γίνῃ κατανοητὸν ἀπηυθύνθη κατὰ κύριον λόγον, ὅχι
εἰς τὴν αὐστηρὴν οὐσίαν, ἀλλὰ εἰς τὸ αἶσθημα, εἰς τὰς ἀλόγους
δυνάμεις τῆς ψυχῆς. Διότι τὸ ἄλογον καὶ τὸ ἄρρητον ἀπετέλει
ἐν ἑοχάτῃ ἀναλύσει τὴν οὐσίαν τοῦ. Ὅπως ὁ λόγος ἀπετέλει ἐν
ἐοχάτῃ ἀναλύσει τὴν οὐσίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος.

Τὰ διμυθῆ ὅμως καὶ τὰ μονόπλευρα δὲν εἶναι τοῦ κόσμου
τούτου. Ἡ ζωὴ εἶναι πάντοτε σύνθεσις δυνάμεων. Ὅπως εἰς τὸ
Ἑλληνικὸν πνεῦμα, παρ' ὅλην τὴν κυριαρχίαν τοῦ λόγου, ὑπέβασκον
πάντοτε αἱ πρὸς τὸ ἀντίθετον τοῦ λόγου ροαὶ - διότι καθεὶ νόη-
μα ζητεῖ τὸ ἀντίθετόν του, μέσα εἰς τὴν ζωὴν τοῦ πνεύματος, -
οὕτω καὶ κατὰ τὴν μεγάλην αὐτὴν καμπὴν ἦτο δόξαστος ἢ διατή-
ρησις μιᾶς νέας μορφῆς ζωῆς εἰς τὴν ὁσίαν δὲν θὰ μετεῖχε καὶ
ὁ λόγος, κατὰ τὸ μέτρον καθ' ὃ ἀπετέλει οὗτος ἀκατάλυτον πλεόν
ἀπόκτημα. Γυμνὸν ἀπὸ τὸν λόγον τὸν Ἑλληνικόν, τίποτε δὲν ἠδύνα-
το νὰ ζήσῃ πλεόν μέσα εἰς τὸ ροὺν τῆς ἱστορίας.

Ἐχρειάζετο κατ' ἐκκολούθησιν μία σύνθεσις τῶν δύο αὐτῶν
κόσμων, τοῦ κόσμου τοῦ Ἑλληνικοῦ λόγου καὶ τοῦ κόσμου τοῦ ἀρ-
ρήτου, τὸν ὅποιον εἶχεν ἀποκαλύψει, ὑπὸ τὴν ὑψηλοτέραν του μορ-
φήν, ὁ Ἑσταυρωμένος Χριστός.

Τὴν σύνθεσιν ταύτην ἐκλήθησαν νὰ ἐπιτελέσουν, ἄριμοι
πνευματικῶς καὶ ψυχικῶς πρὸς τοῦτο, ὑπὲρ πάντα ἄλλον, οἱ τότε
πνευματικῶς ἄρχοντες τοῦ κόσμου, οἱ Ἕλληνες. Ἀποτελεῖ τοῦτο
μία ἀπὸ τὰς μεγαλειτέρας προσφορὰς τῶν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς
ἀνθρωπότητος.

Ἐκλήθησαν νὰ μορφώσουν τὴν συναναφορὴν τοῦ ρητοῦ καὶ
τοῦ ἀρρήτου, τοῦ ἑλλόγου καὶ τοῦ ἀλόγου, ἢ ἄλλως τὸ λόγον καὶ
τοῦ υπερβαίνοντος τὸν λόγον θεῖου. Ἐκλήθησαν οὕτω εἰς τὸ ἀγα-
θὸν τοῦ Πλάτωνος νὰ δώσουν νέον εὖρος καὶ νέον βάθος καὶ νὰ
ἀποκρυσταλλώσουν εἰς ὑπερβατικὰ σύμβολα, ὅ,τι ὁ καθαρῶς θεωρη-
τικὸς λόγος δὲν δύναται νὰ συλλάβῃ. Περαιτέρω ἐκλήθησαν νὰ συν-
θέσουν τὸν λόγον μετὰ τοῦ ἐντεῦθεν τοῦ λόγου αἰσθητοῦ καὶ οὕτω
τὸ αἰσθητόν τοῦτο, μέσῳ τοῦ λόγου, νὰ τὸ ἀναγάγουν μέχρι τοῦ
θεῖου καὶ τοῦ ἀρρήτου. Ἐκλήθησαν νὰ φανερώσουν τὸ θεῖον εἰς
τὸν νοῦν τοῦ ἀνθρώπου διὰ τῆς ἐνυφάνσεως τοῦ ἀρρήτου θεοῦ εἰς
τὸ ρητόν τοῦ λόγου καὶ περαιτέρω νὰ φανερώσουν τὴν σύνθεσιν τοῦ
θεοῦ τούτου τὸ ὅποιον ἔχει οὕτω ἐνυφανθῇ εἰς τὸν λόγον, πρὸς
τὸ αἰσθητόν, πρὸς τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου, διὰ τῆς ἐνανθρωπίσεως
τοῦ λόγου.

Πρὸ παντός δὲ ἐκλήθησαν τὴν οὐσίαν τοῦ Θεοῦ τὴν πέραν τοῦ λόγου, τὴν ἀγάπην ἐν Χριστῷ, νὰ τὴν συνθέσουν μὲ τὴν ὑπᾶντι πρακτικὴν ἀρχὴν κατὰ λόγον, τὴν δικαιοσύνην.

Φαίνεται τὸ ἔργον τοῦτο, ὅπερ ἐκλήθησαν νὰ ἐπιτελέσουν, καὶ πράγματι ἐπέτελεσαν οἱ Ἕλληνες, μοχθήσαντες πρὸς τοῦτο ἐπὶ τρεῖς καὶ πλεον αἰῶνας, περιωρισμένον εἰς τὴν σφαῖραν τῆς μεταφυσικῆς. Εἶναι ἐν τούτοις ἔργον καλῶτον ὅλας τὰς ὁφείας τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, διότι ἐκ τῆς συνθέσεως τῶν Ἑλληνικῶν καὶ Χριστιανικῶν ἀρχῶν προέκυψε ὁλόκληρος ὁ σημερινὸς εὐρωπαϊκὸς πολιτισμός.

Ἡ σύνθεσις αὕτη δύο ἀντιθέτων κόσμων βεβαίως δὲν ἐπετεύχθη τότε ἀπ᾽ ἐξ ἑαυτῶν. Ὅστε εἶναι νοητὴ ἡ σύνθεσις αὕτη, ὥς εἰς σκοπὸς εἰς τὸν ὅποιον δύναται τις νὰ φθάσῃ διὰ τὴν ἐξαμαρτίαν ἐκεί. Ἡ σύνθεσις αὕτη ἀποτελεῖ αἰῶνιον αἷτημα· ἀποτελεῖ ἰδέαν, πρὸς τὴν ὅποιαν πάντοτε θὰ στρέφεται ὁ ἀνθρώπος ὁ δυνάμει εἰς τὸν κύκλον τοῦ πολιτισμοῦ μας. Τὸ αἷτημα τοῦτο προσδιορίζει ἐκτοτε τὴν πορείαν τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πνεύματος. Κἀκεῖ λαὸς, κἀκεῖ μεγάλος δημιουργὸς ἐπὶ 19 αἰῶνας ἡγωνίσθησαν, καὶ θὰ ἀγωνίζωνται καὶ εἰς τὸ μέλλον, διὰ νὰ ἀποκαλύψουν μίαν νέαν μορφήν συνθέσεως τῶν ἀντιθέτων τούτων.

Ὁ δὲ γὰρ αὐτὸς ἀκριβῶς ἀποτελεῖ τὸ κυριώτερον γνῶρισμα τοῦ πολιτισμοῦ μας.

Ἐν ὅμως ὅλοι οἱ εὐρωπαϊκοὶ λαοὶ εἶναι τεταγμένοι νὰ πορευθοῦν τὴν ὁδόν, τὴν ὅποιαν διαγράφει τὸ αἷτημα τοῦτο, οἱ Ἕλληνες ἔχουν εἰς τὸ μέγα τοῦτο πνευματικὸν ἄθλημα ἰδιόζουσαν θέσιν. Αὐτοὶ ἐκ τῶν σπλάχνων τῶν ἡτλησαν τὰς μορφὰς διὰ τῶν ὁποίων συνεκροτήθη κατὰ τὸ πλεῖστον τὸ δόγμα τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας καὶ οὕτω αὐτὸ ἐπέτυχαν εἰς τὴν βασικὴν σφαῖραν, τὴν μεταφυσικὴν, τὴν πρώτην ἀποφασιστικὴν καὶ θεμελιώδη σύνθεσιν κλασσικοῦ καὶ χριστιανικοῦ πνεύματος. Αὐτοὶ κατόπιν εἰς τὴν σφαῖραν τοῦ καλοῦ καὶ εἰς τὴν ἠθικὴν σφαῖραν διέγραψαν μίαν μορφήν συνθέσεως τῶν δύο αὐτῶν πνευμάτων, ἡ ὅποια ἔχει κατὰ τὸ ὅλως ἰδιότυπον καὶ δὲν δύναται νὰ συγχέεται μὲ ἄλλας ἀναλόγους προσπαθεύσας ὅποια ἀνεπτύχθησαν βραδύτερον εἰς τὴν δύσιν. Τὴν ὅλως διακεκριμένην καὶ μεγίστης ἀξίας αὐτὴνπαράδοσιν, ἡ ὅποια εἶναι συνυφασμένη καὶ μὲ τὰς ψυχικὰς ἀρετὰς τοῦ γένους, ἂν ὅχι καὶ μὲ τὰς ἀρετὰς τῆς Ἑλληνικῆς γῆς, ἔχομεν καὶ ἡμεῖς σήμερον χρέος νὰ συνεχίσωμεν, ἀνανεώνοντες τὸ αἰῶνιον αἷτημα, ἐν ἁρμονίᾳ πρὸς τὰς συνθήκας τῆς ἐκάστοτε ζωῆς τοῦ παρόντος.

Τό Συνέδριον Ὑμῶν συνήλθε ἵνα τοῦτο τό χρέος κυρίως πληρώσῃ. Διὰ τῆς βούνης τοῦ τρόπου καθ' ὅν τό Ἑλληνικόν δφ' ἑνός καί τό χριστιανικόν πνεῦμα δφ' ἑτέρου συντίθενται ἡ δέον νά συντεθῶσι σήμερον, εἰς τῆς καθ' ἕκαστον φάσεις τοῦ θεωρητικοῦ ἢ τοῦ κοινωνικοῦ βίου, καθίστα τό μέγα τοῦτο πρόβλημα περισσότερο συνειδητόν καί εἰς εὐρυτέρους κύκλους καί διαγράφει ἐν τῷ μέτρῳ τῶν δυνάμεων ἐκδότου ἐξ ἡμῶν τήν δοτέαν λύσιν.

Πιστεύω ὅτι τό βῆθος καί ἡ ποιότης τοῦ νεοελληνικοῦ πολιτισμοῦ ἐξαρτῶνται, εἰς μέγαν βαθμόν, ἀπό τό βῆθος καί τήν ποιότητα τῆς λύσεως, τήν ὁποίαν θά δίδωμεν ἐκάστοτε εἰς τό κρίσιμον, τό ζωντανόν, τό πρωταρχικόν τοῦτο πρόβλημα τῆς ζωῆς μας.

Ἐφ' ὅσον ἀπό τοιαύτας σκέψεις ἐμπνέομαι εἶναι φυσικόν διόπτροι νά εἶναι καί αἱ εὐχαί μου πρὸς εὐδωκοῖν τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου, τό ὁποῖον δέν θέλω νά σκέπτομαι ὡς μεμονωμένον γεγονός ἀνευ συνεχείας, ἀλλά ὡς μίαν κοινήν φετηρίαν περαιτέρω κοινῶν προσπαθειῶν.

Ἐπειδή δέ καί ἡ Κυβέρνησις τῆς χώρας συμμερίζεται τὰς σκέψεις αὐτάς, εἶμαι εὐτυχῆς δυνάμενος ἐξ ὀνόματος αὐτῆς, νά δπευσθῶ πρὸς τοὺς κ.κ. Συνέδρους θερμόν χαιρετισμόν, μέ τήν διαδήλωσιν τοῦ ἀμερίστου αὐτῆς ἐνδιαφέροντος διὰ τό συντελεσθῶσέμενον παρ' αὐτῶν ἔργον.

Κύριοι,

Τίποτε δέν εἶναι πλέον αωστικόν ἀπό τήν ἀναδρομήν - εἰς τὰς πρώτας πηγὰς τῶν ψυχικῶν καί τῶν πνευματικῶν μας δυνάμεων, ὅταν αἱ ταλαιπωρίαι τοῦ καθ' ἡμέραν κινδυνεύουν νά σασκοτίσουν τήν σταθερότητα καί τήν καθαρότητα τῆς τοποθετήσεώς μας. Πῶς κατ' ἀκολουθεῖν περαίνων τόν λόγον νά μὴν εἰς εὐχαριστήσω καί δι' αὐτήν τήν ἀναβάπτισιν, τήν ὁποίαν προσφέρετε καί εἰς ὅσους θέλουν μετόχη τοῦ Συνεδρίου ἀλλά καί εἰς ὁλόκληρον τό δοκιμαζόμενον ἔθνος, τό ὁποῖον καί ἄθροος καί αὐτοπεπλοῖσιν καί πίστιν θέλει ἀντλήσῃ ἀπό τοὺς λόγους καί ἀπό τὰς σκέψεις Σας, διὰ τοὺς εὐγενεῖς καί ἠθικοὺς δῶνας, εἰς τοὺς ὁποίους, ὅπως ἀπό αἰώνων, οὕτω καί σήμερον ἐπιβέβηται, πρὸς πραγματοποιήσιν ἐν παντί τῶν ἀρχῶν τῆς Ἐλευθερίας, τῆς Δικαιοσύνης καί τοῦ Ἀνθρωπισμοῦ τῶν ἀρχῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ λόγου καί τοῦ Χριστιανικοῦ πνεύματος.

Ἐπικηδεῖος Λόγος διὰ τόν Ἰωάννην Θεοτόκην

Ἡ Ἑλληνική Κυβέρνησις καταθέτει δι' ἑμοῦ δάφνινον στέφανον ἐπὶ τῆς σοροῦ τοῦ Ἰωάννου Θεοτόκη διὰ νὰ τιμήσῃ τόν πολιτικόν ἄνδρα, τόν Ἑλληνα, τόν τόν ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος ἐλάμπρυνε τὰ ὕπατα τῆς Ἑλληνικῆς πολιτείας ἀξιώματα, μέ τήν πνευματικὴν καὶ ἐθνικὴν σταθερότητά του .

Τόν Ἑλληνα, ὁ ὁποῖος ἐστάθη πάντοτε ὄρθιος εἰς τὰς ἐπάλξεις τοῦ ἐθνικοῦ χρέους .

Τόν ἄνθρωπον ὁ ὁποῖος ἐν τῇ μέσῳ τῶν τραχυτάτων καιρῶν μας παρέμεινεν ἄσπιλος εὐπατρίδης, εὐπροσέγορος ἐν τῇ ὑπερηφανείᾳ του, πιστός ἐν τῇ ὑψηλοφροσύνῃ του, ταπεινός ἐργάτης τῆς ὥραίας του γῆς, φίλος τῶν συνανθρώπων του, ἄξιός τῆς αἰωνίας ζωῆς .

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ

Κέρκυρα, 8 Ἰουνίου 1961.

Ἐπικηδεῖος Λόγος διὰ τὸν Ἰωάννην Θεοτόκην

Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις καταθέτει δι' ἑμοῦ δάφνινον στέφανον ἐπὶ τῆς σοφοῦ τοῦ Ἰωάννου Θεοτόκη διὰ τὴν τιμῇσιν τὸν πολιτικὸν ἄνδρα, τὸν Ἕλληνα, τὸν ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος ἐλάμπρυνε τὰ ὅπλα τῆς Ἑλληνικῆς πολιτείας ἀξιώματα, μὲ τὴν πνευματικὴν καὶ ἐθνικὴν σταθερότητά του .

Τὸν Ἕλληνα, ὁ ὁποῖος ἐστάθη πάντοτε ὀρθὸς εἰς τὰς ἐπάλξεις τοῦ ἐθνικοῦ χρέους .

Τὸν ἄνθρωπον ὁ ὁποῖος ἐν τῇ μέσῃ τῶν τραχυτάτων καιρῶν μας παρέμεινεν ἄσπιλος εὐκατρίτης, εὐπροσηγώρος ἐν τῇ ὑπερηφανείᾳ του, πιστὸς ἐν τῇ ὑψηλοφροσύνῃ του, ταπεινὸς ἐργάτης τῆς ὥραιας του γῆς, φίλος τῶν συνανθρώπων του, ἀξίος τῆς αἰωνίας ζωῆς.

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ

Κέρκυρα, 8 Ἰουνίου 1961.

For a 20
approx
per

25/8/1958

A D D R E S S
of
Mr. CONSTANTINE TSATSOS
Minister to the Prime Minister

Ladies, Gentlemen,

The Greek Government and the people of Greece are particularly happy to welcome your distinguished Assembly in Athens.

For years, you have been trying to complete a great social movement which started about hundred years ago in the United States and in Europe.

For various reasons, social evolution has been subject, for centuries, to the principle of sex separation, in all manifestations of social and political life.

It was thought that human beings, which nature had created different, ought to have, on account of this natural differentiation, a different situation in society and in the State - hence, the social and legal status of women which for centuries had been inferior to that of men.

Obviously this did not mean that during all these centuries, women have had no decisive influence over the development of social and political events; men do not draw their living forces from legal institutions, they draw them mainly from the real value of their personality, which cannot be limited by legal or social formulae.

I do not wish to revert to as far as the prehistoric times, when social forms prevailing in certain regions of the earth, were giving a marked preponderance to women. I am referring myself to the historical times of humanity when, independently from the real influence of the women's personality, there existed a difference between men and women concerning their legal status and their participation to political and social life.

./.

Culture, the main object of which is to bring in life constantly more spiritual values and to confine nature where ineluctable laws have placed it, leads humanity to a point where the physiological differences of sexes will no more play any role whatsoever in the social or moral situation which the one or the other will occupy.

Nature may have sexes, but the spirit has none. These sex differences, which constituted one of the characteristics of history down to our days, are constantly being reduced to their natural dimensions. This allows every human being to be placed on an equal footing in every field, where one is figuring mainly as a spiritual personality and not as a mere physical entity.

This evolution constitutes now nearly a "fait accompli" in the civilised world, a fact upon which no one is astonished any more and against which no serious opposition is raised any more. There are, still however, some traces of that recent past, but I hope that time will make them disappear. And we know how much your organisation is decisively contributing to the acceleration of this civilisatory work.

- o -

The Greek feminist organisations have to be credited with a meritorious part and have often enlightened public opinion in our country on the work done by your International Alliance, for which we, here, have a great esteem.

As you will be able to find out yourselves, Greek people are, in general, very sympathetic to the women's struggle to conquer their rights.

I do not wish to revert to the ancient, nor to the medieval Greece; but whoever will write the modern history of my country will have to bow before the activity of Greek women, in its political and social manifestations. Their influence on the political events of our recent history is particularly wide, even were it to be compared with women's activity in other countries in Europe. The personality of the Greek woman, her initiative, her ableness to direct, have often overshadowed men in our history.

I do not wish to point out, nor even to mention, in an International Congress, facts pertaining to our national history. However, basing myself on a tradition of nearly two centuries, I can assure you that the conquest of the legal equality in every field, in family law, in labour legislation, in public law, is not a difficult matter for us. The evolution towards the equality of sexes, which is rapid in our country, can no more meet a serious opposition.

- o -

I believe that the problem of the equality in its legal formulae will soon be solved, even in those countries where it still exists. But there is another problem, not so easy to solve. The fact that women have had for so long a situation so different from that of the men, and that they do not have sufficient experience about the problems with which they are to be confronted, is creating for us the necessity to organise an adequate education of women, for them to be able to utilise the rights they have recently acquired, to the best of society in general.

I am certain that your Alliance will throw its weight in that direction, i.e. for an effort to educate women - no more to conquer their rights, but to exercise them in a more efficient way.

All political problems are, eventually, educational problems. They could not be solved without the constant education of all human beings, for them to be able to exercise their rights and fulfil their social obligations for the common welfare. In any case, the education of women presents certain special problems, which should be taken care of by each Country but, mainly, by the women themselves, particularly by those who, like you, hold leading positions in your respective countries.

I am confident that the present Congress will give a decisive impulse to all these highly interesting questions.

Ladies and Gentlemen,

The Greek Government has instructed me to meet you and address to you its sincerest wishes of welcome. I wish to stress in the most solemn way the importance it is attaching to your efforts. And it is by expressing the sincere wishes for the success of your Congress that, in the name of the Greek Government, I declare it open.

- - - - -

25.8.1958.

Ἐπικηδεῖος Δόγος γιά τόν Ἰωάννην Θεοτόκην

Ἡ Ἑλληνική Κυβέρνησις καταθέτει δι' ἑμοῦ δάφνινον στέφανον ἐπὶ τῆς σοροῦ τοῦ Ἰωάννου Θεοτόκη διὰ νά τιμήσῃ τόν πολιτικόν ἄνδρα, τόν Ἑλληνα, τόν ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος ἐλάμπρυνε τὰ ὕψατα τῆς ἑλληνικῆς πολιτείας ἀξιώματα, μέ τήν πνευματικὴν καί ἐθνικὴν σταθερότητά του.

Τόν Ἑλληνα, ὁ ὁποῖος ἐστάθη πάν^{τε}~~τα~~ ὄρθιος εἰς τὰς ἐπάλξεις τοῦ ἐθνικοῦ χρέους.

Τόν ἄνθρωπον ὁ ὁποῖος ἐν τῇ μέσῳ τῶν τραχυτάτων καιρῶν μας παρέμεινεν ἄσπιλος εὐπατρίδης, ἐμπροσήμερος ἐν τῇ ὑπερφανείᾳ του, πιστός ἐν τῇ ὑψηλοφροσύνῃ του, ταπεινός ἐργάτης τῆς ἡραίας του γῆς, φίλος τῶν συνανθρώπων του, ἄξιός τῆς αἰωνίας ζωῆς.

Κ.Δ.Τ.

Κέρκυρα, 8.6.1961.

*Επικηδεύειος Λόγος γιὰ τὸν *Ιωάννην Θεοτόκην

*Ἡ *Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις καταθέτει δι' ἑμὸς δάφνινον στέφανον ἐπὶ τῆς σοφοῦ τοῦ *Ιωάννου Θεοτόκης διὰ τὴν τιμὴν τὸν πολιτικὸν ἄνδρα, τὸν *Ἕλληνα, τὸν ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος ἐλάμπρυνε τὰ ὕψατα τῆς ἑλληνικῆς πολιτείας ἀξιώματα, μὲ τὴν πνευματικὴν καὶ ἐθνικὴν σταθερότητά του.

Τὸν *Ἕλληνα, ὁ ὁποῖος ἐστάθη πάντεκθροῖος εἰς τὰς ἐπάλξεις τοῦ ἐθνικοῦ χρέους.

Τὸν ἄνθρωπον ὁ ὁποῖος ἐν τῇ μέσῃ τῶν τραχυτάτων καιρῶν μας παρέμεινεν ἄσπιλος εὐπατρίδης, ἐμπροσήμερος ἐν τῇ ὑπερφανείᾳ του, πιστός ἐν τῇ ὑψηλοφροσύνῃ του, ταπεινός ἐργάτης τῆς ἁραίας του γῆς, φίλος τῶν συνανθρώπων του, ἄξιος τῆς αἰωνίας ζωῆς.

Κ.Α.Τ. 47808 .

Κέρκυρα, 8.6.1961.

ΟΜΙΛΙΑ τῆς Α. Β. τοῦ ΥΠΟΥΡΓΟΥ

ΠΡΟΒΑΡΙΑΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

κατά τὰ ἐγκαίνια τοῦ Κέντρου Ἑρευνῶν

ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ

τὴν 31 Ἰουλίου 1961

Μεγαλειότατοι, Μακαριώτατε, κ. Πρόεδρε τῆς Κυβερνήσεως, Κυρίαί καὶ Κύριοι,

Ἡ ἐκτέλεσις τοῦ ἔργου τό ὁποῖον σήμερον ἐγκαινιάζομεν, ἀπεφασίσθη τό πρῶτον ἐν ἔτει 1954, ὅτε καὶ ἐψηφίσθη ὁ Νόμος 2750 περί Ἰδρύσεως Ἑλληνικῆς Ἐπιτροπῆς Ἀτομικῆς Ἐνεργείας, παραλλήλως δέ ὑπεγράφη ἡ ἀπὸ 4 Αὐγούστου 1955 σύμβασις περί Συνεργασίας μεταξὺ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν διὰ τὴν εἰρηνικὴν ἐφαρμογὴν τῆς Ἀτομικῆς Ἐνεργείας.

Καὶ ἡ μὲν ἀπόφασις νά ὑπάρξῃ καὶ ἐν Ἑλλάδι Κέντρον Ἀτομικῶν Ἑρευνῶν καὶ νά μετέσχῃ καὶ ἡ Ἑλλάς εἰς τὴν παγκόσμιον προσπάθειαν τῆς ἀτομικῆς ἐρεύνης, ἦτο εὐκολος, διότι δέν ἠδύνατο νά μὴ ληφθῇ. Ἀπὸ τοῦ σημείου ὅμως ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἤρχιζεν ἡ ἐκτέλεσις τοῦ ἔργου, ἦτοι ἀπὸ τοῦ ἔτους 1955, αἱ δυσχερεῖαι τὰς ὁποίας εἶχεν νά ἀντιμετωπίσῃ τό Ἑλληνικὸν Κράτος διὰ νά φέρῃ εἰς πέρας τό ἔργον τοῦτο, ἦσαν ἰδιαζόντως μεγάλαι. Δαπάναι ὑπέρογκοι. Ἑλλείψεις εἰς ἄψυχον, ἀλλὰ πρό παντός εἰς ἔμφυχον ὕλικόν. Ἡ ὑπερνίκησις ὄλων αὐτῶν τῶν δυσχερειῶν τελικῶς ἐπετεύχθη ἀπ' ἐνός χάρις εἰς τὴν γεναιόδωρον βοήθειαν τῆς Ἀμερικανικῆς Κυβερνήσεως, ἡ ὁποία περιέβαλε τό ὅλον ἔργον μέ στοργὴν παροχοῦσα σημαντικὸν ἀριθμὸν ὑποτροφίῶν, ἕνα μικρὸν ὑποκρίσιμον ἀντιδραστήρα, βιβλία, πολλὰ ὕλινά καὶ

δρανα, καί ἡ ὁποία σήμερον, ὡς εἶδατε, ἐδώρησεν διὰ τόν αὐτόν σκοπόν 350,000 δολλαρίων, καί ἀφ' ἐτέρου χάρις εἰς τήν ἐπίμονον προσπάθειαν τῶν ἀρμοδίων κυβερνητικῶν καί ὑπηρεσιακῶν παραγόντων.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ὅστις, εἰς ἐνδειξίῳ τοῦ ἰδιαίτουτος αὐτοῦ ἐνδιαφέροντος διὰ τήν προαγωγήν τοῦ ἔργου τούτου, ὑπήγαγεν ἀπό ἑτους τήν Ἐπιτροπήν Ἀτομικῆς Ἐνεργείας εἰς τήν ἰδίαν αὐτοῦ ἀρμοδιότητα καί ἐποπτεῖαν πέραν τῶν μέχρι σήμερον προγραμματισθέντων καί δαπανηθέντων 70 περίπου ἐκπομπῶν, ἐνέκρινε διὰ τό τρέχον οἰκονομικόν ἔτος καί σημαντικῶς συμπληρωματικῶς πιστώσεις εἰς τρόπον ὥστε νά ἐπιταχυνθῇ κατ' ἐξ ἴσου σημαντικός εἶναι ὁ ἐμπλουτισμός τοῦ Κέντρου διὰ τοῦ καταλλήλου ἐμφύχου ὕλικου, προσωπικῶς ἐκάλεσε ὅλους τοὺς εἰς τήν ἀλλοδαπήν ἀσχολουμένους εἰς τήν ἀτομικὴν ἐνέργειαν καί τὰς ἐφαρμογὰς τῆς Ἑλληνικῆς νά ἔλθουν νά ἐργασθοῦν εἰς τόν Δημόκριτον, παρεχομένης εἰς αὐτοὺς πάσης δυνατῆς διευκολύνσεως βασιμῶς δέ ἐλπίζεται ὅτι πολλοί ἐξ αὐτῶν, ὅχι ἀμέσως διότι ἔχουν ἀνειλημμένας ὑποχρεώσεις, ἀλλὰ μετὰ παρέλευσιν εὐλόγου χρόνου, ἀνταποκρινόμενοι εἰς τήν πρόσκλησιν τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως θά ἐπανέλθουν ἵνα προσφέρουν ἀπό τῆς θέσεως αὐτῆς τὰς ὑπηρεσίας των πρὸς τήν πατρίδα.

Ἐπικέντρον ὅλων αὐτῶν τῶν προσπαθειῶν εἶναι αἱ ἐγκαταστάσεις αἱ ὁποῖαι μᾶς περιβάλλουν καί ἰδίᾳ ὁ καθιστάμενος ἤδη κρίσιμος ἀντιδραστήρ, ὁ ἀποτελῶν τό βασικόν στοιχεῖον τοῦ ὅλου Κέντρου. Καίτοι ἀπό τοῦ Ὀκτωβρίου 1959 εἰς τό Κέντρον ἐλειτούργησαν Ἐργαστήρια Φυσικῆς, Χημείας, Ἡλεκτρονικῆς καί Βιολογίας, τό γεγονός τοῦτο τῆς κρίσιμότητος τοῦ ἀντιδραστήρος ἀποτελεῖ σταθμόν εἰς τήν ὅλην λειτουργίαν τοῦ Κέντρου. Διότι αἱ ἀρξάμεναι

σημαντικώταται ἔρευναι διὰ τὴν ζωὴν τοῦ τόπου, ὡς αἱ διὰ τὴν καταπολέμησιν τοῦ θάου, διὰ τὴν συντήρησιν τροφίμων, διὰ τὴν χρησιμοποίησιν ραδιοϊσοτόπων εἰς τὴν ἀνίχνευσιν ροῆς ὑπογείων ὑδάτων, διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ραδιοϊσοτόπων εἰς τὴν βιομηχανίαν, καὶ αἱ ἱατρικαὶ ἐφαρμογαὶ εἰς πλεῖστα νοσηλευτικὰ ἰδρύματα, θὰ εἶναι δυνατόν νὰ ἀναπτυχθοῦν καὶ νὰ ἀποδώσουν πολλαπλάσια, ἐντασσομένοι εἰς εὐρύτερα προγράμματα.-

Θὰ ἤθελα νὰ ἐπισημάνω τὸ γεγονός ὅτι ὁ ἀντιδραστήρ ἐγκατεστάθῃ καὶ κατέστη κρῖσιμος ὑπὸ Ἑλλήνων τεχνικῶν καὶ ἐπιστημόνων καὶ ὅχι ἀπὸ ξένην Ὑπαιρίαν καὶ ὀργάνωσιν.- Τοῦτο ἀποτελεῖ σπουδαῖον ἐπίτευγμα διὰ τὸ ὁποῖον χρέος ἔχομεν νὰ τοὺς ἀπονειμώμεν δημόσιον ἔπαινον.-

Ἡ Ἀτομικὴ Ἑνέργεια, γέννημα σειρᾶς ὁλοκληροῦ ἀνακαλύψεων αἱ ὁποῖαι συνεχίζονται, καὶ θὰ συνεχίζονται ἐπὶ ἔτη μακρὰ, δὲν ἀποτελεῖ ἓνα ἀπὸ τὰ συνήθη συμβέντα· τὰ ὁποῖα εἰς τὸν ροὺν τοῦ χρόνου προάγουν τὴν ἐπιστήμην καὶ τὸν πολιτισμὸν τοῦ ἀνθρώπου. Ἀποτελεῖ ἓνα ἀπὸ τὰ συγκλονιστικώτερα γεγονότα ὅλων τῶν αἰώνων, τὸ ὁποῖον ἀνοίγει μίαν νέαν περίοδον εἰς τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου. Δὲν εἶναι τόσον ὁ πολλαπλασιασμός τῆς ὕλης τοῦ δυνάμεως, ὁ ὁποῖος τοποθετεῖ τὴν Ἀτομικὴν Ἑνέργειαν εἰς αὐτὴν τὴν μοναδικὴν θέσιν. Εἶναι κυρίως ἡ ἱκανότης τῆς Ἀτομικῆς Ἑνέργειας νὰ καταλύῃ τὴν ὕλην ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ὑπὸ τὴν ὁποίαν μέχρι σήμερον τὴν ἐγνώριζεν ὁ ἄνθρωπος. Εἶναι ἡ δυνατότης διὰ τῆς Ἀτομικῆς Ἑνέργειας νὰ ἀναχθῇ ἡ ὕλη εἰς αμφοτέρωθεν μορφὰς νὰ ἀναχθῇ ἡ πολλαπλότης τῶν μορφῶν εἰς κοινούς παρονομαστας, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον πολλαπλασιάζει εἰς μέγιστον βαθμὸν τῆς δυνατότητας κυριαρχίας τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς ὕλης, καὶ ἀπὸ ἀδρανὲς καὶ νεκρὸν στοιχεῖον τὴν μεταβάλλει εἰς ἐνέργειαν καὶ εἰς ζωὴν, ἀλλὰ ἐνέργειαν καὶ ζωὴν θεβειμένην εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ πνεύματος.-

“Αν καὶ εὐρισκόμεθα ἀκόμη εἰς τὴν ἀρχήν, δύναται ἐν τοῖς τοῖς νὰ λεχθῇ ὅτι συνετελέσθη ἡ ἀποφασιστικὴ στροφή εἰς τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου, ὡς ἦς τὸ πρόβλημα ἔχει συλληφθῇ καὶ ἐτέθησαν αἱ βασικαὶ θεωρητικαὶ καὶ μεθοδολογικαὶ ἀρχαὶ τῆς ἐπιλύσεώς του. Ἀπὸ τοὺς ἐρχομένους αἰῶνας μὲ ἀπόλυτον πίστιν καὶ βεβαιότητα πρέπει νὰ περιμένωμεν τὴν σταδιακὴν ἐπίτευξιν αὐτῶν τῶν ἀσυλλήπτου σημασίας σκοπῶν.-

Τὴν Ἀτομικὴν Ἑνέργειαν παρακολουθεῖ μία σκιά. Ἡ πρώτη ἐντυπωσιακὴ ἐκδήλωσις τῆς ὑπῆρξεν μία πρῶξις καταστροφῆς, μία πρῶξις πολέμου. Εἰς τὸν χῶρον εἰς τὸν ὁποῖον εὐρισκόμεθα, ἡ ἀτομικὴ ἐνέργεια θὰ καλλιεργηθῇ μόνον χάριν εἰρηνικῶν σκοπῶν, διὰ τὴν ἀνακούφισιν καὶ τὴν πρόδον τοῦ ἀνθρώπου, συμφῶνως ἄλλωστε καὶ πρὸς τὰς ὑπογραφείσας σχετικὰς συμφωνίας.-

Χάριν τῆς πραγματοποιήσεως τῶν εἰρηνικῶν αὐτῶν σκοπῶν, πλεῖσται χῶραι ὑποβάλλονται εἰς μεγάλας οἰκονομικὰς θυσίας, καὶ τὰ ἐπιτευχθέντα εἰς αὐτάς ἀποτελέσματα εἰς πλείστους τομεῖς τῆς ἱατρικῆς, τῆς Βιολογίας, τῆς Βιομηχανίας, προκαλοῦν τὸν παγκόσμιον θαυμασμόν.-

Ἡ Ἑλλάς, δοκιμασθεῖσα καὶ μάλιστα βαρέως κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη μετὰ τὸ τέρμα τοῦ πολέμου, δὲν ἠδύνατο βεβαίως νὰ ἐμφανίσῃ εἰς τὸν τομέα αὐτὸν ἐπιτεύγματα οἷα ὡρισμένοι μεγάλοι χῶραι. Παριστάμεθα εἰς τὰ πρῶτα τῆς βήματα. Ἀλλὰ εἰς τὴν προσπάθειαν ὅλων τῶν πολιτισμένων λαῶν νὰ προαγάγουν τὴν ἀτομικὴν ἐπιστημὴν, ἡ Ἑλλάς δὲν ἐπετρέπετο νὰ ἀπουσιάσῃ οὔτε νὰ ὑστερήσῃ. Πρῶτον διότι σήμερον δὲν νοεῖται ἐπιστημονικὴ ἔρευνα τοῦ ὕλικου κόσμου ἢ ὁποῖα νὰ μὴ συνδέεται καὶ μὲ τὴν ἀτομικὴν ἔρευναν. Δὲν νοεῖται πρόοδος εἰς πλείστας τῶν ἐπιστημῶν χωρὶς τὴν ἀτομικὴν ἐνέργειαν. Καὶ προσεχῶς δὲν θὰ εἶναι νοητὴ ἡ οἰκονομικὴ πρόοδος μιᾶς χώρας χωρὶς τὴν ἀξιοποίησιν τῆς ἀτομικῆς ἐνεργείας.

Ἡ Ἑλλάς, χώρα ἡ ὁποία ἐγνώρισε τὰ τελευταῖα ἔτη μίαν πραγματικήν ἀνθησιν εἰς ὅλους τοὺς τομεῖς, δέν ἦτο δυνατόν νά ἀγνοήσῃ καί αὐτόν τόν βασικεῖον παράγοντα τῆς προόδου εἰς τήν ἐποχὴν μας.

Οἱ Ἕλληνες ἔλλωστε βαρύνονται μέ μίαν μεγάλην κληρονομίαν, ἡ ὁποία δέν τοὺς ἐπετρέπε νά ἀπουσιάζουν ἀπὸ τόν στίβον εἰς τόν ὁποῖον ^{κυρίως} σήμερον ἀγωνίζεται ἡ ἐπιστημονική σκέψις τοῦ ἀνθρώπου. Πῶς εἶναι δυνατόν νά προσδιορίζωνται ἀπὸ τήν ἱστορίαν τῶν ὀλιγώτερον ἀπὸ ὅ,τι προσδιορίζονται οἱ ξένοι οἱ θεωροῦντες ἑαυτοὺς τέκνα πνευματικά τῆς Ἑλλάδος, ἀπλῶς καί μόνον διότι μετέχουν τῆς Ἑλληνικῆς Παιδείας.

Οἱ Ἕλληνες ὑπῆρξαν οἱ δημιουργοὶ τῆς Ἑπιστημονικῆς σκέψεως, ὑπῆρξαν ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι κατὰ τήν ἐξήγησιν τῶν φυσικῶν φαινομένων παρεμέρισαν τόν μῦθον καί ἀντ' αὐτοῦ ἐτοποθέτησαν τήν μαθηματικὴν σκέψιν. Ὑπῆρξαν ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ἐδημιούργησαν τήν θεωρητικὴν συνείδησιν καί τήν μεθοδολογίαν τῶν ἐπιστημῶν. Αὕτῃ εἶναι ἡ βαρυτάτη πνευματικὴ κληρονομία τὴν ὁποίαν δέν δύνανται οἱ Ἕλληνες νά ἀγνοήσουν.

Ἀλλὰ καί σήμερον εἶναι οἱ Ἕλληνες λαὸς μέ μεγάλα πνευματικά χαρίσματα, ὁ ὁποῖος δέν χρειάζεται παρὰ χρόνον καί ἀνέσιν καί ὑλικά μέσα διὰ νά φθάσῃ εἰς ὑψηλὰς πνευματικὰς ἐπιδόσεις. Τὴν εὐκαιρίαν αὐτῶν τῶν ἐπιδόσεων τὴν δίδει εἰς ἓνα καίριον τομεᾶ τὸ κέντρον τοῦ Δημοκρίτου. Ἀποτελεῖ ἐπομένως μίαν βάσιν ἐξορμήσεως, ἀπὸ τὴν ὁποίαν δυνάμεθα μέ ἐμπιστοσύνην καί μέ αἰσιοδοξίαν νά προσβλέπωμεν εἰς τὸ μέλλον. Βίσερχόμεθα μέ τὸ Κέντρον τοῦτο εἰς τὴν οἰκογένειαν τῶν λαῶν οἱ ὁποῖοι ἀγωνίζονται νά ὑψώσουν τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου, ἀντλοῦντες νέας δυνάμεις ἀπὸ τὸ ἄτομον, ἀπὸ τὸ ἄτομον τὸ ὁποῖον συνέλαβε πρῶτος ὡς μεθοδολογικὴν ἀρχὴν ὁ Δημόκριτος, καί τὸ ὁποῖον σήμερον κρύ-

βει μέσα εἰς τὰς ἀνεξιχνιάστους ἀκόμη δυνάμεις του τόσας πηγὰς ἀγαθῶν διὰ τόν ἄνθρωπον.-

Πρὸς ὅλους ὅσοι ἐβοήθησαν εἰς τὴν δημιουργίαν αὐτοῦ τοῦ κέντρου, εἴτε διὰ χρημάτων, εἴτε διὰ τῆς τεχνικῆς των πείρας εἴτε διὰ τῆς προσωπικῆς των ἐργασίας, ἐκφράζομεν τὰς πλεον θερμὰς εὐχαριστίας τῆς Κυβερνήσεως καὶ ὁλοκλήρου τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Πρὸς τοὺς ὑπευθύνως διαχειρισθέντας ἐπὶ πενταετίαν τὰ θέματα τῆς ἀτομικῆς ἐνεργείας καὶ τὴν συγκρότησιν τοῦ Κέντρου, τοὺς μοχθήσαντας ὑπὸ δυσχερεστάτας συνθήκας διὰ νὰ φέρουν ἐπιτυχῶς τὸ ἔργον τοῦτο εἰς ὃ σημεῖον σήμερον τὸ βλέπομεν, ἐκφράζομεν τὴν πλήρη κυβερνητικὴν εὐαρέσκειαν. Ἰδιαιτέρως ὅμως ἐκφράζομεν τὴν εὐγνωμοσύνην μας πρὸς τοὺς Βασιλεῖς ἡμῶν, οἱ ὅποιοι κατανοήσαντες ἐκ τῶν πρώτων τὴν σημασίαν τῆς ἀναπτύξεως τῶν ἀτομικῶν ἐρευνῶν ἐν Ἑλλάδι, παρέσχον καὶ παρέχουν γεναιοδῶρως πᾶσαν συμπαράστασιν εἰς τὴν μεγάλην αὐτὴν ἐθνικὴν προσπάθειαν.

Ἦδη θὰ παρακαλέσω τὴν Α.Μ. τὸν Βασιλεῖα ὅπως εὐδοκήσῃ καὶ θέσῃ εἰς λειτουργίαν τὸν πρῶτον Ἀτομικὸν Ἀντιδραστήρα τῆς Ἑλλάδος.-

*Δημόκριτος
Κέντρο Έρευνών*

Υπό τήν Προεδρίαν τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως ἔλαβε χώραν σύσκεψις τῆς ὁποίας μετέσχον ὁ Ὑπουργός Προεδρίας τῆς Κυβερνήσεως, ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς Ἀτομικῆς Ἐνεργείας καί οἱ ἀνώτεροι ὑπάλληλοι τῆς Ἐπιτροπῆς καί τοῦ Ἀτομικοῦ Κέντρου "Δημόκριτος" κατὰ τήν ὁποίαν ~~ὁ Πρόεδρος~~ ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ~~ἐπέστη~~ ἐνημερώθη ἐπὶ τῆς ὅλης πορείας τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἐπιτροπῆς καί τοῦ κέντρου "Δημόκριτος", ὡσας ὁδηγίας διὰ τήν ἐπίσπευσιν τῶν ἐκεῖ ἐκτελουμένων ἔργων.

Μετά τήν συζήτησιν τοῦ ^{ο/ου} προγράμματος ~~τῶν ἐκτελουμένων~~ ~~ἐργων κατὰ τὰ προσεχῆ ἔτη~~, ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἀπεφάσισεν ὅπως πέραν τῶν ~~προγραμματιζόμενων~~ εἰς τό πρόγραμμα ἐπενδύσεων ^{εἰς ἔτος} (1961) ^{8 ἔτη} κονδυλίων ὡς καί ^{ἀπὸ δ. πέντε} τῶν 20 προσθέτων ἐκατομμυρίων, τὰ ὁποῖα ἤδη ^{ἀπὸ δ. πέντε} ἐνέκρινε διὰ τήν συνέχισιν καί ἐπιτάχυνσιν τῶν ἔργων τοῦ κέντρου "Δημόκριτος", διατεθοῦν ^{ἐπὶ ἔτη} καί ἄλλα 20 ἐκατ. ἐντὸς τοῦ ἔτους, ἀνερχομένης οὕτω τῆς ἐκτάκτου ἐνισχύσεως τοῦ ^{ἔργου} προγράμματος Ἀτομικῆς Ἐνεργείας εἰς 40 ἐν συνόλῳ ἐκατ. διὰ τό ἔτος 1961.

Ἐν συνεχείᾳ ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἔδωκεν ὁδηγίας διὰ τήν ἀνάπτυξιν τοῦ προγράμματος ὑποτροφίῶν, τονίσας ὅτι διὰ τῶν ληφθέντων μέτρων ἡ Κυβέρνησις θέλει νά παράσχῃ εἰς τήν Ἐπιτροπὴν Ἀτομικῆς Ἐνεργείας τήν εὐχέρειαν νά ἀναπτύξῃ τό ταχύτερον δυνατόν τὰς ἀτομικὰς ἐρεῦνας, τόσον διὰ τῶν ἀνεγειρομένων ἐργαστηρίων ἄτινα θά ἐξοπλισθοῦν πλή-

πως μέ τά ἀναγκαῖα ὄργανα, ὅσον καί διὰ τῆς συνεχοῦς ἐπι-
διώξεως πρὸς προσέλκυσιν τοῦ καλλιτέρου ἐμφύχου ὕλικου.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς Ἀτομικῆς Ἐνεργείας
ἠὺχαρίσθησε ἐκ μέρους τῆς Ἐπιτροπῆς τὸν Πρόεδρον τῆς
Κυβερνήσεως διὰ τὴν πρόσθετον ^{ἡν ἀδελφ} ~~αὐτὴν~~ ἐνίσχυσιν τοῦ προ-
γράμματος διὰ τὴν Ἀτομικὴν Ἐνέργειαν, βεβαιώσας αὐτὸν
ὅτι οἱ Ἕλληνες ἐπιστήμονες, οἱ ἐργαζόμενοι ἤδη εἰς τὸ
κέντρον, ^{διασπινόμενοι} ~~σταματούμενοι~~ τὸ ἐμπράκτως ἐκδηλούμενον ἐνδια-
φέρον τῆς Κυβερνήσεως θά καταβάλλουν πᾶσαν προσπάθειαν
ἵνα ἀνταποκριθοῦν εἰς τὰς προσδοκίας τῆς.

Λ Ο Γ Ο Σ
 ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΠΡΟΒΑΡΙΑΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ
 κ. Κ. ΤΣΑΤΣΟΥ
 ΕΙΣ ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ ΤΩΝ ΦΙΛΙΠΠΩΝ

Πρό ενός περίπου έτους, σέ κάποια φιλική συγκέντρωσι δυό από τους παρόντας του Κρατικού Θεάτρου Βορείου 'Ελλάδος, συνομιλοῦντες μέ τόν Πρωθυπουργόν τῆς χώρας τοῦ εἶπαν ὅτι ὡς ὠριμένους οἰκονομικούς ὁρους εἶναι δυνατόν νά δημιουργηθῇ εἰς τήν Βόρειον 'Ελλάδα ἕνα συγκρότημα Θεατρικόν, τό ὁποῖον θά εἶναι ἰσόξιον ὅλων τῶν μεγάλων Θεατρικῶν συγκροτημάτων τῆς χώρας καί τό ὁποῖον θά εἶναι εἰς θέσιν νά ἀνταποκρίνεται εἰς τά πνευματικά αἰτήματα ὁλοκλήρου τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Βορείου 'Ελλάδος. Ἡρώτησε τότε ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ποῖοι εἶναι οἱ ὁροί. Ἐντός 24 ὥρῶν τοῦ ὑπεβλήθη ἕνα πρόγραμμα καί ἐντός μιᾶς στιγμῆς ἀπήντησε: " Σᾶς τά δίνω ὅλα καί θά ἀναλάβετε τήν ἐθύνην νά μοῦ ἐπιμυργήσετε ἕνα θέατρον Βορείου 'Ελλάδος".

Εἰς αὐτήν τήν χειρονομίαν τοῦ Πρωθυπουργοῦ ἀνταπεκρίθησαν ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι προεπάρθῃσαν νά δημιουργήσουν τό θέατρον αὐτό καί νά παρουσιάσουν σήμερον ἐνῶπιον τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ μίαν παράστασιν, μίαν ἐμφάνισιν Θεατρικήν. ἡ ὁποία δέν τιμᾷ μόνον αὐτούς τούς ἰδίους, ἀλλά τιμᾷ ὁλόκληρον τήν χώραν.

Τό κρᾶτος δῶσαν ἐκεῖνα τά ὅποια ἔδωσεν, ἔπραξε τό καθήκον του. Τό Θεατρικόν συγκρότημα, ἐμφανίζον, ὅπως ἐνεφανίσθη χθές, ἐμφανίζον τό ἔργον τοῦ Σοφοκλέους ἐνῶπιον τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἔπραξε καί αὐτό τό καθήκον του. Καί τώρα ἀπομένει εἰς ὑμᾶς, τό ἀκροατήριον, νά πράξετε τό καθήκον σας, νά ἀγκαλιζέσθε μέ ἐμπιστοσύνην καί ἀγάπην αὐτό τό ἔργον καί νά τό ἀναδείξετε ἐκεῖ πού πρέπει νά ἀναδειχθῇ. Τά ἔργα αὐτά τά δημιουργοῦν αἱ Κυβερνήσεις, ἀλλά τά διατηροῦν οἱ λαοί. Ἀποτελεῖ ἔθνικόν χρέος ὅλων τῶν Ἑλλήνων καί κυρίως τῶν Ἑλλήνων τῆς Βορείου 'Ελλάδος, νά γίνουν παραστέται αὐτῆς τῆς μεγάλης ἐθνικῆς προσπάθειας."

Εἶμαι βέβαιος ὅτι ἐντός ὀλίγων ἡμέρῶν, διό νά μή εἴπω ἐντός ὀλίγων μηνῶν, θά ἔδῃτε τοὺς καρπούς αὐτῆς τῆς προσπά-

θείας καί θά ἴδετε τί ὑπῆρξεν αὐτή ἡ χειρονομία, ἡ πρωθυπουργική, ἡ ὁποία καί εἰς τόν πνευματικόν τομέα, ἡθέλῃσε νά ἐμφανίσῃ ἕνα ἔργον δημιουργικόν, ὅπως τό ἐμφανίζει εἰς ὅλους τοὺς ἄλλους τομεῖς, τῆς ἐθνικῆς μας ζωῆς. Διὰ τὴν πρώτην ἐμφάνισιν τοῦ θεάτρου ἐδιαλέξαμε τοὺς Φιλίππους. Αὐτὴν τὴν στιγμήν τοὺς Φιλίππους τοὺς βλέπετε ἐν τῇ γενέσει των, ἐντός ἄλλου χρόνου θά ἴδετε νά ἀνασταίνεται ὁ ἀρχαιολογικός χώρος, νά ἀναδημιουργῆται νά ἀναστηλώνεται καί νά ἀποτελοῦν οἱ Φιλίπποι εἰς τό μέλλον ἕνα ἀπό τὰ μεγαλύτερα ἀρχαιολογικά κέντρα ὁλοκληρου τῆς χώρας. Ἔχουμε ὅλοι οἱ Ἕλληνες τὴν κακὴν συνήθειαν νά νομίζωμεν ὅτι ἀρχαιολογικοὶ χώροι ὑπάρχουν μόνον εἰς τὴν Ν. Ἑλλάδα. Μεγάλη πλάνη. Ἔχει καί ἡ Βόρειος Ἑλλάς ἀρχαιολογικοὺς χώρους ἐξ ἴσου σημαντικούς καί πιστεύω ὅτι ταχύτερα καί οἱ Φιλίπποι καί ἡ ἑσθὸς καί ἡ Ἀμφίπολις καί ἡ Πέλλα, θά ἀποτελέσουν κέντρα εἰς τὰ ὁποῖα θά ἔρχονται ὡς προσκυνηταὶ οἱ ἑθνωπαῖοι διὰ νά θαυμάσουν τὰ κλεῖδη τοῦ ἔθνους μας.

Ἐδιαλέξαμεν ὡς πρῶτον βῆμα τοῦ θεάτρου Βορείου Ἑλλάδος τοὺς Φιλίππους, διότι θέλωμεν νά δώσωμεν ἀκριβῶς εἰς ὁλοκληρὸν τόν λαὸν τὴν εἰκόνα τὴν ζωντανὴν εἰκόνα τῶν προθέσεών μας. Καί ἡ πρόθεσίς μας εἶναι: νά δημιουργήσωμεν ἕνα θέατρον ὑψηλοτάτου ἐπιπέδου, ἕνα θέατρον, τό ὁποῖον θά διδάσκῃ, ἕνα θέατρον, τό ὁποῖον θά μορφώῃ καί θά κατευθύνῃ, ὄχι θέατρον, τό ὁποῖον θά εἶναι ἀπλῶς διὰ τὴν διασκέδασιν τοῦ κοινοῦ, θέατρον, τό ὁποῖον θά ἀποτελῇ βῆμα ἐθνικόν βῆμα τό ὁποῖον θά ἀποτελῇ καί ἀπάντησιν εἰς ὅλους ἐκείνους οἱ ὁποῖοι λημονοῦν τὰ βῆμα ἀκριβῶς τοῦ ἔθνους.

Δι' αὐτόν τόν λόγον, ἐπαναλαμβάνω τὴν ἐκκλησίαν πρὸς ὅλους τοὺς παρόντας νά γίνουν παραστέται αὐτῆς τῆς προσπάθειας.

Ἐξ ὀνόματος τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, ὁ ὁποῖος δυστυχῶς δὲν ἠδυνήθη σήμερον νά ἔλθῃ μεταξὺ ἡμῶν, ἐκφράζω τὴν βαθυτάτην μου ἱκανοποίησιν διὰ τὴν ἐπιτυχίαν μετὰ τὴν ὁποίαν στεφανώνεται ἡ ἀρχὴ αὐτῶν τῶν παραστάσεων. Ἐκφράζω τὴν εὐαρέσκειαν τῆς Κυβερνήσεως ἀπέναντι ὅλων τῶν ἀρχῶν, αἱ ὁποῖαι ἐβοήθησαν εἰς τὴν ἐπιτέλεσιν αὐτοῦ τοῦ ἔργου καί ἐκφράζω τὸν θερμότατον χαιρετισμὸν τοῦ ἰδίου τοῦ Πρωθυπουργοῦ πρὸς ὅλους τοὺς παρόντας *.

reçu

Gr-11
9-9-61
Dra. Lucien Jaffrin

Je tiens à remercier le Comité d'Organisation de la Foire Nationale de Lausanne pour son initiative de choisir la Grèce comme hôte d'honneur de sa 42ème Foire.

Cette marque d'estime portée à la Grèce aide à resserrer les liens d'amitié qui relient nos deux peuples depuis si longue date, mais souligne aussi les affinités culturelles, commerciales et touristiques qui rapprochent nos deux états.

Nous avons la certitude que cette Foire aura une repercussion favorable sur les échanges commerciaux Greco-Suisses.

Nous Grecs, conscients de l'apport et de l'importance du Tourisme à l'économie nationale, ne pouvons que prendre un exemple sur la Suisse quant à la manière qu'elle a su mettre en valeur ses attraits touristiques et fait du Tourisme une industrie nationale.

Nous avons essayé de profiter de cette accumulation d'expérience dans le domaine touristique qui est le privilège de la Suisse. C'est ainsi que nous avons vu avec plaisir deux grandes Sociétés Suisses s'intéresser à la gerence et l'opération de nos Hôtels de construction récente, et que nous encourageons des jeunes ressortissants grecs à poursuivre des études étendues dans le domaine touristique en Suisse.

Je suis persuadé personnellement que la place réservée à la Grèce dans cette exposition de renommée mondiale servira à réhausser l'effort fourni par le peuple grec dans le but de mettre en valeur au plus vite ses possibilités économiques, sans abandonner les principes démocratiques, dont il est, comme le peuple suisse depuis des siècles, un fidèle défenseur.-

Malgré cela, nous soulignons aussi les affinités économiques, commerciales et touristiques qui rapprochent nos deux États.

Nous avons la certitude que cette Foire aura une répercussion favorable sur les échanges commerciaux Gréco-Suisses.

Nous Gréco-Suisses, conscients de l'importance et de l'importance du Tourisme à l'échelle nationale, ne pouvons que rendre un assentiment au Gouvernement suisse quant à la manière qu'elle a su mettre en valeur ses attraits touristiques et fait du Tourisme une industrie nationale.

Nous avons grand plaisir à profiter de cette accumulation d'expérience dans le domaine touristique qui est le privilège de la Suisse. C'est ainsi que nous avons vu avec plaisir deux grandes sociétés Suisses s'intéresser à la gestion et l'opération de nos Hôtels de construction récente, et que nous encourageons des jeunes recrues à poursuivre des études étendues dans le domaine touristique en Suisse.

[28.07]
ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΔΙΑΛΕΞΗ

ΤΟΥ ΚΟΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΣΑΤΣΟΥ
ΣΤΗΝ "ΕΠΙΜΟΡΦΟΤΙΚΗ ΦΟΙΤΗΤΙΚΗ
ΕΤΑΙΡΕΙΑ"

1961, 5 Ιουλίου και

1961, 29 Αυγούστου.

(Σημ. η Δ. Μυλωνά)

[39.4]

Ἐπωνυμία: Ἐπιπορωτική Ποικητική Ἐκκλησία (ἡ Ἐνωσις)

Σκοπός: Ἡ δ' ἐπιπορωτικὴν μεθόδον προαγωγὴ καὶ ἀνάπτυ-
ξις τῶν κοινωνικῶν καὶ οἰκονομικῶν θεσμῶν ἐπιδραμεύει.

Διαφορὶ ἀνάγκαι: ① Σειρὰ φρονήσεων διὰ τὸν αὐτὸν πύλινον
μέχρ' ὅσον ἐνδέχεται εὐνοίαν.

② Διαμόρφωσις τοῦ καταστατικῆς ὑπὸ
διηγούρου, ἐν συνεννοήσει μεθ' ἡμῶν ἀλλὰ καὶ ἐπὶ μέρ' ὅσοντα
ἐπιτομῆς, καὶ ὑπόθεσις αὐτῆς ἐν τῷ Πρωτοδικεῖον πρὸς
ἐγκρίσιν, ὅσον δυνατόν ἐστί, ὥστε καὶ ἐξηγηθῇ καὶ ἀλλὰ
ἡμεῖς περὶ τούτου, ὅπου καὶ θὰ ᾖ ἡ δημοδία καὶ ἐκδο-
κῆς.

③ Κατ' ἰδίαν ἐπαρθεὶς ὕμν μετὰ παρίοντας
οἰκονομικοὺς, διανοομένους κ.τ.π. οἱ ὅποιοι ἐν τῇ καταρχῇ
ἐκρίθησαν ἀπὸ τῆς δημοδίας ὅτι καὶ βούληται, ὥστε καὶ
καταρθεῖν καὶ δύο συζητήσασθαι ἐκμύα, ἡτοι:

α. Πληρὴ τῶν πόδων καὶ εἶναι αὐτοὶ

β. Ἡ Ε.Φ.Ε. οὐδέποτε ὅσον ἔχει ἡ δέουσαν μετ' αὐτῶν
ὑπόθεσιν ἢ καὶ ἄλλα κόμματα

④ Αἰθερία, βιβλιοθηκὴ, γραφεῖον μετὰ τῶν
ἰσχυρῶν χρημάτων. Φρονεῖ δὲ τὴν ἐξέλιξιν αὐτῆς πρὸς τὴν
ἀπὸ καὶ, ὥστε καὶ ἡ δέουσα πρὸς τὴν καὶ πᾶσι ἐκδοκῆς
καὶ ἀρχῇ τοῖς διοικηταῖς.

Καὶ τὸν καθένα μὲν
 ἰσχυρὸν (ἀποκριθεὶς ἀνδρῶν
 καὶ ποικίλων ἑστῆς) -

αὐτῶν, πορὰν ὁρῶντων
 ποικίλων

Καὶ τὸν ἀποκρίαν γὰρ
 ἰσχυρὸν ἢ πορὰν διανοητικῶς

θεοῦ ὁλοκλήρως διανοητικῶς

- ἔλεος - ὁλοκλήρως διανοητικῶς

καὶ - ἀποκρίαν

- ἰσχυρὸν καὶ ἀποκρίαν
 πορὰν -

Τὸ εἶδος (ὁ ἀνδρῶν) καὶ οἱ
νόμοι τῆς ἰσοπείας.

Τὰ ὅρια τῆς δουρίας τοῦ εἶδος
ἐξ τοῦ νόμου τῆς ἰσοπείας.

Ὁ ἄνθρωπος νόμος τῆς
ἰσοπείας

Ἡ δουλεία τοῦ ἀνδρῶν
καὶ δὲ νόμος - καὶ ἐπὶ
δουρίαν τοῦ ἄνθρωπου νόμου
τῆς ἰσοπείας - καὶ ἐπὶ
τῇ πείρᾳ ἀπὸ ἰσχυροῦ τοῦ

ἰσχυροῦ τοῦ εἶδος -
νομοθεσία

Καὶ οἱ νόμοι ἐξ ὧν
(ὁ νόμος καὶ ὁ νόμος πείρα)

U

[3.7] (1)

XVIIIe congrès *de l'Union* internationale des femmes

Mesdames, Messieurs,

Athènes 1958.

Le Gouvernement Hellénique et le peuple grec sont extrêmement heureux d'accueillir votre éminente Assemblée à Athènes.

Vous dédiez ^{depuis des années} tous vos efforts pour parachever un grand mouvement social qui commença, voilà bientôt cent ans, aux Etats Unis ^{d'Amérique} et en Europe.

Sous l' action de causes diverses, l' évolution sociale a été soumise pendant des siècles au principe de la séparation des sexes, dans toutes les manifestations de la vie sociale et politique.

On considérait que les êtres que la nature avait créés différents, devaient avoir, en raison de cette différence naturelle, une place différente dans la société et dans l' Etat; - d' où il résulta que le ^{status} social et juridique de la femme fut pendant des siècles inférieur à celui de l'homme.

Cela ne voulait naturellement pas dire que pendant tant de siècles la femme n'avait eu aucune influence décisive sur le développement des évènements sociaux et politiques; l'homme ne puise guère ~~ses~~ forces vives dans les institutions juridiques, il les puise surtout dans la valeur effective de ~~la~~ personnalité, qui ne peut être limitée, par des formules juridiques ou sociales.

Je ne veux pas revenir à des époques préhistoriques, au cours desquelles les formes sociales qui prévalaient dans certaines régions du globe donnaient une prépondérance marquée à la femme. Je me réfère à l' époque historique de l' humanité, pendant laquelle, indépendamment de l' influence réelle de la personnalité féminine, il existait une différence entre homme et femme dans ~~leur~~ position juridique et ~~sa~~ ^{leur} participation à la vie politique et sociale.

§. *Note* ^{*La mission*} La culture, dont ~~le but~~ principale

est d' introduire dans la vie toujours plus de valeurs spirituelles et de limiter la nature à la place où des lois inéluctables l' ont placée, mène l' humanité vers un point où les différences physiologiques des sexes ne joueront plus aucun rôle dans la situation sociale ou morale qu' occupera l' un ou l' autre.

La nature peut avoir des sexes,
mais l' esprit n' en a pas. Ces différences des sexes, qui furent un trait caractéristique de l' histoire jusqu' à nos temps, sont de plus en plus limitées à leurs dimensions naturelles, ce qui permet de placer tout être humain sur un pied d' égalité, dans tous les domaines où il apparaît en premier lieu, comme ~~une~~ personnalité spirituelle et non pas comme ~~une~~ simple entité physique.

Cette évolution constitue aujourd' hui presque un fait accompli dans le monde civilisé,

- 4 -

un fait, dont personne ne s'étonne et contre lequel ne s'élèvent plus de sérieuses objections. Il reste bien encore quelques traces du récent passé que le temps, j'espère, se chargera de faire disparaître. On sait combien votre Organisation contribue d'une façon décisive à l'accélération de cette oeuvre civilisatrice.

--o--

Les Organisations féminines grecques dont l'activité est digne de tout éloge, ont éclairé à plusieurs reprises l'opinion publique de notre pays sur l'oeuvre de votre Alliance Internationale, qui jouit parmi nous d'une très haute estime.

Le peuple grec - vous pourrez le constater vous-mêmes - s'est montré toujours favorable à la lutte de la femme pour la conquête de ses droits .

Je ne désire pas remonter à la Grèce ancienne ni à la Grèce du Moyen Age; mais celui qui écrira l'histoire des temps modernes de mon pays, devra s'incliner devant l'activité de la femme grecque tant dans ses manifestations politiques que sociales. Son influence sur les événements politiques de notre récente histoire est extrêmement étendue, même comparée à l'activité féminine dans d'autres pays de notre continent. La personnalité de la femme grecque, son initiative, sa capacité de diriger, ont souvent éclipsé les hommes dans notre histoire.

Je ne voudrais pas relever ou même mentionner des faits de notre histoire nationale dans un Congrès International, mais je puis vous assurer, en me fondant sur une tradition qui s'est ^{formée} ~~crée~~ depuis à peu près deux siècles, que la conquête de l'égalité

juridique ^{absolue} dans tous les secteurs, dans le droit familial, la législation ouvrière, le droit social, le droit public n' est pas pour nous chose difficile. L' évolution vers cette égalité ^{tion} des sexes, rapide dans notre pays, ne saurait rencontrer ^{à l'avenir} une sérieuse opposition.

--o--

Je crois que le problème de l' égalité dans les formes juridiques sera résolu sous peu, même dans les pays où il ne l' est pas encore. Il y a cependant un autre problème qui ne saurait être résolu si facilement. La situation si différente de celle de l' homme qu' a occupé la femme pendant de longues années, le fait qu' elle n' a pas toujours l' expérience requise pour les problèmes qu' elle est appelée à affronter, créent pour nous tous la nécessité d' organiser l' éducation adéquate du monde féminin, afin qu' il puisse utiliser les droits nouvellement acquis pour le plus grand bien de la société.

Je suis certain que votre Alliance portera le poids de son activité dans cette direction, c' est à dire vers un effort d' éduquer la femme, non plus pour conquérir des droits, mais pour les exercer d' une façon plus efficace.

Tous les problèmes politiques sont en dernier essort des problèmes d' éducation. Ils ne sauraient être résolus sans l' éducation constante de tous les êtres humains, afin qu' ils puissent exercer leurs droits et remplir leurs obligations sociales pour le bien de tous. ^{Toutefois} ~~mais~~ en l' occurrence, l' éducation de la femme présente certains problèmes spéciaux dont chaque Etat devrait prendre soin, / mais en premier lieu, les femmes elles-mêmes, / surtout celles qui occupent, comme vous, une position dirigeante dans vos pays respectifs.

- 8 -

Je suis certain que le présent Congrès donnera une impulsion décisive à toutes ces questions d' un si haut intérêt social.

Mesdames et Messieurs,

Le Gouvernement Hellénique m' a chargé de me présenter devant vous, et de vous adresser ~~ses~~ plus sincères ~~message~~ de bienvenue. Je tiens à manifester de la façon la plus solennelle l' importance qu' il attache à vos efforts. C' est donc en faisant des vœux sincères pour le succès de votre Congrès, que je déclare ses travaux ouverts au nom du Gouvernement Hellénique.

--o--

25.8.1958

1. 'Ο ἄνθρωπος καί οἱ σκοποί τῆς Ἱστορίας. Τά ὅρια τῆς θυσίας τοῦ ἀτόμου εἰς τοὺς σκοποὺς τῆς Ἱστορίας. 'Ο τελικός σκοπὸς τῆς ἱστορίας.
2. 'Η δυνατότης τοῦ ἀνθρώπου νά θέτῃ σκοποὺς - νά ἐπιδιώκῃ τὸν τελικόν σκοπὸν τῆς ἱστορίας - καί νά ἐκλέγῃ τὰ μέσα πρὸς ἐπίτευξίν του.
3. Αἱ διὰ τὴν ἐπιδίωξιν τῶν σκοπῶν τῆς ἱστορίας, τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ προορισμοῦ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν κοινωνιῶν ἐπὶ τῆς γῆς ποικίλαι μοφαὶ ὀργανώσεων κοινωνιῶν.
4. 'Η κατὰ τὴν παροῦσαν φάσιν τῆς ἱστορίας μορφή Δημοκρατίας. Βασικά στοιχεῖα τῆς Δημοκρατίας - ἄτομον - ἀτομικά δικαιώματα - πολυκομματισμός - καθολικὴ ψηφοφορία.-
5. Βασικὴ ἀρχὴ Δημοκρατίας ἡ ἄρνησις τῆς ἐπὶ ἀμέτρῳ θυσίᾳ τῆς ἀτομικῆς ζωῆς προαγωγῆς τοῦ συνόλου. Χαρακτηριστικόν, ἐπομένως, τῆς δημοκρατίας ἡ ἐμμονὴ εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ μέτρου ἐν τῇ συσχετίσει τοῦ ἀτόμου μετὰ τῆς ὁλότητος.
6. 'Εκ τῆς ὡς ἄνω ἀρχῆς ἔπεται ὅτι ἡ προαγωγή τοῦ ἀτόμου ἐν τῇ Δημοκρατίᾳ γίνεται συγχρόνως πρὸς πᾶσαν κατεύθυνσιν καί οὐχί μονοπλευρῶς πρὸς μίαν καὶ μόνον π.χ. τὴν τεχνικὴν. Τὸ μόνόπλευρον εἶναι χαρακτηριστικόν τῶν ὁλοκληρωτικῶν καθεστώτων.
7. 'Η τοιαύτη πολύπλευρος τοποθέτησις τοῦ ἀτόμου ἐπιτρέπει τὴν προαγωγὴν καί εἰς τὸν τομέα τοῦ θεωρητικοῦ γενικῶς βίου

(Φιλοσοφία, Καλαί Τέχναι, Ἠθικά καὶ Ἐπιστήμαι, Πολιτικὴ καὶ Δίκαιον). Εἶναι χαρακτηριστικόν ὅτι εἰς τὰ ὁλοκληρωτικά καθεστῶτα, τῆς δεξιᾶς ἢ τῆς ἀριστερᾶς, ὅλοι αὐτοὶ οἱ τομεῖς νεκροῦνται ἢ θεωροῦνται ἐπιβιώσεις τοῦ παρελθόντος, πάντως δὲ εξαφανίζεται ἀπὸ αὐτὰς ἡ πρωτοτυπία καὶ ἡ δημιουργικὴ ποῆς. Τοιαύτη ἡ κοσμοθεωρία περὶ τῆς ὁποίας ἀγωνίζεται ὁ ἐλεύθερος ἄνθρωπος ὅπουδῆποτε καὶ ἂν εὑρίσκεται.

9. Εἶναι ψεῦδος νὰ ὑποστηρίζεται ὅτι οἱ ἐλεύθεροι ἄνθρωποι ἀγωνίζονται ὑπὲρ τῆς λεγομένης ἐλευθέρως οἰκονομίας ἢ τοῦ λεγομένου καπιταλιστικοῦ καθεστῶτος καὶ ὅτι θεωροῦν τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀπεριορίστου τῆς ἰδιοκτησίας ὡς στοιχεῖον τῆς ἰδεολογίας των. Οἱ ἐλεύθεροι ἄνθρωποι ἀγωνίζονται διὰ τὴν δημοκρατίαν καὶ διὰ τὴν ἐξελικτικὴν πραγματοποίησιν τῆς πλήρους κοινωνικῆς δικαιοσύνης, ἡ ὁποία ὁδηγεῖ πρὸς περιορισμούς τῆς ἰδιοκτησίας πολὺ μεγαλυτέρους καὶ ἐν ἐσχάτῃ ἀναλύσει οὐχὶ ἀπέχοντας ἀπὸ τὴν περιωρισμένην ἰδιοκτησίαν, τὴν ὁποίαν εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ παραδεχθῇ καὶ ὁ κομμουνισμός. Δὲν εἶναι ἐπομένως εἰς αὐτὸ τὸ σημεῖον, τῆς ἐκτάσεως τῆς ἰδιοκτησίας, ὅπου συγκρούονται τὰ δύο καθεστῶτα. Οὔτε εἶναι σοβαρά τὰ περὶ ὑπάρξεως ἐκμεταλλεύσεως εἰς τὸ ἓν ἐξ αὐτῶν, τὸ ὑποστηριζόμενον ἀπὸ τοὺς ἐλευθέρους ἀνθρώπους.

10. Βεβαίως, εἰς τὸν δυτικόν κόσμον ὑπάρχουν πολλὰ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα εἶναι ἀντίθετα πρὸς τὴν ἰδεολογίαν τοῦ ἐλευθέρου ἀνθρώπου καὶ ὑπάρχουν δυνάμεις αἱ ὁποῖαι ἐπιδιώκουν τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν συνανθρώπων των. Αὐτὰ τὰ στοιχεῖα ὅχι μόνον

δέν τά ὑποστηρίζουν οἱ ἐλεύθεροι ἄνθρωποι, ἀλλά καί τά καταπολεμοῦν καί τά καταπολεμοῦν καλλιτέρα ἀπό τοὺς κομμουνιστάς, διὰ τῆς σταδιακῆς καί ἀζημίου ἀναπτύξεως τῶν πραγμάτων εἰς τρόπον ὥστε, χωρίς φθοράν τῶν βασικῶν ἀρχῶν τῆς Δημοκρατίας, νά πραγματοποιηθοῦν τά ἀνωτέρω ἰδανικά τοῦ ἐλευθέρου ἀνθρώπου.

11. Ὁ ἐλεύθερος ἄνθρωπος δέν θεωρεῖ ὅτι τό καλλίτερον μέσον διὰ τήν βελτίωσιν τοῦ κοινωνικοῦ καθεστῶτος εἶναι ἡ ἐπανάστασις ἢ ἡ βία. Πιστεύει εἰς τήν σταδιακὴν ἐξέλιξιν, μέ τόν ρυθμόν τόν ὁποῖον ἐπιτρέπει ἡ ὥρμανσις τῶν πραγμάτων, ρυθμόν ὁ ὁποῖος εἶναι διάφορος εἰς ἐκάστην χώραν ἀναλόγως τῆς ἀναπτύξεώς της.

Ἡ Δημοκρατία, ὡς ἐκ τούτου, δέν ἔχει τήν γοητεῖαν τήν ὅποیان ἔχουν αἱ ἀκραταὶ λύσεις καί αἱ ταχεῖαι λύσεις, διαθέτει ὅμως ὑπέρ αὐτῆς τήν σωφροσύνην καί τήν πεῖραν τῆς ἱστορίας.

12. Ἐναντι τῆς κοσμοθεωρίας αὐτῆς, διὰ τήν ὅποیان ἀγωνίζεται ὁ ἐλεύθερος ἄνθρωπος καί τῆς πολιτικῆς αὐτῆς, μέ τήν ὅποیان ἐπιδιώκει τήν πραγματοποίησιν τῆς πρώτης, ὑψοῦται ὁ κομμουνισμός ὁ ὁποῖος, διὰ νά καταπολεμηθῇ, πρέπει πρῶτα νά καπανοθη καί νά κριθῇ μέ ἀντικειμενικότητα. Ἐκ τῆς ἀντικειμενικῆς αὐτῆς κρίσεως θά προκύψῃ ὅτι ὁ κομμουνισμός, εἰς μέν τό ἐσωτερικόν κάθε χώρας καταπνίγει τὰς δυνάμεις τῶν ἀτόμων, ἀναπτύσσει μονοπλεύρως τά κοινωνικά σύνολα καί δέν ὁδηγεῖ τελικῶς πρὸς τήν ἐλευθερίαν μὴ πραγματοποιῶν ἐπομένως σκοποὺς τοὺς ὁποῖους ἐπαγ-

γέλλεται. Εὖς δὲ τὴν ὁῦθεν κοινωνίαν ἐμφανίζεται οὗτος ὡς μία νέα μορφή τοῦ Ἰμπεριαλισμοῦ ἀποβλέποντος, ὅπως καὶ οἱ παλαιότεροι, νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν ἰδικήν του θέλησιν ἐπὶ τῆς θελήσεως τῶν ἄλλων καὶ νὰ τὰς ὑποτάξῃ εἰς τὴν ἰδικήν του πολιτικήν.

Αὐτός εἶναι ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον οἱ ἐλεύθεροι ἄνθρωποι, οἱ πιστεύοντες εἰς τὰ ἴδια ἰδανικά τὰ ὅποια φαινομενικῶς ἐπαγγέλλεται ὁ κομμουνισμός, θεωροῦν ὅτι ὁ κομμουνισμός ἀντιπροσωπεύει ἓνα κακὸν μέσον διὰ τὴν πραγματοποίησιν ἑνὸς ὀρθοῦ τελικοῦ σκοποῦ καὶ κατὰ συνέπειαν μίαν ὀπισθοδρόμησιν εἰς τὴν πρόοδον τῆς ἀνθρώποτης.

Τό άτομον (ὁ ἄνθρωπος) καί οἱ σκοποί τῆς
ἱστορίας.

Τά ὅρια τῆς θυσίας τοῦ ἀτόμου εἰς τοὺς σκοποὺς
τῆς ἱστορίας.

*Ο τελικὸς σκοπὸς τῆς ἱστορίας.

*Ἡ δυνατότης τοῦ ἀνθρώπου νὰ θέτῃ σκοποὺς - νὰ
ἐπιδίδῃ τὸν τελικὸν σκοπὸν τῆς ἱστορίας - καί νὰ ἐκλε-
γῇ τὰ μέσα πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ.

*Ἐπιδίδεις τῶν ἀτόμων - κοινωνιῶν

Κοινὸς σκοπὸς ἀμφοτέρων (διάφορα ἐνδεχομένως
μέσα)

Διὰ τὴν ἐπιδίωξιν σκοπῶν ἱστορίας (προρισμοῦ ἀν-
θρώπων καί κοινωνιῶν ἐπὶ γῆς) - ποικίλαι μορφαὶ ὀργα-
νώσεως κοινωνιῶν.

Κατὰ τὴν παρούσαν φάσιν ἱστορίας ἡ μορφή δημο-
κρατίας. Βασικὰ στοιχεῖα δημοκρατίας - άτομον - ἀτομι-
κὰ δικαιώματα - πολυκομματισμὸς - καθολικὴ ψηφοφορία

Βασικὴ ἀρχὴ δημοκρατίας : ἀρνεῖται τὴν ἐπὶ μέτρῳ
θυσίαν τῆς ἀτομικῆς ζωῆς προαγωγὴν τοῦ συνόλου.

Τὸ χαρακτηριστικὸν ἐπομένως δημοκρατίας εἶναι ἡ
ἐμμονὴ εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ μέτρου ἐν τῇ συσχέτισιν τοῦ
ἀτόμου καί τῆς ὁλότητος.

Ἐκ τῆς ἀρχῆς ἔπεται ὅτι ἡ προαγωγή τοῦ ἀτόμου ἐν τῇ δημοκρατίᾳ γίνεται συγχρόνως πρὸς πᾶσαν κατεύθυνσιν καὶ οὐχὶ μονοπλευρὸς πρὸς μίαν κατεύθυνσιν π.χ. τὴν τεχνικὴν. Τὸ μονόπλευρον εἶναι χαρακτηριστικὸν τῶν ὁλοκληρωτικῶν καθεστώτων.

Τοιαύτη τοποθέτησις τοῦ ἀτόμου ἐπιτρέπει τὴν προαγωγὴν εἰς τὸν τομέα τοῦ θεωρητικοῦ γενικῶς βίου (φιλοσοφία, Καλὰ Τέχνη, Ἠθικὰ Ἐπιστήμαι, Πολιτικὴ καὶ Δίκαιον). Εἶναι χαρακτηριστικὸν ὅτι εἰς τὰ ὁλοκληρωτικὰ καθεστώτα τῆς δεξιᾶς ἢ τῆς ἀριστερᾶς ὁλοι αὐτοὶ οἱ τομεῖς νεκρῶνονται ἢ ἀντέχουν ὥς ἐπιβιώσεις τοῦ παρελθόντος. Πάντως δὲ ἐξαφανίζεται ἡ πρωτοτυπία καὶ ἡ δημιουργικὴ πνοή.

Αὕτῃ εἶναι ἡ κοσμοθεωρία περὶ τῆς ὁποίας ἀγνίσцεται ὁ ἐλευθερὸς ἄνθρωπος ὅπουδῆποτε καὶ ἂν εὑρίσκειται

Εἶναι φεῦδος νῦν ὑποστηρίζεται ὅτι οἱ ἐλεύθεροι ἄνθρωποι ἀγνίσцονται ὑπὲρ τῆς λεγομένης ἐλευθερίας οἰκονομίας ἢ τοῦ λεγομένου καπιταλιστικοῦ καθεστώτος καὶ ὅτι θεωροῦν τὴν ἔννοιαν τῆς ἀπεριορίστου ἰδιοκτησίας ὥς στοιχεῖον τῆς ἰδεολογίας των. Οἱ ἐλεύθεροι ἄνθρωποι ἀγνίσцονται διὰ τὴν δημοκρατίαν καὶ διὰ τὴν ἐξελεγκτικὴν πραγματοποίησιν τῆς πλήρους κοινωνικῆς δικαιοσύνης ἢ ὅποια ὀδηγεῖ πρὸς περιορισμοὺς τῆς ἰδιοκτησίας πολλῶν μεγαλυτέρους καὶ ἐν ἀσχετῇ ἀναλύσει οὐχὶ ἀπέχοντας ἀπὸ τὴν περιωρισμένην ἰδιοκτησίαν τὴν ὅποιαν εἶναι ὑποχρεωμένος νῦν καὶ δεχθῆ καὶ ὁ κομμουνισμός. Δὲν εἶναι ἐπομένως εἰς αὐτὸ τὸ σημεῖον τῆς ἰδιοκτησίας ὅπου συγκροτοῦνται τὰ δύο καθεστώ-

τα. ὅτε εἶναι σοβαρὰ τὰ περὶ ἐκμεταλλεύσεως εἰς τὸ
 ἓνα καθεστῶς τὸ υποστηριζόμενον ὀφθεν ἀπὸ τοὺς ἐλευθε-
 ρους ἀνθρώπους.

Βεβαίως εἰς τὸν δυτικόν κόσμον ὑπάρχουν πολλὰ
 στοιχεῖα τὰ ὅποια εἶναι ἀντίθετα πρὸς τὴν ἰδεολογίαν
 τοῦ ἐλευθέρου ἀνθρώπου καὶ ὑπάρχουν δυνάμεις αἱ ὅποιαι
 ἐπιδιώκουν τὴν ἐκμετ^{συν}αλλευσιν τῶν/ἀνθρώπων των. Αὐτὰ
 τὰ στοιχεῖα δὲν τὰ υποστηρίζουν οἱ ἐλευθεροὶ ἄνθρωποι
 τὰ καταπολεμοῦν καὶ τὰ καταπολεμοῦν καλλίτερα ἀπὸ τοὺς
 κομμουνιστὰς διὰ τῆς σταδιακῆς καὶ ἀζημίου ἀναπτύξεως
 τῶν πραγμάτων εἰς τρόπον ὥστε χωρὶς φθορὰν τῶν βασικῶν
 ἀρχῶν τῆς δημοκρατίας νὰ πραγματοποιηθοῦν τὰ ἀνωτέρω
 ἰδανικὰ τοῦ ἐλευθέρου ἀνθρώπου.

Ὁ ἐλευθερὸς ἄνθρωπος δὲν θεωρεῖ ὅτι τὸ καλλίτε-
 ρον μέσον διὰ τὴν βελτίωσιν τοῦ κοινωνικοῦ καθεστώτος
 εἶναι ἡ ἐπανδρῶσις ἢ ἡ βία. Πιστεύει εἰς τὴν σταδιακὴν
 ἐξελίξιν μὲ τὸν ρυθμὸν τὸν ὅποιον ἐπιτρέπει ἡ ὁρέμανσις
 τῶν πραγμάτων, ρυθμὸν ὃ ὅποιος εἶναι διάφορος εἰς ἐκά-
 στην χώραν ἀναλόγως τῆς ἀναπτύξεώς της.

Δημοκρατία ὡς ἐκ τούτου δὲν ἔχει τὴν γοητείαν
 τὴν ὅποیان ἔχουν αἱ ἀκραῖαι λύσεις καὶ αἱ ταχεῖαι λύσεις,
 ἀλλὰ ὑπὲρ αὐτῆς τὴν ~~κοινωνίαν~~^{σωφροσύνην} καὶ τὴν πεῖραν τῆς ἱστορίας.

Ἐναντι αὐτῆς τῆς κοσμοθεωρίας διὰ τὴν ὅποیان διγ-
 νίζεται ὁ ἐλευθερὸς ἄνθρωπος καὶ αὐτῆς τῆς πολιτικῆς μὲ
 τὴν ὅποیان ἐπιδιώκει τὴν πραγματοποίησιν τῆς πρώτης ὑφ'ἑαυ-
 τῆς κομμουνισμοῦ ὃ ὅποιος διὰ νὰ καταπολεμηθῇ πρέπει πρῶτον

νά κατανοηθῇ καί νά κριθῇ μέ ἀντικειμενικότητα. Ἐκ τῆς ἀντικειμενικῆς αὐτῆς κρίσεως θά προκύψῃ ὅτι ὁ κομμουνισμός εἰς μέν τῷ ἐσωτερικῷ καθεῖς χώρας καταπνίγει τῆς δυνάμεις τῶν ἀτόμων, ἀναπτύσσει μονοπλευρῶς τά κοινωνικά σύνολα δέν ὁδηγεῖ τελικῶς πρὸς τὴν ἐλευθερίαν καί ἐπομένως δέν πραγματοποιεῖ τοὺς σκοποὺς τοὺς ὁποῖους ἐπαγγέλλεται. Εἰς δὲ τὴν ὁῤῥθεν κοινωνίαν ἐμφανίζεται ὡς μία νέα μορφή τοῦ Ἱμπεριαλισμοῦ ὁ ὁποῖος ἀποβλέπει ὅπως καί οἱ παλαιότεροι νά ἐπιβάλλῃ τὴν βίαικὴν του θέλησιν ἐπὶ τῆς θελήσεως τῶν ἄλλων καί νά τῆς ὑποτάξῃ εἰς τὴν ἡδαικὴν τῆς πολιτικῆς. Ἐπειδὴ πᾶσα κοινωνία ἔχει καί οἰκονομικῶς ἀνάγκας καθιστᾷ τῆς ἄλλας κοινωνίας οἰκονομικῶς ὑποτελεῖς εἰς αὐτόν.

Αὐτός εἶναι ὁ λόγος διὰ τὸν ἐλευθερον ἄνθρωπον ὁ ὁποῖος πιστεύει εἰς τὰ ἴδια ἰδανικά τὰ ὁποῖα φαινομενικῶς ἐπαγγέλλεται ὁ κομμουνισμός θεωρεῖ ὅτι ὁ κομμουνισμός ἀπετέλεσε ἓνα κακὸν μέσον ἐνός τελικοῦ σκοποῦ καί μία

τῆς προόδου τῆς ἀνθρωπότητος.

V
 GÖRERAN ~~TRADE~~ ~~MARK~~

Keifens für
 Godel's

Τούτου

Τῶν ἑρῶν

Ἐγκαίνιες Ἰδν. καυτανζόγλειον Σταδίου

Θέλω πρωτίστως νά τιμήσω τήν μνήμην τοῦ εὐγενοῦς διαθέτου, τοῦ Λυσιμάχου Καυτανζόγλου. Καί θέλω νά εὐχαριστήσω ὁ-
λους ὅσοι εἰργάσθησαν διὰ νά συντελεσθῇ τό ἔργον τοῦτο, εἴτε ὡς
διοικητικοί καί τεχνικοί ὑπεύθυνοι, εἴτε ὡς ἀπλοῦ τεχνῦται καί
ἐργάται.

Διὰ τοῦ Σταδίου τούτου ἡ νεότης τῆς Θεσσαλονίκης
καί τῆς Βορείου Ἑλλάδος, ἀλλά καί ὅλος ὁ ἑλληνικός ἀθλητισμός
ἀποκοτῶν τό πλέον σύγχρονον στάδιον.

Ἡ Κυβέρνησις ~~ἀποδέχεται~~ ^{ἀποδέχεται} ἰδιαιτέραν προσοχήν εἰς τήν
ἀνάπτυξιν τοῦ Ἀθλητισμοῦ, διότι πιστεύει εἰς τήν μεγάλην συμβο-
λήν του εἰς τήν ὑγιᾶ διαμόρφωσιν τοῦ σώματος, τῆς ψυχῆς καί τοῦ
χαρακτῆρος τῆς ἑλληνικῆς νεότητος. Ἀνήκει εἰς τοὺς ἐκπαιδευτι-
κοὺς, εἰς τὰς ὁργανώσεις τῆς νεότητος καί τὰς ἀθλητικὰς ὁμοσπον-
δίας καί σωματεῖα τό καθῆκον καί ἡ εὐθύνη διὰ τήν ἀνάπτυξιν τοῦ
Ἀθλητισμοῦ, ἐπ' ὠφελείᾳ τοῦ ἔθνους καί τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου.

Εἶμαι εὐτυχῆς διότι τό πρῶτον μέγαν ἀθλητικόν
ἔργον ἑνὸς εὐρυτέρου προγράμματος ἀθλητικῶν ἐγκαταστάσεων ἐγκαι-
νιάζεται σήμερον εἰς τήν πόλιν τῆς Θεσσαλονίκης. Τό εὐχάριστον
εἶναι, ἐπὶ πλέον, ὅτι δέν εἶναι τό μόνον. Πέραν τῶν Κρατικῶν ἐνι-
σχύσεων, ὕψους 5 ἐκατ. περίπου, αἱ ὁποῖαι ἐδόθησαν κατὰ τήν τελευ-
ταίαν τριετίαν διὰ τήν ἵδρυσιν καί συμπλήρωσιν ἄλλων ἀθλητικῶν
ἐγκαταστάσεων εἰς τήν Θεσσαλονίκην, ἔδωσα ἐντολήν καί ἀρχίζει ἀπό
τοῦδε ἡ ἀνέγερσις τοῦ μεγάλου κτιρίου ἀθλητισμοῦ καί ἐκθέσεων εἰς
τήν περιοχὴν τῆς Διεθνοῦς Ἐκθέσεως Θεσσαλονίκης. Θά ἐπακολουθήσῃ
ἐντός δύο περίπου μηνῶν, ἡ ἔναρξις τῶν ἐργασιῶν ἀνεγέρσεως τοῦ
ἀνοικτοῦ κολυμβητηρίου Θεσσαλονίκης.

Παραδίδων τό ἔθνικόν Καυτανζόγλειον Στάδιον εἰς
τήν ἀθλουμένην νεότητα τῆς Θεσσαλονίκης καί κηρύσσων τήν ἔναρξιν
τῆς λειτουργίας τούτου, παρακαλῶ τήν Α.Β.Υ., τόν Ὀλυμπιονίκην
Διάδοχον, ὅπως παραδώσῃ εἰς ἐκπροσώπους τῆς νεότητος ταύτης τήν
Ἑλληνικὴν Σημαίαν.

Γιὰ Κοράντι

IV Congrès International d'Esthétique
L'Art Contemporain et ses Critiques

Aûg. 1960

Дифференциал 'Ελληνικά στο

"Πριν από το ΞΕΚΙΝΗΜΑ

Εκδ. 'Αστέρων

Α' εκδ. Ιούν. 1988

σερ. 173-183

ΑΓ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ

Η ΚΑΛΟΤΕΧΝΙΚΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ Η ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

ΥΠΟ ΤΗΝ Α. ΚΩΝΣΤ. Α. ΠΑΛΛΗΝ

ΠΡΟΣΕΛΥΤΗΣ

ΕΚΔΟΣΗ ΑΝΕΚΔΟΤΗ

Ιζόλα

Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ

ΣΑΒΒΑΤΟ 20/8/55

1. *Ευχαριστώ*

*Ευχαριστώ για τον - συνδυασμό
 διαφορά - γαλβανία
 οι ευχαριστίες σας για
 την υπενθύμιση
 (από την ερώτησή μου
 απαντήθηκε με γρήγορα -*

*Αραδιάστε μπρός σε μια νοικοκυρά ένα μπριγιάν, μια τουα-
 λέττα και μια κουζίνα ΙΖΟΛΑ. Τί νομίζετε πως θα διαλέξει;...

ΣΑΒΒΑΤΟ

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ
—	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31	—	—	—

20

ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ
—	—	—	—	1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	—

þu apocryphal þu [89.2]
and illu.

þu, 3' and illu þu is
þu and illu (þu is
þu 3' and illu, 3' and illu
apocryphal is þu 3' and illu
þu 3' and illu —

(and illu 3' and illu)

þu and illu þu 3' and illu
apocryphal is þu 3' and illu

þu 3' and illu

þu 3' and illu
þu 3' and illu
þu 3' and illu
þu 3' and illu

(39.3)

ΕΙΣ ΤΑ ΠΑΝΤΑ

Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ

ΚΥΡΙΑΚΗ

21/8/55

Τὸ σαριλάκι με εὐχέ
 ἡ ἀγορά με ἡ ἀιδιότης
 τοῦ ἀιδιότητος;

Ἀκούει ἔχου!

(ἡ εὐδμον γὰρ γοδὶς
 ἡ κοινὴ γὰρ σκελὴ
 ἡ γο.)

Βρίσκει γὰρ (ὁμοιο-

Τὸ βασίλειον τῆς γυναίκας σας εἶναι ἡ κουζίνα· κ' ἡ βασίλισσα
 τῶν κουζινῶν ἡ ΙΖΟΛΑ.

ΚΥΡΙΑΚΗ

21

ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ
—	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31	—	—	—

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ
—	—	—	—	1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	—

~~gymnata~~ - gymnata)
 a gymnata (gymnata
 gymnata)
 a gymnata (gymnata
 (gymnata - gymnata - gymnata)

Gymnata
 gymnata - gymnata

Gymnata.

a gymnata (gymnata
 a gymnata - (gymnata)

Gymnata a gymnata
 a gymnata a gymnata
 a gymnata / a gymnata -

3

ΔΕΥΤΕΡΑ

22/8/55

φρύνει λατρεύ) - σάντα
 νάβι σοι φρύνει αγνός
 δε νούλας αργό με λή
 λαντα —

Νέ "φρογ" με ενδύει
 αιδύα σου ός με εν
 οφρύνει αιδύει
 φρία να σου βοιοδύ
 Αραδιάστε μπρος σε μία νοικοκυρά ένα μπριγιάν, μία τουα-
 λέττα καί μία κουζίνα ΙΖΟΛΑ. Τί νομίζετε πώς θα διαλέξη;..

Δ Ε Υ Τ Ε Ρ Α

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

Κ	Α	Τ	Τ	Π	Π	Σ
—	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31	—	—	—

22

ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

Κ	Α	Τ	Τ	Π	Π	Σ
—	—	—	—	1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	—

usual credo
 (apud al. prae-
 sentia olim per
 omnia)

Καὶ τοῦτο καὶ αὐτὸ
 τοῦ αἰνέου, ὅτι ἐν
 αἰνέου δὲ τῆς ἡμέρας
~~ἡμέρας~~ ἡμέρας τῆς αἰνέου (ἡ
 εἰσὶν αὐτὸ καὶ τοῦτο ἡ
 ἡμέρας)

[illegible]

to aidulmo pporolo

Opay - Dp x x x

Dp x x x x x x x x x x
 x x x x x x x x x x
 x x x x x x x x x x
 x x x x x x x x x x
 x x x x x x x x x x

Dp aidulmo x x x x x
 x x x x - (x x x x x x x x x x
 x x x x x x x x x x

x x x x x x x x x x

Dp x x x x x x x x x x
 x x x x x x x x x x
 x x x x x x x x x x

Στην ευραδία της. ΤΕΤΑΡΤΗ 24/8/65

Η τραγία της ασο της κροχ
 της το δύτης της δυνάτο
 το ενοητό — βαρος
 το αλερσοχ της σοιολογίας
 (το ορνο)

Οκ της το βαρος της σοιολογίας, ραδία γάρ

Το βασίλειο της γυναίκας σας είναι η κουζίνα: κι η βασίλισσα των κουζίνων η ΖΩΛΛΑ.

ΤΕΤΑΡΤΗ

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ
—	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31	—	—	—

24

ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ
—	—	—	—	1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	—

to arduous. [39.10] *hu' djo*
doo' hu' djo.

По агрономии
(гипс)

Two localities:

а/ порывом ~~идеи~~
~~то~~ воле и чувств
аппетитов и воле.

*Supposedly under
the sign*

1. propositiones lo pro
 2. propositiones ad pro
 3. propositiones ad pro

Β θ' γ' φ' ψ' (ελε
 μια εφευρεση ελε οχι
 Β β' αρχ. κυλων μεζ'
 (ελε ουνδαριλα με κρασι
 γ' φ' ψ' ελε οχι)
 Αγγ. κορυφ' δε μια
 δουλεια για το ποιο;

ΠΕΜΠΤΗ

25/8/58

*Αραδιάστε μπρὸς σὲ μιὰ νοικοκυρὰ ἓνα μπριγιάν, μιὰ τουα-
 λέττα καὶ μιὰ κουζίνα ΙΖΟΛΑ. Τί νομίζετε πὼς θὰ διαλέξη;..

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ
—	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31	—	—	—

Π Ε Μ Π Τ Η

25

ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ
—	—	—	—	1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	—

Nie diabóros

~~Mapa~~ Goalos em o

peços α' δ' χ ρ σ τ

(χ ρ σ τ , α' δ' χ ρ σ τ) -

Em χ ρ σ τ em δ χ ρ σ τ

(χ ρ σ τ χ ρ σ τ χ ρ σ τ χ ρ σ τ)

corrodo - oleproclonio

corrodo χ ρ σ τ (χ ρ σ τ χ ρ σ τ) = forpaxum (em χ ρ σ τ)

[39.13]

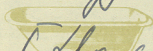
7) Ιζόλα

Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 26/8/55

Αεροπορική γραμμή -
α) αεροπορική ταξίδια
αρχ. κινών

β) αεροπορική ταξίδια
αεροπορική
πρόσβαση.

Ελαστική σχήμα

Η ΙΖΟΛΑ κατασκευάζει 28 διάφορα είδη, που κάνουν τη ζωή πιο ΑΝΕΤΗ, πιο ΥΓΙΕΙΝΗ, πιο ΠΟΛΙΤΙΣΜΕΝΗ.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

26

ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ
—	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31	—	—	—

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ
—	—	—	—	1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	—

esta la de azoratos.

Idi pyragun en unete
do azorato tipo, ya
do rus en con, ap. ya
esta de guerra. En

y 'ó' don pediáto
ap. do diviáto

Mea os a avo lo
py azorato (excluido) y
diviáto tipo ap. ya

en azorato y pediáto

Tia va navy aóletin
apobogí arapafelas

ΙΖΟΛΑ

[39.15]

Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ

ΣΑΒΒΑΤΟ

27/8/55

8) να παρουσιάσει στην
 τον δικό της (οργανισμό)
 χώρο και με σύμφωνο
 μέσο μας στο χώρο αυτό
 διατάξει μερικούς λό-
 ούς μερικών ανδρών
 τον δικό της χώρο και
 παρουσιάσει τον χώρο

Η ΙΖΟΛΑ κατασκευάζει 26 διάφορα είδη, που κάνουν τη
 ζωή πιο ΑΝΕΤΗ, πιο ΥΓΙΕΙΝΗ, πιο ΠΟΛΙΤΙΣΜΕΝΗ.

ΣΑΒΒΑΤΟ

27

ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ
—	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31	—	—	—

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ
—	—	—	—	1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	—

γὰρ ὁ χῖρος ἐν πορρὸ
 πορρὸν γὰρ ἵς τὴν
 παρὰ τὴν ἐξουσίαν.
 πρὶν ἐκταρξιν.

Ἐὰν δὲ αὐτὸς πορρὸν
 αὐτὸν ἐκταρξιν πορρὸν
 ἐκταρξιν πορρὸν γὰρ
 πορρὸν πορρὸν πορρὸν
 πορρὸν πορρὸν πορρὸν
 πορρὸν πορρὸν πορρὸν
 πορρὸν πορρὸν πορρὸν

πορρὸν πορρὸν πορρὸν
 πορρὸν πορρὸν πορρὸν
 πορρὸν πορρὸν πορρὸν
 πορρὸν πορρὸν πορρὸν
 πορρὸν πορρὸν πορρὸν

[39.17]

9)

Ιζόλα

Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ

στην την σου καρδιά

ΚΥΡΙΑΚΗ

28/8/55

μορφή του εκπολιτισμού
 η χάρη να είναι απλή
 να παρουσιάζει με συμ-
 πνευμένο ενδιαφέρον -
 είναι να παρουσιάζει
 τις απρόσμενες χάρεις
 να παρουσιάζει τον ένο-
 χό του, ~~από τον οποίο~~

Η ΙΖΟΛΑ κατασκευάζει 28 διάφορα είδη, που κάνουν τη
 ζωή πιο ΑΝΕΤΗ, πιο ΥΓΙΕΙΝΗ, πιο ΠΟΛΙΤΙΣΜΕΝΗ.

ΚΥΡΙΑΚΗ

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ
—	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31	—	—	—

28

ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ
—	—	—	—	1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	—

Ηδη δε σημασιολογικά
 το άρσεν δι' εφ' εφάρμοζον
 και το γυναικα το αρσεν.
 ταυτα δ' ειναι αποδοτικα
 εις γυναικα εις το ανδρικο
 και ανδρικο το αρσεν
 ανδρικο. Ταυτα δε
 ειναι ταυτα εις τα
 ανδρικο και ανδρικο.

Ταυτα ειναι ταυτα:

Το ανδρικο αρσεν
 και το γυναικα -
 το ανδρικο αρσεν

10) καλο χυρο (δυνατό
τον πορροσού.

ΔΕΥΤΕΡΑ 29/8/55

16 Ημερο πορροσού γ οδω
τοσούτη εν αμμερύν
δόν καλο χυρο.

Το ~~πορροσού~~ αρχικελοσού
πορροσού τον καλο χυρο.
τα σού σερικι εν τοσού τον
(ολο φινά δω) - δυνατό
Είκοσιοκτώ προϊόντα της ΙΖΟΑΑ.
Είκοσιοκτώ σκαλοπάτια στην κλίμακα του πολιτισμού.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Σ
—	1	2	3	4	5 6
7	8	9	10	11	12 13
14	15	16	17	18	19 20
21	22	23	24	25	26 27
28	29	30	31	—	—

ΔΕΥΤΕΡΑ

29

ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Σ
—	—	—	—	1	2 3
4	5	6	7	8	9 10
11	12	13	14	15	16 17
18	19	20	21	22	23 24
25	26	27	28	29	30 —

divorces proprii de p[ro]p[ri]o
in a[li]o de p[ro]p[ri]o in
separatim de p[ro]p[ri]o in
una l[oc]o, ~~et~~ i[n] separatis
cum ipso ex d[omi]no uno
p[ro]p[ri]o agitur in separatis
et in separatis, d[omi]no.

admodum - p[ro]p[ri]o in in-
divisa divorces de
separatis

De p[ro]p[ri]o in p[ro]p[ri]o
in separatis divorces in
locum de una app[ro]p[ri]o
in locum de p[ro]p[ri]o

Ιζόλα

[39.21]

Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ

11) λογιστόν καὶ οὐκ
 νοῦν, οὐδ' οὐκ οὐκ
 νοῦν, ἀλλ' ἐν σαρι
 οὐκ ἔστι οὐκ οὐκ
 οὐκ - οὐκ ἐν νοῦν
 ἐν ἰδανόρ, ἐν, καὶ
 οὐκ οὐκ, οὐκ οὐκ
 καὶ οὐκ.

Ἡ ΙΖΟΛΑ κατασκευάζει 28 διάφορα εἶδη, ποὺ κάνουν τὴ
 ζωὴ πρὸς ΑΝΕΤΗ, πρὸς ΥΓΙΕΙΝΗ, πρὸς ΠΟΛΙΤΙΣΜΕΝΗ

Τ Ρ Ι Τ Η

30

ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ
—	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31	—	—	—

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ
—	—	—	—	1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	—

don't forget.

It's really not very
 fine to be to be
 people's lives people in
 living

Don't - and so on
 of people - and so on
 people's lives to
 living in the world

so on and so on.

More to be said:
 To give to people
 for to live in it

poppy, he used, for as
his mind (as well

as his body is placed,
his thoughts, as y &
as well as y & poppy is
placed in my eyes well

as his mind is
my. and as y &
as well as y & poppy is

as well as y & poppy is
as well as y & poppy is
as well as y & poppy is
as well as y & poppy is

13/

μηνός της βρώς (Hudon
4^η χώρα) ..

ΠΕΜΠΤΗ

14/9/55

— Νυν παραμυθία:

Το αγρίχον επιδεικνύει
δεν μπορεί να είναι το
ανδρικό σώμα ή ο
έξω αδελφός αγρίχον
αγρίχον - αδελφός αγρίχον

Αραδιάστε μπρός σε μία οικοκυρά ένα μπριγιάν, μία τουα-
λέττα και μία κουζίνα ΙΖΟΛΑ. Τί νομίζετε πώς θα διαλέξει;..

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ
—	—	—	—	1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	—

Π Ε Μ Π Τ Η

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ

Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ
—	—	—	—	—	—	1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31	—	—	—	—	—

- ox adla moutka as
atrupayana. Atrupayon
porer i i na poro
na ~~atrupayana~~ atupa
na' d'omio, xps lyvalo
nakomvato uals,
apa uals atrupayana
 [Vb atrupayon na i' porp
h' porp na ato von
i' d'arora bafu co ly'ly
apa ato to dila -
du ana porer to
yaq - app nakomv
co ly' d'arora

14

Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ

[39.27]

σου παρακαλώ να
 στείλεις το γράμμα
 που σου έχω χέσει]

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 2/9/55

Γι' αυτό έστειλα το γράμμα
 σου, με την αλυσίδα
 γραμμάτων σου, που
 να σου έρχεται τον μήνα.

Αντίο στο σπίτι σου

Η ΙΖΟΛΑ κατασκευάζει 28 διάφορα είδη, που κάνουν τη
 ζωή πιο ΑΝΕΤΗ, πιο ΥΓΙΕΙΝΗ, πιο ΠΟΛΙΤΙΣΜΕΝΗ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ
—	—	—	—	1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	—

2

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ

Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ
—	—	—	—	—	—	1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31	—	—	—	—	—

Σὺ πορτί εἶς ἐν
 παλατιῳ, ἀντι-
 στήν. - Π.χ. ἐν Κίον
 & ~~(ἡγε' ἀρσένει)~~ - Ὡς
 ἐν πύλῳ ἰσο, ἀντ. ἀν.
 ἀντ. ἀν.

Σὺ πορτί εἶς ἐν
 κελ' αὐτ' ἐν ^{πορτί} ~~πορτί~~ πορτί
 ἀντ. ἀν. ^{ἀντ. ἀν.} ἀντ. ἀν.
 ἀντ. ἀν. ἐν ~~πορτί~~

ἀντ. ἀν. - καὶ
 ἀντ. ἀν.

18/ Ayn efendiy
 To fıkro pat
 oap, aları, unu un
^{İstiklal}
~~adına~~ oltı, cu
 4' fızrayunı poore
 ca cıppaz la efendi
 pe aynı pıncı
 coapıfı (nature morte
 lıvıng);

To fıkro Dr. fıkro
 fıkro - fıkro fıkro y
 fıkro y fıkro fıkro
 ca cıppaz lıvıng

Ιζόλα

[3930]

Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 22/7/55

Ἡ ΙΖΟΛΑ κατασκευάζει 28 διάφορα εἶδη, πού κάνουν τὴ
ζωὴ πρὸς ἈΝΕΤΗ, πρὸς ΥΓΙΕΙΝΗ, πρὸς ΠΟΛΙΤΙΣΜΕΝΗ.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

22

ΙΟΥΛΙΟΥ

ΙΟΥΛΙΟΣ

Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ
—	—	—	—	—	1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31	—	—	—	—	—	—

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ
—	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31	—	—	—

46 Tiali' p' g'p'a y g'u
 poro fortaro coope
 na coape is d'p'a;
 (pali y l'u vupō d'
 p'coarūne ap'pale
 no, p'p' u'v' fortaro
 ap'calāro - uali o'o
 avayepda o'u fuz').
 Tiali' poro lo p'p'a
 cor'p'coar l'u nature
 morte;

H' nature morte o'o
 f'p'alo, e'ra a'g'o
car'p'coar

ΠΕΜΠΤΗ 21/7/55

Ἡ ΙΖΟΛΑ κατασκευάζει 28 διάφορα εἴδη, ποὺ κάνουν τὴ
ζωὴ πὺδ ΑΝΕΤΗ, πὺδ ΥΓΙΕΙΝΗ, πὺδ ΠΟΛΙΤΙΣΜΕΝΗ.

Π Ε Μ Π Τ Η

ΙΟΥΛΙΟΣ

Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ
—	—	—	—	—	1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31	—	—	—	—	—	—

21

Ι Ο Υ Λ Ι Ο Υ

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ
—	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31	—	—	—

17 Tialk bu goorē va
 many to ayaawo
 Rivpor. — bu goorē
 va many bu unio

Siōl i'ffcalung
~~to~~ bu iuyēfē ~~to~~
iuyēfē (iuyēfē

krowato y'colowcūf
 iuyēfē la aipt. E
 aōl qō bu bōmūl

to aōdūlūo wapt
 pōio olov āndpōo

To aipt pōy i'uyēfē
 enat aōdūlūo

Ιζόλα

[39.34]

Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ

ΚΥΡΙΑΚΗ

10/7/55

Εικοσιοκτώ προϊόντα της ΙΖΟΛΑ.

Εικοσιεφτά σκαλοπάτια στην κλίμακα του πολιτισμού.

ΙΟΥΛΙΟΣ

Κ	Λ	Τ	Τ	Π	Π	Σ
—	—	—	—	—	1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31	—	—	—	—	—	—

ΚΥΡΙΑΚΗ

10

ΙΟΥΛΙΟΥ

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

Κ	Λ	Τ	Τ	Π	Π	Σ
—	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31	—	—	—

18 yoo star any yook
 talg oola soo ~~do~~ ~~for~~
 enas, conbulaud ud-
 ooaq eyapcoy -
 y soo id eyapcoy
 psoov andulung
 4' y psoov, apsoov
 andulung
 5' eyapcoy la ysoo
 uook' olo vooq
 Olo soo olin eyap
 6' too roovla
 yaula enas &
 aenna soo too

Ιζόλα

[3936]

Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ

ΔΕΥΤΕΡΑ

15/8/55

Ἡ ΙΖΟΛΑ κατασκευάζει 28 διάφορα εἶδη, ποὺ κάνουν τὴ ζωὴ πιὸ ΑΝΕΤΗ, πιὸ ΥΓΙΕΙΝΗ, πιὸ ΠΟΛΙΤΙΣΜΕΝΗ.

Δ Ε Υ Τ Ε Ρ Α

15

ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ

ΚΟΙΜΗΣΙΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ
—	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31	—	—	—

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ
—	—	—	—	1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	—

19 son is oural en
 enpary, lo iypuy.
 (ph'andulo) - apt
 lo fupmōt, lo de
 pūmōt - lo fortuo
 y unpuōt son epr
 na ydmō vōyō
 14 godmō, enuō
 enuōmō, lēyō
 des Erhabemō, en
 de lo enuō oēvō
 15 fupparymō

ΙΖΟΛΑ

(39.38)

Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ

1 Συμμετοχή
- 3 Παιδιά - +10.000

ΚΥΡΙΑΚΗ

14/8/55

Άραδιάστε μπρός σέ μιὰ νοικοκυρά ἕνα μπριγιάν, μιὰ τουα-
λέττα καὶ μιὰ κουζίνα ΙΖΟΛΑ. Τί νομίζετε πῶς θὰ διαλέξη;...

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ
—	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31	—	—	—

ΚΥΡΙΑΚΗ

14

ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ
—	—	—	—	1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	—

Ιζόλα

[39.39]

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ

21

Δευτέρα

ΔΕΥΤΕΡΑ

5/9/55

Τέφνη τις ενδιαφέρει
αίδου -

Διανοια γ ~~ε~~ φερνολόφ
βριακοντα εν αρμόνιο
ορι γουα α αντισταση
αν δισον ορκος γ αμοσ
αγα γ εωλερ. αιδουα
(α φερνολόφ)

Η ΙΖΟΛΑ κατασκευάζει 28 διάφορα είδη, που κάνουν τη
ζωή πιο ΑΝΕΤΗ, πιο ΥΓΙΕΙΝΗ, πιο ΠΟΛΙΤΙΣΜΕΝΗ

Δ Ε Υ Τ Ε Ρ Α

5

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

Κ	Α	Τ	Τ	Π	Π	Σ
—	—	—	—	1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	—

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ

Κ	Α	Τ	Τ	Π	Π	Σ
—	—	—	—	—	—	1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31	—	—	—	—	—

γοργυριό. - Συ η
 ροιγυρία

Μουσικά ~~επιγραφές~~ ^{αυτά} σου
 φαίνονται πάλι αριστοί
 ορεστές in επιγραφές

= η επιγραφική μουσική

Και κοινά όσα οι τύποι
 επιγραφών μουσικά, ενώ
 επιθυμούν να είναι κοινά
 με τα άλλα ορεστικά με

3 ανδρών αντιστοίχως γοργυρίων
 από με τη σύνθεσή τους
 ανδρών

22/

ΙΖΟΛΑ

[39.41]

Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ

TRITH

6/9/55

Της ενδιαφέρει ενδιαφέρει
 να γίνει ευτυχισμένη
 με ~~την οικογένειά της~~, ορατά
 αίσθημα, ~~αίσθημα~~
 αγαπάει με νόημα τον
 μελλοντικό της δούλο
 αυτό για την υγεία
 της για την υγεία

Η ΙΖΟΛΑ κατασκευάζει 28 διάφορα είδη, που κάνουν τη
 ζωή πιο ΑΝΕΤΗ, πιο ΥΓΙΕΙΝΗ, πιο ΠΟΛΙΤΙΣΜΕΝΗ.

Τ Ρ Ι Τ Η

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

Κ	Α	Τ	Τ	Π	Π	Σ
—	—	—	—	1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	—

6

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ

Κ	Α	Τ	Τ	Π	Π	Σ
—	—	—	—	—	—	1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31	—	—	—	—	—

[39.42]
Euphonia hui agnoscit
Hui olar la vengat
Hui vengat co vengat
Hui h' agnoscit hui
poro vengat' da la
suo

Hui olar euphonia de
la suo hui h' euphonia
e euphonia suo hui olar
vengat h' vengat hui

fun apolito di poro
agnoscit hui suo
agnoscit hui hui
agnoscit hui hui
agnoscit hui hui

Ω/α μελετάω, ουσία
 του νομού, γορ δα της
 διαπορ, ήχη' οργάνων
 γ' με το ~~οργανό~~ ~~οργανό~~ ~~οργανό~~
 αιδούμω - με το οργάνω
 παρὰ δόχτις της φ
 Ο ευφραδισμός 1975
 μια ~~αίτια~~ ~~αίτια~~ ~~αίτια~~
 σου βραχίονα από τις σόδες

*Αραδιάστε μπρός σέ μία νοικοκυρά ένα μπριγιάν, μία τουα-
 λέττα και μία κουζίνα ΙΖΟΛΑ. Τί νομίζετε πώς θα διαλέξει;..

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ
—	—	—	—	1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	—

Τ Ε Τ Α Ρ Τ Η

7

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ

Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ
—	—	—	—	—	—	1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31	—	—	—	—	—

lōi dīa ōulmōō vōiŋdō
 pī lo pōdō - lōi 476 -
 lī yōdā - y yāf līi
 emōa - lōi. pī lī
 ōvŋfīā dīōiŋ - 3000
 y dīyōyōō

H dōtōō ōdī - lo fīvōyōō
 lī - ōlō dō pīlōyōō
 y dō lōdīfīā pī ōōō
 dīōōh dīōō y līōō

vōyōō. Līōō ōlō dīyōō
lōō ōōō pōō āōōdīlōō
 & dīālvōōō dīā

[3945]

ΙΖΟΛΑ

Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ

Αποψή - γοργή

ΣΑΒΒΑΤΟ 3/9/55

Μου ρυθμός ~~δεν~~ επιφέρει
 για έναν λόγο να σπουδα
 * στα γράμματα εκεί περιωρισμένος
 (σαν ένα γόνο φθίνεις να ληστέυεις τους νομικούς)
 Μυστικά φέρει ευδαιμονία
 σκεπτική γοργή - γεννά
 αίσθηση, αψή επιφέρει
 γοργή ~~δεν~~ επιφέρει γοργή

‘Η ΙΖΟΛΑ κατασκευάζει 28 διάφορα είδη, που κάνουν τη ζωή πιο ΑΝΕΤΗ, πιο ΥΓΙΕΙΝΗ, πιο ΠΟΛΙΤΙΣΜΕΝΗ.

ΣΑΒΒΑΤΟ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

Κ	Α	Τ	Τ	Π	Π	Σ
—	—	—	—	1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	—

3

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ

Κ	Α	Τ	Τ	Π	Π	Σ
—	—	—	—	—	—	1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31	—	—	—	—	—

ΙΖΟΛΑ

[29.47]

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ

25

Κυριακή βράδυ

ΚΥΡΙΑΚΗ

4/9/55

Χορός = ρυθμός + μελωδία
= μουσική + θεατρική

όραση ή κίνηση

Εν κινήσει συνταξία

Χορός - χορός (όραση

γνώση) - ή στο συνταξία

βίβλη με στοιχεία οικίας

*Αραδιάστε μπρός σε μία νοικοκυρά ένα μπηρίαν, μία τουα-
λέττα και μία κουζίνα ΙΖΟΛΑ. Τί νομίζετε πώς θα διαλέξει;..

ΚΥΡΙΑΚΗ

4

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ
—	—	—	—	1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	—

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ

Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ
—	—	—	—	—	—	1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31	—	—	—	—	—

his содруж'и и^на

справа = ~~содруж'и~~ + спра^ва

то [↓]спр / [↓]содруж'и - [↓]справа

воина (содруж. и^на)

о^на спра^ва / [↓]справа - [↓]справа

воина (содруж. и^на)

ΙΖΟΛΑ

[39.49]

Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 12/8/55

Αντιφώνη με τα παιδιά
(αγ. 402) που αν μπορεί
να ξεπερνάει την εργασία
εις ουσίας.

Στο σπίτι μας είναι
η αρχή της παιδείας
αλλά και αν μπορεί
να γίνει μια υπέρβαση
προς το μέλλον.

Εικοσιοκτώ προϊόντα της ΙΖΟΛΑ.

Εικοσιοκτώ σκαλοπάτια στην κλίμακα του πολιτισμού.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ
—	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31	—	—	—

12

ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ
—	—	—	—	1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	—

apart from the usual
journey to the capital
by going to
the other group of
villages - then, after
going to the other end
of the valley, I shall say -
the 3' group may if it
is in the valley
be taken to be a group
of villages a' group of
villages in the group of
villages

Κυρίες καὶ Κύριοι,

Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις καὶ ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς εἶναι ἰδιαι-
τέρως εὐτυχεῖς, ὑποδεχόμενοι τὴν ἐκλεκτὴν σας ὁμήγουριν.

Ἀγωνίζεσθε σήμερον διὰ τὸ ὁλοκληρώσετε μίαν μεγάλην κοινω-
νικὴν προσπάθειαν ἡ ὁποία ἤρχισε πρὸ ἑκατονταετίας εἰς τὰς Ἡν. Πο-
λιτείας καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην.

Ἐπὶ αἰῶνας ἡ κοινωνικὴ ἐξελίξις ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν ποικί-
λων αἰτίων ὑπετάσσεται εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ διαχωρισμοῦ τῶν φύλων εἰς
ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις τοῦ κοινωνικοῦ καὶ τοῦ πολιτικοῦ βίου. Ὁ θεωρεῖ-
το ὅτι τὰ ὄντα τὰ ὁποῖα ἡ φύσις κατεσκεύασε βιολογικῶς διαφορετικὰ
ἔπρεπε κατ'ἐπέκτασιν τῆς βιολογικῆς αὐτῆς διαφορᾶς νὰ ἔχουν καὶ δι-
φορον θέσιν εἰς τὴν κοινωνίαν καὶ εἰς τὴν πολιτείαν ἐξ οὗ καὶ προέ-
κυψε ὅτι ἡ κοινωνικὴ διάρθρωσις καὶ ἡ νομικὴ κατάρτασις τῆς γυναι-
κὸς ἐπὶ αἰῶνας παρουσίαζε διαφορὰν ἔναντι τοῦ ἀνδρός. Ἡ δὲ διαφο-
ρὰ αὕτη ἦτο ἐν τῇ συνόλῳ διαφορὰ εἰς βάρος τῆς γυναικὸς καὶ ἐπ'ἀφει-
λείῃ τοῦ ἀνδρικοῦ φύλου.

Αὐτὸ δὲν ἐσημαίνει βεβαίως ὅτι ἐπὶ τόσους αἰῶνας ἡ γυναί-
κα δὲν εἶχε μίαν ἀποφασιστικὴν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς πραγματικῆς πορείας
τῶν κοινωνικῶν ἐξελίξεων καὶ τῆς ἱστορίας γενικῶς. Διότι τὰς πραγμα-
τικὰς δυνάμεις δὲν τὰς ἀντλεῖ ὁ ἄνθρωπος κυρίως ἀπὸ τοὺς νομικοὺς
θεσμοὺς ὅσον τὰς ἀντλεῖ ἀπὸ τὴν οὐσιαστικὴν δῆλαν τῆς προσωπικότη-
τος, τὴν ὁποίαν δὲν εἶναι δυνατόν νὰ περιορίσουν κοινωνικοὶ καὶ νο-
μικοὶ τύποι. Δὲν θέλω νὰ ἀναφερθῶ εἰς προϊστορικὰς ἐποχὰς κατὰ τὰς
ὁποίας καὶ αἱ κοινωνικαὶ μορφαὶ ἔδιδον εἰς ἄριστὰς περιοχὰς τῆς
ὕδρογείου τὴν ὑπεροχὴν εἰς τὴν γυναῖκα. Ἀρκοῦμαι εἰς τὴν ἱστορικὴν
περίοδον τῆς ἀνθρωπότητος κατὰ τὴν ὁποίαν δοχέτως τῆς οὐσιαστικῆς
ἐπιρροῆς τῆς γυναικῆς προσωπικότητος ἐνεφανίζετο μίαν διαφορὰ τυ-
πικῶν δικαιωμάτων καὶ συμμετοχῆς εἰς τὸν πολιτικὸν βίον τῶν ἑθνῶν
μεταξὺ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν.

Ὁ πολιτισμὸς ὁ ὁποῖος ἔχει ὡς κύριον γνώρισμα νὰ εἰσαγά-
γῃ εἰς τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου περισσότερα πνευματικὰ στοιχεῖα καὶ
νὰ περιορίσῃ τὴν φύσιν ἐκατὶ θείου ἀκατάλυτοι νόμοι τὴν ἔχουν τοπο-
θετήσει ὁδηγεῖ τὴν ἀνθρωπότητα εἰς ἓνα σημεῖον εἰς τὸ ὁποῖον αἱ
φυσολογικαὶ διαφοραὶ τῶν φύλων δὲν θὰ θεμελιώνουν διαφορὰ εἰς τὴν

ήθικὴν καὶ κοινωνικὴν θέσιν οὐδὲν ἔχει. Ἡ φύσις ἡμπορεῖ νὰ ἔχη γέ-
νη, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα δὲν ἔχει. Αὐταὶ αἱ διαφοραὶ τῶν φύλων αἱ ὁποῖαι
ἀποτελοῦν χαρακτηριστικὸν στοιχεῖον τῆς ἱστορίας μέχρι τῆς ἐποχῆς
μας περιορίζονται ὁσμέραι μόνον εἰς τὰς φυσικὰς τῶν διαστάσεις καὶ
ἐπιτρέπουν τὴν ἐξομοίωσιν τῶν ἀνθρώπων δοχέτως γένους ἐκεῖ ὅπου κα-
τὰ κύριον λόγον ἐμφανίζεται ὡς πνευματικὴ προσωπικότης καὶ ὅχι ὡς
ἀπλὴ φυσικὴ ὀντότης.

Αὕτῃ ἡ ἐξέλιξις ἀποτελεῖ ἓνα τετελεσμένον πλῆθον γεγονόσ
διὰ τὸ ὅποιον οὐδεὶς ἀπορεῖ καὶ ἐναντίον τοῦ ὁποίου δὲν ἐκδηλώνου-
ται σοβαραὶ ἀντιρροσεις. Ὑπάρχουν μερικὰ ὑπολείμματα τοῦ προσφύτου
παρελθόντος τὰ ἥποια ἐπιζοῦν ἀκόμη ἀλλὰ τὰ ὁποῖα ὁ χρόνος θὰ παρα-
σύρῃ ταχέως μαζί του. Εἰς τὴν ἐπιτάχυνσιν δὲ αὐτὴν αὐτοῦ τοῦ ἔργου
πολιτισμοῦ εἶναι γνωστὸν ὅτι ἀποφασιστικῶς συμβάλλει καὶ ἡ ὀργάνω-
σις αὐτῆς.

Αἱ ἐν Ἑλλάδι γυναῖκες αἱ ὁποῖαι ἔχουν μὲν
ἑρμῆαν καὶ διδασκαλὸν ἱστορίαν νὰ ἐπιδείξουν, ἔχουν ἐπαρκῶς διαφωτί-
σει τὴν Ἑλληνικὴν κοινὴν γνώμην διὰ τὸ ἔργον τῆς διεθνούς αὐτῆς. Ἐνῶ-
σεως, τὸ ὅποιον ἐδῶ ἰδιαίτερος ἐκτιμᾶται.

Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς γενικῶς τὸν ἀγῶνα διὰ τὴν κατάρτησιν
τῶν δικαιωμάτων τῆς γυναίκας τὸν ἀγκαλιζέει ἐν τῇ συνόλῳ του μὲν
ἰδιαίτερον συμπάθειαν. Δὲν θέλω νὰ ἀναφερθῶ ὅτε εἰς τὴν ἀρχαίαν
Ἑλλάδα, οὔτε εἰς τὴν Μεσαιωνικὴν. Ὅποιος θυμὸς γράψῃ τὴν ἱστορίαν
τῶν νεωτέρων χρόνων τῆς πατρίδος μου εἶναι ὑποχρεωμένος εἰς τὰς
πλείον ἀποφασιστικὰς κοινωνικὰς καὶ πολιτικὰς ἐκδηλώσεις τῆς χώρας
μου νὰ σταματήσῃ ἐνώπιον τῆς ὁρμῆς τῆς Ἑλληνίδος γυναίκας. Ἡ
κοινωνικὴ ἡ πολιτικὴ τῆς ἐπιρροῆς καὶ ἀκόμη ἡ ἐκπαιδευτικὴ ἐπὶ τῶν
πολιτικῶν γεγονότων τῆς προσφύτου ἱστορίας μας εἶναι δυσαναλόγως
μεγάλῃ καὶ ὅταν ἀκόμη τὴν συγκρίνομεν μὲ οὐδὲν ἄλλο ἢ ἄλλαν χώραν.
Ἡ γυναῖκα προσωπικότης, ἡ πρωτοβουλία τῆς, ἡ ἡγετικὴ τῆς ἱκανό-
της πολὺ συχνὰ παρεμέρισε τὸ ἀνδρικὸν φύλον εἰς τὴν ἱστορίαν μας.
Εἰς ἓνα διεθνὲς συνέδριον δὲν θὰ ἤθελα νὰ ἐξάρω ἢ καὶ νὰ ἀναφέρω
κἀν οὐδὲν ἄλλο περὶ τῆς ἐθνικῆς μας ἱστορίας, ἀλλὰ δύναμαι
νὰ οἶμαι διαβεβαίωσω ὅτι μὲ βέβαιον τὴν δημιουργηθεῖσαν ἐπὶ δύο αἰῶ-
νας περίπου παράδοσιν, παράδοσιν χάρις εἰς τὴν ὁποίαν ἔχει ὑπερ-
νικθῇ οὐδὲν ἄλλο ἢ ὁρισμὸς τῶν δύο φύλων, ἡ κατάρτησις τῆς νομικῆς
ἰσοτιμίας εἰς ὅλους τοὺς τομεῖς ὡς τὸ οἰκογενειακὸν δίκαιον, τὸ

ἐργατικόν δίκαιον, καί τὸ δημόσιον δίκαιον δέν εἶναι δύσκολος ὑπό-
 θεσις. Δι' αὐτό δέ καί αἱ ἐξελέξεις πρὸς τὴν ὁλοκληρωτικὴν ἐξομοίω-
 σιν τῶν φύλων θά εἶναι ταχεῖαι εἰς τὸν τόπον μας καί δέν θά συνα-
 τήσουν σοβαρὰς ἀντιδράσεις.

Πομίζω ὅμως ὅτι τὸ πρόβλημα τῆς 'τοιαύτης τυπικῆς ἐξισώ-
 σεως τῶν φύλων γενικῶς θά εἶναι ξεπερασμένον ἐντός ὀλίγου χρόνου
 καί ἐκεῖ ὅπου ἤδη δέν ἔχει ξεπερασθῇ. Παραμένει ὅμως βέβαιον ὅτι
 ἄλλο πρόβλημα ἐκκρεμές. Ἡ μακροχρόνιος τοποθέτησις τῆς γυναικὸς
 κατ' ἄλλον τρόπον διότι ἦτο τοποθετημένος κοινωνικῶς ὁ ἄνδρας, ἡ
 μὴ ἀπασχολοῦν τῆς μέ τὰ προβλήματα τὰ ὁποῖα ἤδη καλεῖται νά ἀντι-
 μετωπίσῃ δημιουργοῦν τὴν ἀνάγκην διαπαιδαγωγήσεως τοῦ γυναικείου
 κόσμου ὥστε νά χειρίζεται ὅλα τὰ νέα κτηθέντα δικαιώματα κατὰ τρό-
 πον κοινωνικῶς ἐπωφελῆ.

Εἶμαι βέβαιος ὅτι ἡ ἔνθεσις σας θά ρίψῃ ὅλο τὸ βάρος τῆς
 εἰς τὴν κατεύθυνσιν αὐτήν, εἰς τὴν προσπάθειαν τῆς διαπαιδαγωγή-
 σεως τῆς γυναικὸς ὅχι διότι νά κατακτήσῃ πλέον δικαιώματα ἀλλὰ διότι
 νά τὰ δοκῇ ἐπαείξω.

"Ὅλα τὰ πολιτικὰ προβλήματα εἶναι ἐν ὅσῳτῃ ἀναλύσει προ-
 βλήματα παιδείας. Καί ἐπιβάλλουν τὴν συνεχῆ διαπαιδαγωγῶσιν ὅλων
 τῶν ἀνθρώπων διότι νά δοκοῦν τὰ δικαιώματά των πρεπόντως καί νά ἐκ-
 πληρῶνουν τὰς κοινωνικὰς τῶν ὑποχρεώσεις. Ἀλλὰ ἐν προκειμένῳ ἡ
 διαπαιδαγωγῆσις τῆς γυναικὸς ἔχει ὁρισμένα εἰδικὰ προβλήματα διότι
 ὁποῖα πρέπει νά μεριμνήσῃ καθεστὴς πολιτεία καί προπαντὸς θά ἔπρεπε νά
 μεριμνήσουν οἱ ἄνδρες οἱ γυναῖκες αἱ ὁποῖαι κατέχουν ἡγετικὴν θέσιν
 εἰς τὰ θέματα αὐτὰ ὥπως ὑμεῖς.

Τὸ ἐφετεινόν σας Συνέδριον ἐν Ἀθήναις εἶμαι βέβαιος ὅτι
 θά δόσῃ μίαν ἀποφασιστικὴν ὁθινὴν εἰς ὅλα αὐτὰ τὰ προβλήματα καί
 ὅτι θά στεφθῇ ὑπὸ πλήρους ἐπιτυχίας.

Κυρίες καί Κύριοι,

Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις μοῦ ἔδωκε τὴν ἐντολήν νά ἔλθω ἐνώ-
 πιδόν σας νά κηρύξω τὴν ἑναρξιν τοῦ Συνεδρίου καί νά ἀπευθύνω πρὸς
 ὑμᾶς καί τὸν πλέον ἐγκάρδιον χαιρετισμόν τῆς, διότι ἐπιθυμῶ νά ἐκ-
 δηλώσω κατὰ τρόπον πανηγυρικόν τὴν σημασίαν τὴν ὁποῖαν ἀποδίδει εἰς
 τὰς ἐργασίας σας καί εἰς τὰς προσπάθειάς σας. Ἐνδόξως ὥστε αἱ ἐρ-
 γασαί τοῦ Συνεδρίου σας εἶναι καρποφόροι, κηρύττω τὴν ἑναρξιν τῶν
 ἐργασιῶν αὐτοῦ ἐν ὀνόματι τῆς Κυβερνήσεως.

Αγαπητέ μου Κύριε Τσάιτου,

Εάν παρακαλώ να δέχετε
 τό πό εὐχαρίστησιν μου συχαρητήρια
 γιὰ τὴ θαυμάσια σὲ περιπτώσιοντα,
 πνευματικὴ ἔντασι καὶ εὐαγγελικὰ ἔρ-
 γάτων ἀνακοίνωσιν σας πρὸς ἑνὸς ἑωσπρίου
 διόδοι καὶ. Καὶ τῇ πατρὶς μου εὐχα-
 ριστίαι καὶ καὶ δώσατε τὴν εὐχα-
 ρία καὶ τὴν καμωσάν.

Με δὲ εὐχαριστοῦντες

27/12/62

Ἄγγελος Τσάιτου.

Communication de M. Constantin Tsatsos
 IVe CONGRES INTERNATIONAL
 D'ESTHETIQUE

L'ART CONTEMPORAIN ET SON EDUCATION

Si l'art n'a pas de mission sociale, mais seulement celle d'exprimer une conception de vie qui transcende le rationnel et que rien autrement ne saurait exprimer, il importe peu que l'œuvre d'art touche la foule ou une poignée d'hommes, que celle les jette à l'écartement ou les attire. L'œuvre d'art a son existence autonome, sa valeur intrinsèque, elle se défend de la compréhension de personne. Le grand art peut être hermétique et s'adresser que quelques hommes, comme d'autre part il peut être accessible et inspirer des peuples entiers. **MINISTRE A LA PRESIDENCE DU CONSEIL** L'art est concevable d'une simple redondance, sans rapport avec son essence.

Telle est la considération qui nous oppose à ceux qui tiennent une œuvre d'art pour insensée parce que leur éducation esthétique ne leur offre pas la faculté de la juger à sa juste valeur.

Cependant toute époque, comme tout art, a ses points faibles. Il en est ainsi également de notre temps et de notre art.

Examinons donc si quelque vérité se trouve parmi toutes les critiques qui lui sont adressées, mais surtout, si son point vulnérable ne réside pas dans un élément que les critiques contemporains ne mentionnent même pas ou, du moins, si vaguement, que leur jugement en perd toute sa valeur.

Bien qu'à notre époque, tous les arts aient des faiblesses qui leur sont communes - nous le verrons tout à l'heure - je me reporterai séparément aux arts plastiques, à la poésie et à la musique afin de mieux exposer ma pensée.

Le dieu Egyptian **MINISTRE A LA PRESIDENCE DU CONSEIL**
 Athènes - août 1960 Les arts représentés par Bosch et Brueghel, sont des produits centrés à toute logique. Ce sont là des formes organisées insensées qu'il nous faudrait appeler profane de déraison - déraison signifiant ici un quelque chose qui ne s'accorde pas avec les connaissances acquises selon les règles de l'esthétique.

Communication de M. Constantin Tsatsos

Ministre à la Présidence du Conseil

L'ART CONTEMPORAIN ET SES CRITIQUES

Si l'art n'a pas de mission sociale mais seulement celle d'exprimer une conception de vie qui transcende le rationnel et que rien autrement ne saurait exprimer, il importe peu que l'oeuvre d'art émeuve la foule ou une poignée d'hommes, que seuls les jeunes le comprennent ou les initiés. L'oeuvre d'art a son existence autonome, sa valeur intrinsèque, elle ne dépend de la compréhension de personne. Le grand art peut être hermétique et n'émouvoir que quelques hommes, comme d'autre part il peut être aisément accessible et inspirer des peuples entiers. Le fait que, en dehors de sa principale mission spirituelle, l'art est susceptible d'influencer ou d'instruire des groupes sociaux est une simple rencontre, sans rapport avec son essence.

Telle est la considération qui nous oppose à ceux qui tiennent une oeuvre d'art pour insensée parce que leur éducation esthétique ne leur offre pas la faculté de la juger à sa juste valeur.

Cependant toute époque, comme tout art, a ses points faibles. Il en est ainsi également de notre temps et de notre art.

Examinons donc si quelque vérité se trouve parmi toutes les critiques qui lui sont adressées, mais surtout, si son point vulnérable ne réside pas dans un élément que les critiques contemporains ne mentionnent même pas ou, du moins, si vaguement, que leur jugement en perd toute sa valeur.

Bien qu'à notre époque, tous les arts aient des faiblesses qui leur sont communes - nous le verrons tout à l'heure - je me rapporterai séparément aux arts plastiques, à la poésie et à la musique afin de mieux exposer ma pensée.

Le dieu Egyptien Horus, les anges ailés, les monstres représentés par Bosch et Brueghel, sont des produits contraires à toute logique. Ce sont là des êtres organiquement inconcevables qu'il nous faudrait appeler produits de déraison - déraison signifiant ici un quelque chose qui ne s'accorde pas avec les connaissances acquises selon les règles de l'entendement.

Pourtant nous sentons ces créatures possibles. La logique se heurtant à ce qui n'est pas raisonnable, ne peut que les repousser. Le sentiment, poursuivant une voie différente, les accepte.

Mais venons en aux créations extraordinaires fréquemment figurées par le peintre et le sculpteur contemporain. Non seulement notre logique repousse ces êtres non véridiques, mais notre sentiment aussi ne peut les admettre comme possibles. Se peut-il que l'habitude ait rendu ces anciennes formes acceptables à notre sentiment, alors que le manque d'accoutumance à la vision de ces monstres nouveaux ne nous permette pas de les accepter à leur tour ?

Il est possible qu'il en soit ainsi dans certains cas. Dans d'autres, par contre, cette explication ne cadre pas avec la réalité.

Je voudrais pourtant me référer aux cas où l'artiste transforme un être naturel en un être contre nature, cependant que son intention, au départ du moins, est de rendre un être vrai. Voulant exprimer son sens profond, son hypostase universelle, il évite de le rendre tel que le perçoit la conscience qui fonctionne selon les règles de l'entendement. L'artiste éprouve le besoin de faire subir à son objet une profonde altération, de le tenir dans une perspective que la connaissance ne nous donne pas. Pour exprimer cette essence de l'objet il y a autant de méthodes que d'écoles d'artistes en notre temps. Notons ici quelques caractéristiques de certaines d'entre elles. L'artiste p.ex. morcèle l'objet et, sur le même plan en peint tous les aspects, exagérant, pour les souligner, certaines de ses formes. Il procède à une forte abstraction du détail, et il maintient que ce qui résulte de ce travail est plus véridique que ce que perçoit l'œil ordinaire, et plus proche de la véritable essence de l'objet qu'il veut représenter.

Sans aucun doute, dans de nombreux cas, la vérité est de son côté, l'artiste voit ce que nous, communs mortels, ne voyons pas. Il perçoit des formes et des colorations que nous ne découvrons que plus tard, instruits et guidés par lui-même. Une faiblesse subjective d'imagination empêche le commun des mortels de suivre l'artiste qui, lui, anticipe sur l'avenir.

Il est toutefois des cas où il faut attribuer ce fait à d'autres causes.

Chaque fois qu'il nous est impossible de concevoir l'objet sensible, non pas pour des raisons d'incapacité imaginative de celui qui contemple l'œuvre, il faut en chercher la cause dans la manière dont l'auteur de l'œuvre a procédé.

Cette cause se rapporte aux conditions sans lesquelles l'émotion esthétique ne peut être créée par un objet, et que je trouve formulées d'une façon adéquate dans la Critique du Jugement de Kant.

L'ensemble des représentations qui constituent l'objet, et que nous fournit l'imagination, doit se former dans la conscience selon les règles de l'entendement, comme s'il s'agissait de représentations données par les sens dans le but d'arriver à la connaissance de l'objet. C'est dans cette synthèse de l'entendement et de l'imagination, tous deux fonctions de l'esprit, que réside la seule et absolue condition capable de créer une émotion esthétique. L'œuvre d'art dans laquelle cette unité de conscience n'est pas au moins partiellement obtenue, demeure en dehors du domaine esthétique. Or seules les œuvres qui enfreignent à ce principe justifient la réaction de l'homme en face de l'art moderne.

Penchons-nous sur les œuvres créées, sous l'influence de certaines théories (futurisme, cubisme, etc.) et nous verrons qu'un grand nombre d'entre elles présentent précisément ce défaut fondamental. Par contre nous avons vu de nos jours des œuvres d'une technique moderne extrêmement audacieuse, qui sont parvenues, par de nouveaux moyens, à créer cette unité de la conscience contemplative, et en conséquence, l'émotion esthétique, ajoutant ainsi de nouvelles richesses à notre patrimoine esthétique.

En poésie, non seulement on a éprouvé le besoin de supprimer les formes rigoureuses de l'ancienne versification - ce qui ne touche en rien à la substance poétique - mais le verbe poétique s'est engagé dans une forme d'expression où la cohésion rationnelle de l'idée s'est affaiblie à l'excès jusqu'à arriver parfois à disparaître. La prédominance de l'élément irrationnel, voulue et poursuivie rationnellement, crée un verbe poétique qui nécessairement ne fait que s'éloigner du discours cohérent de l'entendement, car il se transforme en une parataxe d'images décousues, ayant peut-être entre elles, un lien subjectif pour celui qui les a conçues, mais ce lien, ne se trouvant formulé nulle part, n'est pas susceptible de transmission.

Ce verbe poétique étant, par excellence, l'art ayant comme instrument la pensée cohérente - même si cette pensée est produit de l'imagination - se voit ainsi chargé d'une hypertrophie de l'élément irrationnel. La synthèse harmonieuse de l'entendement et de l'imagination y est abolie au bénéfice d'un élément fortement opposé à l'entendement. Or un minimum de cohérence logique est indispensable pour que le verbe reste verbe, et même verbe poétique.

De la mauvaise poésie du passé, qui n'était pas plus que de la médiocre pensée rimée, et où la connexion logique écrasait les éléments irrationnels, imagination, musique, plasticité, nous sommes arrivés à une poésie qui a franchi les limites de la synthèse harmonieuse entre l'entendement et l'imagination, bref, qui a franchi la limite extrême de l'enchaînement logique, condition première pour créer cette synthèse des deux éléments. Nous sommes ainsi arrivés de Charybde en Scylla.

La musique exprime toujours ses idées par une alternance de sons dissonants et harmoniques, sons qui correspondent à deux états de conscience contraires. Le premier exprime une rupture de la conscience et la douleur qui en a été provoquée, alors que le second exprime l'accord de ses éléments, la synthèse de l'âme dans l'unité et la félicité qui l'accompagne. L'émotion esthétique ne peut naître que si le drame de la discordance s'achève sur une catharsis d'harmonie; il est indispensable qu'entre ces deux éléments il y ait un certain équilibre, une proportion, de sorte que les représentations qui se succèdent dans la conscience et l'occupent, s'ordonnent finalement dans l'unité. Au cas contraire l'âme se trouve dans une disposition tragique, d'oppression, d'anéantissement, disposition dans laquelle le sentiment du beau n'a plus de place. Il existe une limite minima à cette catharsis, sans quoi l'émotion esthétique ne peut se produire.

La musique contemporaine, avec ses éléments discordants, exprimant la conscience disloquée de l'homme solitaire, est presque toujours tragique; mais elle n'est pas dépourvue de grandeur quand elle réussit à combiner son caractère tragique avec une catharsis finale.

Après cet examen rapide des trois arts pris séparément, il est possible de formuler des observations valables pour toutes les formes de l'art.

De notre temps il y a de fortes raisons à ce que l'élaboration artistique aboutisse à la rupture de l'unité de la conscience, à l'art sans catharsis, à l'art où entendement et imagination ne s'équilibrent pas.

L'homme se trouve une fois de plus dans une de ces périodes de l'histoire où il est proie à deux tendances extrêmes et opposées: une tendance à l'exagération de l'élément logique, et de par ce fait même à une tendance contraire qui combat les éléments logiques. La pensée mathématique, les connaissances techniques qui en découlent, ont une place si prépondérante dans la vie contemporaine, qu'il est naturel que l'homme le plus sensible, l'artiste, réagisse vivement contre cette domination écrasante.

En vérité ce qui, dans une certaine mesure, se produit à toute époque, se manifeste dans la nôtre avec une intensité plus grande encore. Et c'est avec la même intensité que se manifeste la réaction à cette puissante tendance.

L'entendement logique ne se combat pas de notre temps au nom du rationnel, du logos, pris dans son sens le plus large, mais au nom de l'irrationnel, de l'ἄλογον. . Il est donc naturel que dans un monde partagé entre la pensée mathématique d'une part, et le culte de l'irrationnel de l'autre, on mette à l'épreuve les idées et les valeurs qui auraient dû imposer leur discipline à toute la conscience et de par ce fait constituer son unité. Voici donc le logos - la raison - mis à l'épreuve. L'homme sur le plan théorique est dominé par un profond scepticisme. Sur le plan éthique, avec le concours de l'impitoyable introspection, il éprouve le plus cruel isolement, et vit toujours plus profondément sa rupture intérieure, rupture qui s'exprime par le morcellement des formes sur le plan esthétique. Autrement dit, dans l'art, il se trouve être dans l'incapacité de réaliser l'équilibre du fonctionnement des deux facultés fondamentales de la conscience, l'imagination et l'entendement, équilibre qui seul peut provoquer l'émotion esthétique.

Le devoir du véritable artiste de notre ère est de surmonter les forces néoices qui, actuellement, entravent le fonctionnement simultané et harmonieux des deux facultés. Il y parviendra, non pas en établissant d'avance et d'une manière rigide la route qu'il suivra, comme le font un grand nombre d'écoles modernes - mais en luttant pas à pas pour protéger la liberté de sa personnalité contre toute influence précaire et étrangère à sa mission, persuadé comme il doit l'être que sa mission est toujours d'exprimer en toute indépendance son monde intérieur.

Un grand nombre d'artistes y sont parvenus, tous les grands artistes de notre temps; comme du reste tous les vrais artistes de tous temps: c'est là leur titre de noblesse. Mais combien d'autres ne savent pas se libérer de l'atmosphère pesante qui les entoure ! Ceux-ci provoquent alors dans le grand public les réactions que l'on connaît, réactions qui se manifestent souvent de façon naïve et maladroite chez un grand nombre d'adversaires de l'art moderne.

Il est certain qu'on doit imputer la plupart des brocards lancés contre l'art moderne à l'incapacité de l'homme contemporain à apprécier des créations qui appartiennent tant au présent qu'à l'avenir. Un certain nombre de ces œuvres, lorsque nous serons accoutumés aux formes nouvelles qu'elles nous apportent, nous offriront les mêmes émotions que les œuvres classiques d'aujourd'hui.

On doit cependant avouer que souvent l'art de notre temps est caractérisé par un extrémisme violent, par une tendance exagérée vers l'expression irrationnelle, ignorant le fait que bien que l'irrationnel demeure toujours le but de l'art, il est indispensable d'utiliser des éléments rationnels pour obtenir et achever l'unité des facultés de la conscience qui demeure toujours le fondement du beau.

Cet extrémisme et la direction qu'il prend, cette dévalorisation de la raison, est une des caractéristiques du romantisme de tous les temps. Aussi ai-je la conviction que notre époque, à côté du courant dominant du positivisme et de la pensée mathématique, est traversée par un courant parallèle, d'égale puissance qui l'entraîne vers l'irrationnel, et que je ne puis définir autrement que comme une manifestation du romantisme le plus intense.

Dès l'instant où l'émotion esthétique est inséparable d'un équilibre des facultés de l'âme, il est naturel que cette émotion se trouve en opposition avec tout excès tendant à diminuer l'un des deux facteurs au profit de l'autre. Toutes les grandes œuvres consacrées par le temps et que nous ne jugeons plus, mais qui nous servent, telles des critères presque infaillibles, pour déterminer le beau et le sublime, quelque soit la technique dont elles émergent, quelque soit la civilisation à laquelle elles appartiennent, toutes ces œuvres ont trouvé cette mesure de grandeur où s'équilibrent tous les facteurs de l'âme, et qui est nécessaire pour produire en nous l'émotion esthétique.

Cette mesure de grandeur dispose de marges très larges. Le champ dans lequel chacun des facteurs peut se développer est beaucoup plus vaste que nous ne l'imaginons. Mais pourtant, même cette immense étendue a ses limites. C'est à dire qu'il est une mesure que l'on ne peut dépasser. Je ne connais pour ma part aucune méthode qui puisse la déterminer d'une façon plus concrète. Cela ne veut pas dire qu'elle n'existe pas, et que le jugement qui érige cette mesure d'harmonisation et d'équilibre de toutes les facultés de l'âme en condition sans laquelle le beau est irréalisable, n'est pas un jugement autant valable qu'utile.

Cette mesure est le fondement même de la liberté de l'artiste, tout comme la loi morale est le fondement de la liberté d'action, ou la logique est le fondement de la liberté de la pensée.

Etant donné que la plupart des critiques dirigées contre l'art moderne partent de théories qui, selon moi, limitent en fait la liberté artistique créative, précisément parce qu'elles ne reconnaissent aucune limite à son expression, nous soutiendrons, à l'encontre de ces théories, qu'il peut et

-7-

qu'il doit y avoir des bornes à la création artistique de chaque époque, donc naturellement à celle de notre temps: des bornes qui non seulement ne limitent pas la liberté de l'art, mais qui en constituent la pierre de fondation.

Je ne sais que trop bien que les pensées que je viens de développer sont très simples pour vous. Trop simples même. Mais dans un Congrès dont les travaux ont lieu à Athènes, j'ai senti le besoin impératif de souligner ce principe de mesure, d'équilibre entre l'entendement et l'imagination et de le rappeler, à votre illustre Assemblée, en toute modestie.

COMMUNICATION DE M. CONSTANTIN TSATOS
MINISTRE A LA PRESIDENCE DU CONSEIL

MINISTRE A LA PRESIDENCE DU CONSEIL
Athènes - août 1960

Ανατολίτιδες ως

(419)

« Η Καλλιτέχνικη Συμμορφή
και η Ελευθερία τῶν Τέχων
σε. 173-182 »

πρό

| ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΟ ΞΕΚΙΝΗΜΑ
Μετέφρασε

Εκδ. "Αστέρων" «Αστέρ» τῶν Αλ.

Μαΐος 1988

Παναθεναϊσμός

Σουπ. Δ. Μουστα

Γιὰ ὅσους πιστεύουν ὅτι ἡ τέχνη ὅν ἔχει μὲ κοι-
νωνική ἀποστολή, ἀλλὰ μόνο τὴν ἀποστολή νὰ ἐκφράσῃ ἕναν
ἕξω ἀπὸ τῆ διάνοια νόημα ζωῆς ποῦ μὲ κανέναν ἄλλο τρόπο
ὅν ἐκφράζεται, ὅν ἔχει καμμιά σημασία γιὰ ἕνα ἔργο τέχ-
νης ἂν συγκινή πολλοὺς ἢ λίγους, ἂν ^{το} καταλαβαίνουν μόνο
οἱ νέοι ἢ μόνο οἱ μυημένοι. Τὸ ἔργο τέχνης ἔχει τὴν αὐτό-
νομην ὑπαρξῆς του καὶ τὴν δέξια του καὶ ὅν ἐξαρτᾶται ἀπὸ
τὴν ὁποκειμενική κατανόηση κανενός. Ὁ μεγάλη τέχνη μπο-
ρεῖ νὰ εἶναι καὶ ἐρμητική τέχνη ποῦ συγκινεῖ λίγους, ὅ-
πως καὶ εὐπρόσιτη τέχνη ποῦ συγκινεῖ λαοὺς. Τὸ ὅτι ἡ
τέχνη ἔκτός ἀπὸ τὴν κύρια πνευματική της ἀποστολή συμ-
βαίνει νὰ ἐπηρεάσῃ ἢ νὰ διδάσκῃ κοινωνικά σύνολα αὐτὸ
εἶναι μὲ σύμπτωση ποῦ ὅν σχετίζεται μὲ τὴν οὐσία της.

Γι' αὐτὸ ἀντιτίθεμαι ὁ ἑκείνους ποῦ χαρακτηρίζουν
ὡς τρελλοὶ ἕνα ἔργο τέχνης μόνο καὶ μόνο διότι ὅν εἶναι
προσιτὸ στὸ πλῆθος ἢ διότι ἡ αἰσθητική τους ἀνατροφή
ὅν τοὺς δίνει τίς δυνατότητες νὰ τὸ ἐκτιμήσουν.

Καὶ ὅμως κάθε ἐποχή καὶ κάθε τέχνη ἔχει τίς δυν-
ναμίες της, καὶ ἔχει καὶ ἡ δική μας ἐποχή καὶ ἡ δική
μας τέχνη τίς δικές της. Καὶ ὅθ ἔπρεπε νὰ ἐξετάσωμε μῆ-
πως μέσα στὰ ὅσα λέγονται ἐναντίον της ὅν ὑπάρχουν καὶ
μερικὰ ψήγματα ἀλήθειας, ἀλλὰ πρὸ παντός μῆπως ἡ κύρια
δύναμις τῆς σύγχρονης τέχνης βρίσκεται ἀκριβῶς σὲ κά-
ποιο στοιχεῖο, ποῦ συνήθως ὅν μνημονεύεται ἀπὸ τοὺς ση-
μερινοὺς ἐπικριτὲς της, ἢ μνημονεύεται κατὰ τρόπο τό-
σον δοσφῇ ὅστε νὰ μὴν ἔχῃ δέξια ἢ ἐπίκριση.

Γιὰ νὰ γίνω πὶς γλῆγορα ἀντιληπτὸς ὅθ ἀναφεροῦ
χωριστὰ οἱ εἰκαστικὲς τέχνες, τὴν ποίηση καὶ τὴ μου-

οική, ἄν καί, καθὼς θά δοῦμε, κοινὸ εἶναι σὲ ὅλα τὰ εἴδη τέχνης τὸ ἁμάρτημα τῆς ἐποχῆς μας.

Ὁ Αἰγύπτιος θεός, ἥρος, ἕνας ἄγγελος φτερωτός, ἕνα τέρας ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ ἔπλασε ὁ BOSCH καὶ ὁ BRUEGHEL εἶναι ἀντίθετα μὲ κάθε λογική. Πρόκειται γιὰ φυσιολογικῶς δόξανατα ὄντα, ποὺ θά ἔπρεπε νὰ ὀνομάσῃμε γεννήματα παραλογισμοῦ, ἄν παραλογισμὸς ἐδῶ σημαίνει κάτι ποὺ δὲν συμβιβάζεται μὲ τὴν ἐμπειρία, ὅπως σχηματίζεται κατὰ τοὺς κανόνες τῆς διάνοιας. Καί ὅμως ὅλα αὐτὰ τὰ ὄντα τὰ αἰσθανόμαστε ὅςιν ὀντατά. Τὰ ἀποκρούμε μὲ τὴ λογική ποὺ ζητᾷ τὴ γνώση καὶ τὰ δεχόμαστε μὲ τὸ αἶσθημα ποὺ ζητᾷ ἐν κάτι ποὺ εἶναι διάφορο ἀπὸ τὴ γνώση.

Ἄν τῶρα ἀπὸ αὐτὰ τὰ παράλογα, τὰ φανταστικὰ ὄντα μεταβούμε σὲ μερικά ὄντα παράλογα καὶ φανταστικὰ ποὺ πλάθει ὁ σύγχρονος ζωγράφος ἢ γλύπτης, θά διαπιστώσουμε πῶς ὄχι μόνον τὰ ἀποκρούμε μὲ τὴ λογική, ὡς μὴ ἀληθινὰ, ἀλλὰ δὲν τὰ αἰσθανόμαστε καὶ ὡς ὀντατά μὲ τὸ αἶσθημά μας. Μήπως τὰ πρῶτα τὰ κάνει παραδεκτὰ στὸ αἶσθημά μας ἡ συνήθεια, καὶ ὅταν συνηθίσῃμε τὰ νέα τέρατα θά τὰ παραδεχθοῦμε καὶ αὐτά;

Σὲ ὁρισμένους περιπτώσεις αὐτὸ δὲν ἀποκλείεται νὰ συμβαίνει, σὲ ἄλλες ὅμως ἡ ἐξήγηση αὐτὴ δὲν ἀνταποκρίνεται στὴν ἀλήθεια.

Ὑπάρχει ὅμως καὶ μιὰ ἄλλη περίπτωση, ἐκείνη ὅπου ἕνα φυσικὸ ὄν μεταβάλλεται σὲ ἀφύσικο ἀπὸ τὸν καλλιτέχνη. Ὁ καλλιτέχνης δὲν θέλει νὰ πλάσῃ ἕνα φανταστικόν ὄν, δημιουργῶντας γι' αὐτὸ τὸ σκοπὸ τὴν ὀφθαλμαπάτη τοῦ ἀληθινοῦ. Θέλει νὰ ἀποδώσῃ ἕνα ὄν ἀληθινόν, ἀλλὰ θέλει νὰ

ἐκπόση τὸ βαθύτερο νόημα τοῦ, τὴν καθολικὴν τοῦ ὑπόστα-
ση, καὶ γι' αὐτὸ ἀκριβῶς δὲν θέλει νὰ τὸ ἀποδώσῃ ὅπως τὸ
βλέπει διὰ τοῦ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ ἡ ἐμπειρία ποῦ λειτουργεῖ
κατὰ τοὺς κανόνες τῆς διδνοίας. Αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκη
μιας βαθειᾶς ἀλλοίωσης, μιᾶς ἀπόστασης ἀπὸ ὅτι μᾶς δι-
νει ἡ ἐμπειρία. Μέθοδοι γιὰ νὰ ἐκφρασθῇ ἔτσι ἡ οὐσία
τοῦ ἀντικειμένου υπάρχουν πολλές, ὅσες οἱ καλλιτεχνικὲς
σχολὲς τῆς ἐποχῆς μας. Ἐγὼ θὰ ἀναφερθῶ σὲ μερικὰ χαρα-
κτηριστικὰ ποῦ συναντῶνται σὲ πολλές ἀπὸ αὐτές. Τεμαχί-
ζει λ.χ. ὁ καλλιτέχνης τὸ ἀντικείμενόν του καὶ ἐπ' αὐτὴν στήν
ἴδια ἐπιφάνεια ζωγραφίζει ὅλες τοὺς τίς πλευρὰς ὑπερβάλ-
λοντας, γιὰ νὰ ἐξαρθοῦν, ὁρισμένα σχήματα. Ἐάνει μὲν
ἐντονη φανέρωση ἀπὸ τὴ λεπτομέρεια καὶ ἐκεῖνο ποῦ προκύ-
πτει ἀπ' ὅλην αὐτὴ τὴν προσπάθεια ἰσχυρίζεται ὁ καλλιτέχ-
νης ὅτι εἶναι ἀληθινότερο καὶ ἀπὸ ἐκεῖνο ποῦ βλέπει ὁ
κοινὸς ὀφθαλμός, εἶναι πρὸς κόντρά στὴν ἀληθινὴν τοῦ οὐσίας.

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι σὲ πολλές περιπτώσεις
αὐτὴ εἶναι ἡ ἀλήθεια. Ὁ καλλιτέχνης βλέπει ὅ,τι δὲν
βλέπομε ἡμεῖς οἱ κοινοὶ θνητοί. Σχήματα καὶ χρωματισμοὺς
ποῦ ἀργότερα, διδαγμένοι, ὁδηγημένοι ἀπὸ αὐτόν ἀνακαλύ-
πτομε καὶ ἡμεῖς. Μία ὑποκειμενικὴ δύναμις ἐμποδίζει τὸν
κοινὸ θνητὸ νὰ παρακολουθήσῃ τὸν καλλιτέχνη, ποῦ προεξο-
φλεῖ τὸ μέλλον.

Σὲ ὁρισμένους περιπτώσεις ὅμως ἄλλες εἶναι οἱ αἰτίες
αὐτοῦ τοῦ φαινομένου.

Ὅταν ἡ σύλληψη τοῦ αἰσθητοῦ ἀντικειμένου δύνανται,
ὅχι ἀπὸ λόγους ὑποκειμενικῆς δυνάμεως τοῦ θεώμενου τὸ
ἔργο, πρέπει νὰ ἀποδοθῇ σὲ μιὰ αἰτία ποῦ βρίσκεται στὸν
τρόπο ποῦ ὁ δημιουργὸς τοῦ τὸ συγκρότησε. Καὶ ἡ αἰτία

αυτή δεν μπορεί παρά να διαφορά τους θρους από τους όποιους και μόνο μπορεί να δημιουργηθῇ από ένα αντικείμενο ή αισθητική συγκίνηση. Τους θρους αυτούς τους διατύπωσε ό Κάντ στην "Κριτική τῆς δυνάμεως τῆς κρίσεως".

Τό σύνολο τῶν παραστάσεων πού αποτελοῦν τό καλλιτεχνικό ἔργο και πού μᾶς τίς παρέχει ή φαντασία πρέπει μέσα στή συνείδηση να συντίθεται κατὰ τους κανόνες τῆς δίδνοιας οἷν να ἐπρόκειτο γιά παραστάσεις πού μᾶς δίνει ή αἶσθηση γιά να σχηματίσωμε μιὰ κρίση. Στήν σύνθεση αὐτή τῆς δίδνοιας και τῆς φαντασίας, τῶν πνευματικῶν μας αὐτῶν λειτουργιῶν, ἔγκειται ό μόνος ἀπόλυτος θρος από τόν όποιο μπορεί να δημιουργηθῇ ή αισθητική συγκίνηση. Τό ἔργο τέχνης θπου δέν ἐπιτυγχάνεται κατὰ ένα τοῦλάχιστον βαθμό αὐτή ή ἐνότητα ής συνειδήσεως βρίσκεται ἔξω από τόν κύκλο τοῦ αισθητικοῦ. Μόνο γιά τά ἔργα γιά τά όποια ἰσχύει αὐτή ή διαπίστωση δικαιῶνεται ή ἀντίδραση τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου ἀπέναντι στή σύγχρονη τέχνη.

"Αν ἐγκαθώμεν στά ἔργα πού δημιουργήσε ή εἰκαστική τέχνη τῆς ἐποχῆς μας, από τήν ἐπίδραση ὀρισμένων δογματῶν (φουτουρισμός, Κυβισμός κλπ) , θα δοῦμε πῶς πολλά από αὐτά πάσχουν από τοῦτο ἀκριβῶς τό βασικό ἑλάττωμα. Ἀντίθετα δημιουργήθηκαν στόν καιρό μας ἔργα πολύ τολμηρῆς νεώτερης τεχνοτροπίας πού κατάρθωσαν μέ νέους τρόπους να δημιουργήσουν αὐτή τήν ἐνότητα τοῦ θεωροῦντος συνειδῶτος και ἐπομένως και τήν αισθητική συγκίνησή του, προσθέτοντας ἔτσι νέες περιοχές στό χῶρο τοῦ αισθητικοῦ.

Στήν πόλση, ὅχι μόνον δημιουργήθηκε ή ἀνάγκη να καταλυθοῦν οἱ αὐστηρές στοιχειургικές μορφές τοῦ παρελθόντος, πού αὐτό καθόλου δέν ἀγγίζει τήν οὐσία τῆς ποιήσεως ,

ἀλλὰ καὶ ὁ ποιητικὸς λόγος προχώρησε πρὸς μίαν ἔκφραση
 σπουδῆς ἢ ἔλλογι ἀλληλουχία τῶν νοημάτων ἐξαοθενεῖ ὑπερβο-
 λικὰ καὶ κάποτε μηδενίζεται. Ἡ ἐπικράτηση τοῦ ἀλόγου
 στοιχείου, ἔλλογα προγραμματισμένη, δημιουργεῖ ἕναν ποι-
 ητικὸν λόγον, ποῦ ἔχει μόνον ἀπέχει, ὅπως καὶ πρέπει νὰ ἀπέ-
 χη, ἀπὸ τὸν συνειρμικὸν διανοητικὸν λόγον, ἀλλὰ μεταβάλλε-
 ται εἰς μίαν παράταξιν δυνάμεων εἰκόνων, ὥστε εἰκόνων ποῦ
 ἔχουν ἕναν ἄγνωστο ὑποκειμενικὸν σὺνδεσμον γιὰ ἐκεῖνον
 ποῦ τίς δραματίζεται, ἀλλὰ ποῦ δὲν βρίσκεται ὅμως ποθε-
 νὰ διατυπωμένος καὶ γι' αὐτὸ δὲν εἶναι μεταδοτός. Ἔτσι
 παρουσιάζονται τὰ φαινόμενα τῆς ὑπερφωφίας τοῦ ἀλόγου
 στοιχείου καὶ στὸν ποιητικὸν λόγον δηλ. στὴν τέχνη ποῦ
 ἔχει ὡς ὄργανα τῆς συνειρμικοῦς διαλογισμοῦς, ὁσοδήποτε
 καὶ ἂν εἶναι γέννημα τῆς φαντασίας. Σ' αὐτὴν τὴν περὶ-
 πτωσιν ἡ ἀρμονικὴ σύνθεσις διανοίας καὶ φαντασίας καταλύ-
 εται ἐπ' ὀφελείᾳ ἑνὸς ἔντονου ἀντιδιανοητικοῦ στοιχείου.
 Ἐπάρχει ἐν τούτοις ἕνα ἐλάχιστον ὅριο λογικοῦ συνειρ-
 μοῦ ποῦ εἶναι ἀπαραίτητον γιὰ νὰ εἶναι ὁ λόγος λόγος καὶ
 οὐχὶ ποιητικὸς λόγος. Ἀπὸ τὴν κακὴν ποίησιν τοῦ παρελθόντος
 ποῦ δὲν ἦταν παρὰ μὲν μέτρια σκέψιν εἰς στίχους καὶ σπου-
 ῆς ἦταν καταθλιπτικὸς ὁ λογικὸς συνειρμὸς εἰς βάρος τῶν
 ἀλόγων στοιχείων, τῆς φαντασίας, τῆς μουσικῆς καὶ τῆς
 εἰκαστικῆς μορφῆς, φτάσαμε στὴν ποίησιν σπουδῆς ξεπεράσθηκε
 τὸ ὅριο τῆς ἀρμονικῆς συνθέσεως λογικῆς καὶ φαντασίας
 δηλ. ξεπεράστηκε τὸ ἐλάχιστον ὅριο λογικοῦ συνειρμοῦ ποῦ
 εἶναι ὅρος γιὰ νὰ εἶναι ἀρμονικὴ ἢ σύνθεσις αὐτὴ τῶν δύο
 στοιχείων. Καὶ ἔτσι ἀπὸ τὴν σκύλλα πέρασε στὴν χάρυβδη
 καὶ πᾶντα στὴν ἐποχὴν μας κακὴ ποίησις ἄλλου εἴδους.

Ἡ μουσικὴ ἐκφράζει πάντα τὰ νοήματα τῆς μὲ τὴν
 ἐναλλαγὴν δυσαρμονικῶν καὶ ἀρμονικῶν τόνων (DISSONANCES)

πού ανταποκρίνονται σε δύο αντίθετες καταστάσεις του συνειδότης. Ἡ πρώτη εκφράζει τὴν διδασκαλίαν του καὶ τὴν δόξιν πού ἡ διδασκαλία αὐτὴ προκαλεῖ ἐνῶ ἡ δευτέρα εκφράζει τὴν φιλίαν τῶν στοιχείων τῆς, τὴν σύνθεσιν τῆς ψυχῆς σε μίαν ἐνότητα καὶ τὴν εὐδαιμονίαν πού συνεπάγεται. Γιὰ νὰ δημιουργηθῇ ἡ αἰσθητικὴ συγκίνησις εἶναι ἀνάγκη, τὸ ὁρᾶμα τῆς δυσαρμονίας νὰ καταλήξῃ στὴν κἄθαρσιν τῆς ἁρμονίας, εἶναι ἀνάγκη ἀνάμεσα στὰ δύο στοιχεία νὰ ὑπάρξῃ κάποια ἰσορροπία, κάποια ἀναλογία, ὥστε οἱ παραστάσεις πού διακατέχουν τὴν συνείδησιν τελικῶς νὰ ἐντάσσωνται σε μίαν ἐνότητα. Ἀλλιῶς ἡ δημιουργουμένη ψυχικὴ διδῆσις εἶναι διδῆσις διδλυσῆς, κατὰθλιψῆς ἐκμηδενισμοῦ χωρὶς διέξοδο πού βέβαια δὲν εἶναι διδῆσις αἰσθητικῆς. Ὑπάρχει κάποιο ὅριο ὅπου πρέπει, γιὰ νὰ ᾤσώμε στὴν αἰσθητικὴ συγκίνησιν, νὰ ἐπέλθῃ ἡ κἄθαρσις.

Μὲ τὰ ἐπικρατοῦντα δυσαρμονικὰ στοιχεία ἡ μουσικὴ τῆς ἐποχῆς μας εκφράζει τὸν ἐρημικὸν ἄνθρωπον μὲ τὴν διασπασμένην συνείδησιν. Γι' αὐτὸ εἶναι πάντα τραγικὴ. Ἀλλὰ μπορεῖ νὰ εἶναι καὶ μεγάλη ὅταν καταρθῇ νὰ συνδυάσῃ τὴν τραγικότητά της μὲ κάποια ἐσωτερικὴ κἄθαρσιν πού συντελεῖται μόνο μὲ τὴν ἐνότητα τοῦ συνειδότης.

Ὑστερα ἀπὸ τὴν ἐπὶ μέρους ἐξέταση καθεῖς εἵδους τέχνης χωριστὰ μπορούμε νὰ διατυπώσουμε καὶ παρατηρήσεις πού ἀφοροῦν ὅλα τὰ εἶδη τέχνης.

Στὴν ἐποχὴν μας ὑπάρχουν λόγοι ἰσχυροὶ γιὰ νὰ ὀδηγῇται ἡ καλλιτεχνικὴ προσπάθεια στὴν διδασκαλίαν αὐτῆς τῆς ἐνότητος τῆς συνείδησης, στὴν τέχνην χωρὶς κἄθαρσιν στὴν τέχνην πού δὲν συζευγνύει ἰσορροπία διάνοιαν καὶ φαντασίαν.

Ὁ ἄνθρωπος βρίσκεται πάλι σὲ μὴ ἀπὸ τῆς ιστορικές περιόδους ὅπου κατέχεται ἀπὸ δύο ἀντίθετες ἀκραῖες τάσεις. Τὴν τῶση πρὸς τὴν ὑπερβολὴ τοῦ λογικοῦ στοιχείου ἀλλὰ καὶ ἐξ αἰτίας αὐτοῦ καὶ τὴν τῶση πρὸς ἀντιμάχεται τὰ λογικὰ στοιχεῖα. Ἡ μαθηματικὴ σκέψη οἱ τεχνικές γνώσεις πρὸς ἀπὸ αὐτὴν ἀπορρέουν ἔχουν τέτοια κυρίαρχη θέση στὴ σύγχρονη ζωὴ πρὸς εἶναι φυσικὸ ὁ πρὸς εὐαίσθητος ἄνθρωπος, ὁ καλλιτέχνης, νὰ ἀντιδρῶσιν σὲ αὐτὴ τὴν κυρίαρχη ροπὴ. Αὐτὸ δηλαδὴ πρὸς συμβαίνει ἐν τινὶ μέτρῳ σὲ ὅλες τῆς ἐποχές, στὴ δική μας ἐκδηλώνεται ἀκόμα πρὸς ἔντονα. Καὶ ἀκόμα πρὸς ἔντονα ἐκδηλώνεται καὶ ἡ ἀντίθεση σὲ αὐτὴ τὴ ροπὴ.

Ἡ διάνοια δὲν πολεμιέται στὸν καιρὸς μας ἐνδύματι τοῦ λόγου στὴν ἐθρύτερη ἔννοια, ἀλλὰ ἐν ὀνόματι τοῦ ἀλόγου. Φυσικὸ εἶναι σὲ εἶναι κόσμος πρὸς μοιράζεται μεταξὺ τῆς μαθηματικῆς σκέψης ἀπὸ τὴ μὴ καὶ τῆς θεραπείας τοῦ ἀλόγου ἀπὸ τὴν ἄλλη, νὰ δοκιμάζονται οἱ ἰδέες, οἱ ἀξίες πρὸς πειθαρχοῦν καὶ συνθέτουν ὁλοκληρὴ τὴ συνέλωση καὶ θεμελιώνουν τὴν ἐνότητά της, νὰ δοκιμάζεται δηλ. ὁ λόγος. Ἔτσι στὸ θεωρητικὸ πεδίῳ κυριαρχεῖται ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ ἕναν ἀπεριόριστο σκεπτικισμό. Στὸ ἠθικὸ πεδίῳ, μὲ τὴν συνδρομὴ τῆς ἀμετέλικτης ἐνδοσκοπήσεως, δοκιμάζει τὴν πρὸς σκληρὴ μόνωση καὶ ζῇ ὅλο καὶ βαθύτερα, τὴν ἐσωτερικὴ του διδασκαλία πρὸς ἐκφράζεται μὲ τὴν διδασκαλία καὶ τὸν κατακερματισμὸ τῶν μορφῶν στὸ αἰσθητικὸ πεδίῳ. Βρίσκεται δηλ. στὴν τέχνη σὲ ἀδυναμία νὰ δημιουργήσῃ αὐτὴ τὴν ἰσορροπία συλλειτουργίας τῶν δύο βασικῶν λειτουργιῶν τῆς συνειδήσεως, τῆς φαντασίας καὶ τῆς διανοίας πρὸς μόνη δημιουργεῖ τὴν αἰσθητικὴ συγκίνηση.

Γι' αὐτὸ εἶναι χρέος τοῦ ἀληθινοῦ καλλιτέχνη τῆς

ἐποχῆς μας, νά υπερνικήσῃ τίς δυνάμεις πού στόν καιρό μας ἐπιδροῦν βλαπτικά στήν ἁρμονική συλλειτουργία τῶν λειτουργιῶν τοῦ συνειδότος. Καί θά τό κατορθώσῃ, ὅχι προγραμματίζοντας τήν πορεία του καί τό ἔργο του, κατὰ τρόπον ἀκαμπτο ὅπως τό κάνουν πολλές νεώτερες σχολές, ἀλλά ἀγωνιζόμενος νά διαφυλάξῃ τήν ἐλευθερία τῆς προσωπικότητάς του, τήν ἐλευθερίαν ὅλων τῶν πνευματικῶν του λειτουργιῶν ἀπό κάθε ἐπηρεασμό πρόοκαιρο καί ἔξω πρὸς τήν ἀποστολή του πού εἶναι πάντα νά ἐκφράζῃ δόξομευτα τόν μέσα του κόσμου.

Καί αὐτό βεβαίως τό κατώρθωσαν ὅλοι οἱ μεγάλοι τῆς ἐποχῆς μας ὅπως ὅλοι οἱ μεγάλοι ὅλων τῶν καιρῶν, γιατί αὐτό ἀποτελεῖ τόν τίτλο τοῦ μεγαλείου των. Ἀλλά οἱ πολλοί δέν λυτρώνονται ἀπό τό βάρος τῆς γύρω ἀτμόσφαιρας καί αὐτοί προκαλοῦν στόν πολύ κόσμο τίς γνωστές ἀντιδράσεις πού φυσικά ἐκδηλώνονται κατὰ τρόπο ἀφελῆ καί ἄστοχο ἀπό τοὺς πολλοὺς ἐπικριτὰς τῆς νεώτερες τέχνης.

Ἀσφαλῶς οἱ περισσότερες ἐπικρίσεις πού διατυπώνονται ἔτσι ἐναντίον τῆς σύγχρονης τέχνης πρέπει νά ἀποδοθοῦν στήν δύναμιά τοῦ ἀνθρώπου τῆς ἐποχῆς μας νά συλλάβῃ δημιουργίες πού μέ τό ἕνα πῶς βρίσκονται στό παρόν ἀλλά μέ τό ἄλλο στό μέλλον, δημιουργίες πού, ἅμα συνηθίσουμε τίς νέες μορφές πού μᾶς χαρίζουν, θά μᾶς συγκινήσουν ὅσο οἱ κλασσικές. πρέπει ἐν τούτοις νά ὁμολογηθῇ ὅτι συχνά τήν τέχνη τῆς ἐποχῆς μας τήν χαρακτηρίζει ἕνας ἔντονος ἐξτρεμισμός - μία τάση, στήν ἔκφραση τοῦ λόγου, πού εἶναι πάντα ὁ σκοπός τῆς τέχνης, νά μή χρησιμοποιῆται ὁ λόγος κατὰ τό μέτρο πού εἶναι ἀπαραίτητο γιά νά ολοκληρωθῇ ἡ ἐνότητα τῶν λειτουργιῶν τοῦ συνειδότος.

Ἄλλὰ ὁ ἐξτρεμισμός πρὸς αὐτὴ τὴν κατεύθυνση, αὐτὴ ἡ ὑποτίμησις τοῦ λόγου εἶναι γνώρισμα τοῦ ρωμαντισμοῦ οὗ ὅλες τῆς ἐποχῆς. Γι' αὐτὸ κατέχομαι ἀπὸ τὴν πεποίθησιν πὺς ἡ ἐποχὴ μας, πλατὸς στὸ κυρίαρχο ρεῦμα τοῦ θετικισμοῦ καὶ τῆς μαθηματικῆς σκέψης, διατρέχεται καὶ ἀπὸ ἓνα παράλληλο ἰσοδύναμο ρεῦμα πρὸς τὸ ἄλογο ποῦ δὲν μπορῶ νὰ τὸ χαρακτηρίσω ἄλλοιῶς παρὰ ὅς ἐκδήλωση τοῦ πιδ ζντονου ρωμαντισμοῦ.

Ἀπὸ τὴ στιγμὴ ποῦ ἡ αἰσθητικὴ συγκίνηση εἶναι ἀχώριστη ἀπὸ τὴν ἐξισορρόπηση τῶν ψυχικῶν λειτουργιῶν εἶναι φυσικὸ νὰ βρῖσκεται οὗ ἀντίθεση μὲ καθε ἀκρότητα ποῦ θὰ ἐμείλωνε ἐκ' ὀφελείᾳ ἐνός παράγοντος ἓνα ἄλλον. Ὅλα τὰ ἔργα ποῦ καθιερωσε ὁ χρόνος, ἔργα ποῦ πιδ δὲν τὰ κρίνομε, ἀλλὰ ποῦ εἶναι ἔδια οἶν κριτήρια τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ὀψηλοῦ, οὗ ὅποιαδήποτε τεχνοτροπία καὶ ἂν ἀνήκουν καὶ ο' ὅποιονδήποτε πολιτισμὸ καὶ ἂν ἀναπτυχθήκανε βρῖσκουν τὸ καθῆνα μὲ τὸν τρόπο τους τὸ μέτρο τῆς ἐξισορροπήσεως ὅλων τῶν παραγόντων τῆς ψυχῆς γιδ νὰ ὀδηγήσουν στὴν αἰσθητικὴ συγκίνηση.

Τὸ μέτρο τοῦτο ἔχει ἐδρύτατα περιθώρια. Ὁ χῶρος μὲχρι τοῦ ὀποίου μπορεῖ καθε παράγων νὰ ἐκταθῇ εἶναι μεγαλύτερος ἀπὸ ὅτι φανταζόμαστε, ἀλλὰ ὑπάρχουν παρ' ὅλη αὐτὴ τὴν ἐδρύτητα καὶ ὀρια. Ὑπάρχει ὀηλ. ἓνα μέτρο ποῦ δὲν μπορεῖ νὰ ξεπεραστῇ. Δὲν ἔδρω καμμία μέθοδο ποῦ τὸ μέτρο αὐτὸ θὰ τὸ καθῶριζε κατὰ τρόπο πιδ συγκεκριμένο. Αὐτὸ ὅμως δὲν σημαίνει ὅτι δὲν ὑπάρχει καὶ ὅτι δὲν εἶναι ἀληθινή ἡ κρίση ποῦ ἀνάγει αὐτὸ τὸ μέτρο τῆς ἐναρμόνισης καὶ ἐξισορροπήσεως ὅλων τῶν δυνάμεων τῆς ψυχῆς οὗ ὀρο χωρὶς τὸν ὀποῖο τὸ ὀρατὸ εἶναι ἀπραγματοποίητο.

5 Τό μέτρο αὐτό θεμελιώνει τήν ἐλευθερίαν τοῦ καλλιτέχνη, ὅπως ὁ ἠθικὸς νόμος θεμελιώνει τήν ἐλευθερίαν τοῦ πράττοντος ἀνθρώπου καί ὅπως ἡ λογικὴ θεμελιώνει τήν ἐλευθερίαν τῆς σκέψεως.

Ἐπειδὴ οἱ περισσότερες κριτικὲς ποῦ δοκοῦνται ἐναντίον τῆς νεωτέρας τέχνης ἔχουν ὡς ἀφετηρίαν ὁρισμένες θεωρίες ποῦ πιστεῦν πῶς πραγματικὰ περιορίζουν τήν ἐλευθερίαν τῆς καλλιτεχνικῆς δημιουργίας ἀκριβῶς διότι δὲν ἀναγνωρίζουν κανένα ὅριο στήν ἔκφρασή της, θέλομε νὰ ὑποστηρίξωμε ἀντίθετα πρὸς τίς θεωρίες αὐτές πῶς μπορεῖ καί πρέπει νὰ ὑπάρχουν καί ὅρια καί περιορισμοί στήν καλλιτεχνικὴ δημιουργία καθὲς ἐποχῆς καί φυσικὰ καί τῆς δικῆς μας, ὅρια ποῦ ὅχι μόνον δὲν περιορίζουν, ἀλλὰ ἀκριβῶς θεμελιώνουν τήν ἐλευθερίαν τῆς τέχνης.

Ἐγὼ καλά πῶς οἱ σκέψεις ποῦ σὰς ἐξέθεσα εἶναι γιὰ σὰς ἀπλές. Πολὺ ἀπλές μάλιστα. Ἀλλὰ ἐνώπιον ἐνός συνεδρίου ποῦ συνέρχεται στὰς Ἀθήνας, αἰσθανθῆκα τήν ἐπιτακτικὴν ἀνάγκη νὰ ὑπογραμμίσω τήν ἀρχὴ αὐτὴ τοῦ μέτρου, τῆς ἰσορροπίας μεταξὺ διάνοιας καί φαντασίας καί νὰ τὸ ὑπομνήσω ἐν πάσῃ μετριοφροσύνῃ, στοὺς ἐκλεκτοὺς συνέδρους του.

ΠΕΡΑΓΜΕΝΑ ΤΟΥ Δ' ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

ΑΙΣΘΗΤΙΚΗΣ

ΑΘΗΝΑΙ 1960

ACTES DU IV CONGRÈS INTERNATIONAL

D'ESTHÉTIQUE

ATHÈNES 1960

PROCEEDINGS OF THE IV INTERNATIONAL CONGRESS ON

AESTHETICS

ATHENS 1960

ATTI DEL IV CONGRESSO INTERNAZIONALE DI

ESTETICA

ATENE 1960

AKTEN DES IV INTERNATIONALEN KONGRESSES FÜR

AESTHETIK

ATHEN 1960

ΑΝΑΤΥΠΟΝ • EXTRAIT

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
EDITION DU COMITÉ HELLENIQUE D'ORGANISATION

DISCOURS

de

S.E. M. CONSTANTIN TSATSOS

Ministre à la Présidence du Conseil des Ministres

L'ART CONTEMPORAIN ET SES CRITIQUES

ANATYTHON EK TON DEEPATMEGNON TOY A' AIEGNOYE EYHIAFHOY AIDHTIKHEI
EXTRAIT DES ACTES DU IV CONGRÈS INTERNATIONAL D'ESTHÉTIQUE
AGHNAI-ATHÈNES

1960

DISCOURS

de

S.E. M. CONSTANTIN TSATSOE

Ministre à la Présidence du Conseil des Ministres

L'ART CONTEMPORAIN ET SES CRITIQUES

Si l'art n'a pas de mission sociale mais seulement celle d'exprimer une conception de vie qui transcende le rationnel et que rien autrement ne saurait exprimer, il importe peu que l'œuvre d'art émeuve la foule ou une poignée d'hommes, que seuls les jeunes la comprennent ou les initiés. L'œuvre d'art a son existence autonome, sa valeur intrinsèque, elle ne dépend de la compréhension de personne. Le grand art peut être hermétique et n'émouvoir que quelques hommes, comme d'autre part il peut être aisément accessible et inspirer des peuples entiers. Le fait que, en dehors de sa principale mission spirituelle, l'art est susceptible d'influencer ou d'instruire des groupes sociaux est une simple rencontre, sans rapport avec son essence.

Telle est la considération qui nous oppose à ceux qui tiennent une œuvre d'art pour insensée parce que leur éducation esthétique ne leur offre pas la faculté de la juger à sa juste valeur.

Cependant toute époque, comme tout art, a ses points faibles. Il en est ainsi également de notre temps et de notre art.

Examinons donc si quelque vérité se trouve parmi toutes les critiques qui lui sont adressées, mais surtout, si son point vulnérable ne réside pas dans un élément que les critiques contemporains ne mentionnent même pas ou, du moins, si vaguement, que leur jugement en perd toute sa valeur.

Bien qu'à notre époque, tous les arts aient des faiblesses qui leur sont communes — nous le verrons tout à l'heure — je me rapporterai séparément aux arts plastiques, à la poésie et à la musique afin de mieux exposer ma pensée.

Le dieu Égyptien Horus, les anges ailés, les monstres représentés par Bosch et Brueghel, sont des produits contraires à toute logique. Ce sont là des êtres organiquement inconcevables qu'il nous faudrait appeler produits de déraison — déraison signifiant ici un quelque chose

qui ne s'accorde pas avec les connaissances acquises selon les règles de l'entendement.

Pourtant nous sentons ces créatures possibles. La logique se heurtant à ce qui n'est pas raisonnable, ne peut que les repousser. Le sentiment, poursuivant une voie différente, les accepte.

Mais venons en aux créations extraordinaires fréquemment figurées par le peintre et le sculpteur contemporain. Non seulement notre logique repousse ces êtres non véridiques, mais notre sentiment aussi ne peut les admettre comme possibles. Se peut-il que l'habitude aie rendu ces anciennes formes acceptables à notre sentiment, alors que le manque d'accoutumance à la vision de ces monstres nouveaux ne nous permette pas de les accepter à leur tour?

Il est possible qu'il en soit ainsi dans certains cas. Dans d'autres, par contre, cette explication ne cadre pas avec la réalité.

Je voudrais pourtant me référer aux cas où l'artiste transforme un être naturel en un être contre nature, cependant que son intention, au départ, du moins, est de rendre un être vrai. Vouant exprimer son sens profond, son hypostase universelle, il évite de le rendre tel que le perçoit la conscience qui fonctionne selon les règles de l'entendement. L'artiste éprouve le besoin de faire subir à son objet une profonde altération, de le tenir dans une perspective que la connaissance ne nous donne pas. Pour exprimer cette essence de l'objet il y a autant de méthodes que d'écoles d'artistes en notre temps. Notons ici quelques caractéristiques de certaines d'entre elles. L'artiste p.ex. morcelle l'objet et, sur le même plan en peint tous les aspects, exagérant, pour les souligner, certaines de ses formes. Il procède à une forte abstraction du détail, et il maintient que ce qui résulte de ce travail est plus véridique que ce que perçoit l'œil ordinaire, et plus proche de la véritable essence de l'objet qu'il veut représenter.

Sans aucun doute, dans de nombreux cas, la vérité est de son côté; l'artiste voit ce que nous, communs mortels, ne voyons pas. Il perçoit des formes et des colorations que nous ne découvrirons que plus tard, instruits et guidés par lui-même. Une faiblesse subjective d'imagination empêche le commun des mortels de suivre l'artiste qui, lui, anticipe sur l'avenir.

Il est toutefois de cas où il faut attribuer ce fait à d'autres causes.

Chaque fois qu'il nous est impossible de concevoir l'objet sensible, non pas pour des raisons d'incapacité imaginative de celui qui contemple l'œuvre, il faut en chercher la cause dans la manière dont l'auteur de l'œuvre a procédé. Cette cause se rapporte aux conditions sans les-

quelles l'émotion esthétique ne peut être créée par un objet, et que je trouve formulées d'une façon adéquate dans la Critique du Jugement de Kant.

L'ensemble des représentations qui constituent l'objet, et que nous fournit l'imagination, doit se former dans la conscience selon les règles de l'entendement, comme s'il s'agissait de représentations données par les sens dans le but d'arriver à la connaissance de l'objet. C'est dans cette synthèse de l'entendement et de l'imagination, tous deux fonctions de l'esprit, que réside la seule et absolue condition capable de créer une émotion esthétique. L'œuvre d'art dans laquelle cette unité de conscience n'est pas au moins partiellement obtenue, demeure en dehors du domaine esthétique. Or seules les œuvres qui enfreignent à ce principe justifient la réaction de l'homme en face de l'art moderne.

Penchons-nous sur les œuvres créées, sous l'influence de certaines théories (futurisme, cubisme, etc.) et nous verrons qu'un grand nombre d'entre elles présentent précisément ce défaut fondamental. Par contre nous avons vu de nos jours des œuvres d'une technique moderne extrêmement audacieuse, qui sont parvenues, par de nouveaux moyens, à créer cette unité de la conscience contemplative, et en conséquence, l'émotion esthétique, ajoutant ainsi de nouvelles richesses à notre patrimoine esthétique.

En poésie, non seulement on a éprouvé le besoin de supprimer les formes rigoureuses de l'ancienne versification — ce qui ne touche en rien à la substance poétique — mais le verbe poétique s'est engagé dans une forme d'expression où la cohésion rationnelle de l'idée s'est affaiblie à l'excès jusqu'à arriver parfois à disparaître. La prédominance de l'élément irrationnel, voulue et poursuivie rationnellement, crée un verbe poétique qui nécessairement ne fait que s'éloigner du discours cohérent de l'entendement, car il se transforme en une parataxe d'images décomposées, ayant peut-être entre elles, un lien subjectif pour celui qui les a conçues, mais ce lien, ne se trouvant formulé nulle part, n'est pas susceptible de transmission.

Ce verbe poétique étant, par excellence, l'art ayant comme instrument la pensée cohérente — même si cette pensée est produit de l'imagination — se voit ainsi chargé d'une hypertrophie de l'élément irrationnel. La synthèse harmonieuse de l'entendement et de l'imagination y est abolie au bénéfice d'un élément fortement opposé à l'entendement. Or un minimum de cohérence logique est indispensable pour que le verbe reste verbe, et même verbe poétique.

De la mauvaise poésie du passé, qui n'était pas plus que de la

médiocre pensée rimée, et où la connexion logique écrasait les éléments irrationnels, imagination, musique, plasticité, nous sommes arrivés à une poésie qui a franchi les limites de la synthèse harmonieuse entre l'entendement et l'imagination, bref, qui a franchi la limite extrême de l'enchaînement logique, condition première pour créer cette synthèse des deux éléments. Nous sommes ainsi arrivés de Charybde en Scylla.

La musique exprime toujours ses idées par une alternance de sons dissonants et harmoniques, sons qui correspondent à deux états de conscience contraires. Le premier exprime une rupture de la conscience et la douleur qui en a été provoquée, alors que le second exprime l'accord de ses éléments, la synthèse de l'âme dans l'unité et la félicité qui l'accompagne. L'émotion esthétique ne peut naître que si le drame de la discordance s'achève sur une catharsis d'harmonie; il est indispensable qu'entre ces deux éléments il y ait un certain équilibre, une proportion, de sorte que les représentations qui se succèdent dans la conscience et l'occupent, s'ordonnent finalement dans l'unité. Au cas contraire l'âme se trouve dans une disposition tragique, d'oppression, d'anéantissement, disposition dans laquelle le sentiment du beau n'a plus de place. Il existe une limite minima à cette catharsis, sans quoi l'émotion esthétique ne peut se produire.

La musique contemporaine, avec ses éléments discordants, exprimant la conscience disloquée de l'homme solitaire, est presque toujours tragique; mais elle n'est pas dépourvue de grandeur quand elle réussit à combiner son caractère tragique avec une catharsis finale.

Après cet examen rapide des trois arts pris séparément, il est possible de formuler des observations valables pour toutes les formes de l'art.

De notre temps il y a de fortes raisons à ce que l'élaboration artistique aboutisse à la rupture de l'unité de la conscience, à l'art sans catharsis, à l'art où entendement et imagination ne s'équilibrent pas.

L'homme se trouve une fois de plus dans une de ces périodes de l'histoire où il est proie à deux tendances extrêmes et opposées: une tendance à l'exagération de l'élément logique, et de par ce fait même à une tendance contraire qui combat les éléments logiques. La pensée mathématique, les connaissances techniques qui en découlent, ont une place si prépondérante dans la vie contemporaine, qu'il est naturel que l'homme le plus sensible, l'artiste, réagisse vivement contre cette domination écrasante.

En vérité ce qui, dans une certaine mesure, se produit à toute époque, se manifeste dans la notre avec une intensité plus grande encore.

Et c'est avec la même intensité que se manifeste la réaction à cette puissante tendance.

L'entendement logique ne se combat pas de notre temps au nom du rationnel, du logos, pris dans son sens le plus large, mais au nom de l'irrationnel, de l'λογος. Il est donc naturel que dans un monde partagé entre la pensée mathématique d'une part, et le culte de l'irrationnel de l'autre, on mette à l'épreuve les idées et les valeurs qui auraient dû imposer leur discipline à toute la conscience et de par ce fait constituer son unité. Voici donc le logos — la raison — mis à l'épreuve. L'homme sur le plan théorique est dominé par un profond scepticisme. Sur le plan éthique, avec le concours de l'impitoyable introspection, il éprouve le plus cruel isolement, et vit toujours plus profondément sa rupture intérieure, rupture qui s'exprime par le morcellement des formes sur le plan esthétique. Autrement dit, dans l'art, il se trouve être dans l'incapacité de réaliser l'équilibre du fonctionnement des deux facultés fondamentales de la conscience, l'imagination et l'entendement, équilibre qui seul peut provoquer l'émotion esthétique.

Le devoir du véritable artiste de notre ère est de surmonter les forces nocives qui, actuellement, entravent le fonctionnement simultané et harmonieux des deux facultés. Il y parviendra, non pas en établissant d'avance et d'une manière rigide la route qu'il suivra, comme le font un grand nombre d'écoles modernes — mais en luttant pas à pas pour protéger la liberté de sa personnalité contre toute influence précaire et étrangère à sa mission, persuadé comme il doit l'être que sa mission est toujours d'exprimer en toute indépendance son monde intérieur.

Un grand nombre d'artistes y sont parvenus, tous les grands artistes de notre temps; comme du reste tous les vrais artistes de tous temps: c'est là leur titre de noblesse. Mais combien d'autres ne savent pas se libérer de l'atmosphère pesante qui les entoure! Ceux-ci provoquent alors dans le grand public les réactions que l'on connaît, réactions qui se manifestent souvent de façon naïve et maladroite chez un grand nombre d'adversaires de l'art moderne.

Il est certain qu'on doit imputer la plupart des brocards lancés contre l'art moderne à l'incapacité de l'homme contemporain à apprécier des créations qui appartiennent tant au présent qu'à l'avenir. Un certain nombre de ces œuvres, lorsque nous serons accoutumés aux formes nouvelles qu'elles nous apportent, nous offriront les mêmes émotions que les œuvres classiques d'aujourd'hui.

On doit cependant avouer que souvent l'art de notre temps est caractérisé par un extrémisme violent, par une tendance exagérée vers

l'expression irrationnelle, ignorant le fait que bien que l'irrationnel demeure toujours le but de l'art, il est indispensable d'utiliser des éléments rationnels pour obtenir et achever l'unité des facultés de la conscience qui demeure toujours le fondement du beau.

Cet extrémisme et la direction qu'il prend, cette dévalorisation de la raison, est une des caractéristiques du romantisme de tous les temps. Aussi ai-je la conviction que notre époque, à côté du courant dominant du positivisme et de la pensée mathématique, est traversée par un courant parallèle, d'égale puissance qui l'entraîne vers l'irrationnel, et que je ne puis définir autrement que comme une manifestation du romantisme le plus intense.

Dès l'instant où l'émotion esthétique est inséparable d'un équilibre des facultés de l'âme, il est naturel que cette émotion se trouve en opposition avec tout excès tendant à diminuer l'un des deux facteurs au profit de l'autre. Toutes les grandes œuvres consacrées par le temps et que nous ne jugeons plus, mais qui nous servent, telles des critères presque infaillibles, pour déterminer le beau et le sublime, quelle que soit la technique dont elles émergent, quelle que soit la civilisation à laquelle elles appartiennent, toutes ces œuvres ont trouvé cette mesure de grandeur où s'équilibrent tous les facteurs de l'âme, et qui est nécessaire pour produire en nous l'émotion esthétique.

Cette mesure de grandeur dispose de marges très larges. Le champ dans lequel chacun des facteurs peut se développer est beaucoup plus vaste que nous ne l'imaginons. Mais pourtant, même cette immense étendue a ses limites. C'est à dire qu'il est une mesure que l'on ne peut dépasser. Je ne connais pour ma part aucune méthode qui puisse la déterminer d'une façon plus concrète. Cela ne veut pas dire qu'elle n'existe pas, et que le jugement qui érige cette mesure d'harmonisation et d'équilibre de toutes les facultés de l'âme en condition sans laquelle le beau est irréalisable, n'est pas un jugement autant valable qu'utile.

Cette mesure est le fondement même de la liberté de l'artiste, tout comme la loi morale est le fondement de la liberté d'action, ou la logique est le fondement de la liberté de la pensée.

Étant donné que la plupart des critiques dirigées contre l'art moderne partent de théories qui, selon moi, limitent en fait la liberté artistique créative, précisément parce qu'elles ne reconnaissent aucune limite à son expression, nous soutiendrons, à l'encontre de ces théories, qu'il peut et qu'il doit y avoir des bornes à la création artistique de chaque époque, donc naturellement à celle de notre temps; des bornes

qui non seulement ne limitent pas la liberté de l'art, mais qui en constituent la pierre de fondation.

Je ne sais que trop bien que les pensées que je viens de développer sont très simples pour vous. Très simples même. Mais dans un Congrès dont les travaux ont lieu à Athènes, j'ai senti le besoin impératif de souligner ce principe de mesure, d'équilibre entre l'entendement et l'imagination et de le rappeler, à votre illustre Assemblée, en toute modestie.

26.5.1962

- ✓ 1. Α.Β.Υ. Πριγκίπισσαν Μαρίαν Βοναπάρτη

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥΣ

- ✓ 2. κ. Γ. 'Αθανασιάδην - Νόβαν
✓ 3. κ. Χρήστον Καρούζον
✓ 4. κ. Σπύρον Μελά

ΠΟΛΙΤΙΚΟΥΣ

- ✓ 5. κ. Σπ. Θεοτόκην
✓ 6. κ. Γρ. Κασσιμάτην
✓ 54. κ. Σπ. Μαρκεζίνη

ΚΑΘΗΓΗΤΑΣ

- ✓ 7. κ. Ν. Λούρον
✓ 8. κ. Ι. Κακριδίην (Θεσ.)

ΛΟΓΟΤΕΧΝΑΣ

- ✓ 9. κ. Κ. Δημαράν
✓ 10. κ. Α. Καραντιώτην
✓ 11. κ. Κωστήν Μπασιτιά
✓ 12. κ. Θανάσην Διομήδην Πετσάλην
✓ 13. κ. Καν Μαρίαν Ράλλη
✓ 14. κ. Πέτρον Σόρη
✓ 15. κ. Η. Παπανούτσον
✓ 16. κ. Η. Πρεβελάκη
✓ 17. κ. Αίμ. Χουρμούζιον
✓ 18. κ. 'Οδ. 'Ελύτην
✓ 19. κ. Γεωρ. Θεοτοκά
✓ 20. κ. 'Αλεξ. 'Εμπειρίκον
✓ 21. κ. Δημ. Νικολαρετζήν
✓ 22. κ. 'Αγγ. Τερζάκη
✓ 23. κ. Γιάννην Σεφερειάδη
✓ 24. κ. Γιάννην Χατζήνη
✓ 25. κ. Φ. Κόντογλου
✓ 26. κ. 'Αλ. Μάτσον
✓ 27. κ. Τάσον 'Αθανασιάδην
✓ 28. Καν 'Ελένην Ουράνη
✓ 29. κ. Γιάννην Γουδέλη

ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΥΣ

- ✓ 30. Καν 'Ελ. Βλάχου

ΦΙΛΟΥΣ

- ✓ 31. κ. Δ. Νιδνίαν
✓ 32. κ. Ι. Παπαδημητρίου
✓ 33. Καν Π. Παπαληγούρα
✓ 34. κ. 'Αλ. Σολομόν
✓ 35. Καν Δ. 'Αρλιώτη
✓ 36. κ. Γ. Κατσόμπαλην
✓ 37. κ. Σωκ. Καραντινόν
✓ 38. κ. Τ. Κωνσταντόπουλο
✓ 39. κ. SAM. BAUD-BOVY
✓ 40. Καν Είρ. Καλλιγιά
✓ 41. Καν Δίζα Πετρίδου
✓ 42. κ. Ι. Βορρέν
✓ 43. κ. Θρ. Σμίτ
✓ 44. Καν Αίμ. Γερούλδου
✓ 45. κ. Δ. Διναράν
✓ 46. κ. Γ. Τσαρούχη
✓ 47. κ. Η. EHRET
✓ 48. κ. Αρ. Κωνσταντηνίδην
✓ 49. κ. 'Ισακ. Παππά
✓ 50. κ. Μ. Ιστον Τσάτσον
✓ 52. κ. Α. Σλωρόν (Δονότο)
✓ 53. Καλ. Σωτηριάδου

1

109.12

[49]

ΧΡΟΝΙΚΑ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗΣ

ΕΤΗΣΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

ΑΘΗΝΑΙ
1962

Το βιβλίο είναι στο Βιβλιοπωλείον
Μετάρη 1962 κ.τ.

ΧΡΟΝΙΚΑ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗΣ

ΕΤΗΣΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗΣ

Η. Α. ΜΙΧΕΛΗΣ, Πρόεδρος
Ν. ΧΑΤΣΗΚΥΡΙΑΚΟΣ - ΓΩΓΚΑΣ, Αντιπρόεδρος
Ε. ΜΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ, Γεν. Γραμματέας
Τ. ΠΑΠΑΤΣΙΜΗΣ, Ταμίας
Η. ΜΥΔΩΝΑΣ
Δ. ΦΑΤΟΥΡΗΣ
Δ. ΝΙΑΝΙΑΣ

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

ΑΘΗΝΑΙ
1962

ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗΣ
1960 - 1962

Π. Α. ΜΙΧΕΛΗΣ, Πρόεδρος
Ν. ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΟΣ - ΓΚΙΚΑΣ, 'Αντιπρόεδρος
Ε. ΜΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ, Γεν. Γραμματέας
Τ. ΠΑΠΑΤΣΩΝΗΣ, Ταμίας
Π. ΜΥΛΩΝΑΣ
Δ. ΦΑΤΟΥΡΟΣ
Δ. ΝΙΑΝΙΑΣ

ANNALES D'ESTHÉTIQUE

'Αλληλογραφία και 'Εμβόσματα :
'Ελληνική 'Εταιρεία Αισθητικής, Βασιλίσσης Σοφίας, 79
Correspondance et Virements :
Société Hellénique d'Esthétique, 79, Vasilissis Sophias

'Αθήναι (140)

Athènes (140)

249.4

ΧΡΟΝΙΚΑ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗΣ

ΕΤΗΣΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗΣ

εκδίδεται υπό

Π. Α. ΜΙΧΕΛΗ

TABLE DES MATIÈRES

τῆς συνεργασίας

Ε. Α. ΜΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΥ

P. A. MICHELIS, *Année-propos*

page

COMMUNICATIONS DES CONGRESSISTES GRECS AU IVe CONGRÈS INTERNATIONAL D'ESTHÉTIQUE. Textes en grec

P. A. MICHELIS, <i>Allocution inaugurale</i>	3
P. KARILIOPOULOS, <i>Musées de l'Esthétique</i>	7
C. TATTOU, <i>La création artistique et la liberté de l'art</i>	12
I. N. TALENCIOPOULOS, <i>Art et beauté</i>	18
P. A. MICHELIS, <i>De la déviation dans l'art contemporain</i>	21
G. ANTONIOPOULOS, <i>L'idée de séduction dans l'art grec</i>	21
B. DAKOS, <i>Quelques observations sur l'objet esthétique</i>	26
N. N. DRACPOULIDIS, <i>L'analyse spatiale de l'art abstrait</i>	32
G. N. ZANNAKIS, <i>Attitudes de valeurs fonctionnelles de l'espace architectural à ses valeurs esthétiques</i>	37
A. E. ZOUZOS, <i>L'opportunité dans la conception du relief des Cloîtres</i>	51
I. IYERISTIS, <i>Art et science</i>	56
T. A. MOUTSOPOULOS, <i>La méthode à suivre pour une esthétique objective et scientifique</i>	60
E. MOUTSOPOULOS, <i>Indigènes de classiques dans une esthétique libérale</i>	64
D. D. NIKITAS, <i>Art dramatique et rituel dans l'opéra moderne</i>	65
D. COYFARANTZAKIS, <i>Sur la notion esthétique des arts humaniques</i>	67
G. N. MICHELIS, <i>L'expression de la beauté humaine au regard de la technique</i>	67
E. A. PATERAKIS, <i>Sur l'esthétique de l'art contemporain</i>	72
G. GREGORI, <i>De quelques fondamentaux de l'art contemporain</i>	74
Discours de clôture du IV ^e Congrès International d'Esthétique	109
Comptes rendus	151
Bibliographie	189
Informations	206

ANNALES D'ESTHÉTIQUE

BULLETIN ANNUEL
DE LA SOCIÉTÉ HELLÉNIQUE D'ESTHÉTIQUE

publié par

P. A. MICHELIS

avec la collaboration de

E. A. MOUTSOPOULOS

TABLE DES MATIÈRES

	page
P. A. MICHELIS, <i>Avant-propos</i>	5
COMMUNICATIONS DES CONGRESSISTES GRECS AU IV ^e CONGRÈS INTERNATIONAL D'ESTHÉTIQUE. Textes en grec :	
P. A. MICHELIS, <i>Allocution inaugurale</i>	3
P. KANELLOPOULOS, <i>Mission de l'Esthétique</i>	7
C. TSATSOS, <i>La création artistique et la liberté de l'art</i>	12
I. N. THÉODORACOPOULOS, <i>Art et beauté</i>	18
P. A. MICHELIS, <i>De la divination dans l'art contemporain</i>	22
G. ANTONOPOULOS, <i>L'idée de «théoron» dans l'art grec</i>	31
R. DEMOS, <i>Quelques observations sur l'objet esthétique</i>	36
N. N. DRACOULIDÈS, <i>L'angoisse spatiale de l'art abstrait</i>	44
G. N. ZIOGAS, <i>Réduction de valeurs fonctionnelles de l'espace architectural, à des valeurs esthétiques</i>	49
A. N. ZOUMBOS, <i>L'opportunité dans la conception du «Beau» chez Cicéron</i>	54
I. INVRIOTIS, <i>Art et science</i>	56
Th. MUSTOXIDI, <i>La méthode à suivre pour une esthétique objective et scientifique</i>	60
E. MOUTSOPOULOS, <i>Intégration du classique dans une esthétique libérale</i>	64
D. G. NIANIAS, <i>Art dramatique et rituel dans l'église orthodoxe</i>	68
D. CONSTANTINIDÈS, <i>Sur la valeur esthétique des tracés harmoniques</i>	84
Ch. SFAELLOS, <i>L'expression de la finalité pratique au moyen de la technique</i>	89
D. A. FATOUROS, <i>Sur l'ambiguïté de l'art contemporain</i>	95
Ch. CHRISTOU, <i>Le caractère fragmentaire de l'art contemporain</i>	100
Jugements sur le IV ^e Congrès International d'Esthétique	105
Comptes rendus	154
Bibliographie	186
Informations	196

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	σελ.
Π. Α. ΜΙΧΕΛΗ, <i>Πρόλογος</i>	ζ
ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΣΥΝΕΔΡΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟ Δ' ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗΣ. Τὰ καίμενα εἰς τὴν Ἑλληνικὴν :	
Π. Α. ΜΙΧΕΛΗ, Ἐναρκτήριος προσφώνησις	3
Π. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΥ, Ἡ ἀποστολὴ τῆς Αἰσθητικῆς στὴν ἐποχὴ μας	7
Κ. ΤΣΑΤΣΟΥ, Ἡ καλλιτεχνικὴ δημιουργία καὶ ἡ ἐλευθερία τῆς τέχνης	12
Ι. Ν. ΘΕΟΔΩΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ, Τέχνη καὶ κώλλος	18
Π. Α. ΜΙΧΕΛΗ, Ἡ μαντικὴ στὴ σύγχρονη τέχνη	22
Γ. ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΥ, Ἡ ἰδέα τοῦ σθεωροῦ εἰς τὴν ἑλληνικὴν τέχνην	31
Ρ. ΔΗΜΟΥ, Παρατηρήσεις τινὲς ἐπὶ τοῦ αἰσθητικοῦ ἀντικειμένου	36
Ν. Ν. ΔΡΑΚΟΥΛΙΔΗ, Τὸ διαστηματικὸ ὄγκος τῆς ἀφηρημένης τέχνης	44
Γ. Ν. ΖΙΩΓΑ, Ἀναγωγή λειτουργικῶν ἀξιών τοῦ ἀρχιτεκτονικοῦ χώρου σὲ ἀξίες αἰσθητικὰς	49
Α. Ν. ΖΟΥΜΠΟΥ, Ἡ σκοπιμότης ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ α' Ωραίου παρὰ Κωέρονι	54
Ι. ΙΜΒΡΙΩΤΗ, Τέχνη καὶ ἐπιστήμη	56
Θ. ΜΟΥΣΤΟΠΟΥΛΟΥ, Ἡ μέθοδος γιὰ μιὰ ἀντικειμενικὴ καὶ ἐπιστημονικὴ αἰσθητικὴ	60
Ε. ΜΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΥ, Ἐνταξίς τοῦ κλασσικοῦ εἰς μιάν αἰσθητικὴν ἐλευθερίαν	64
Δ. Γ. ΝΙΑΝΙΑ, Δραματικὴ τέχνη καὶ τελετουργία εἰς τὴν Ὁρθόδοξον ἐκκλησίαν	68
Δ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗ, Ἐπὶ τῆς αἰσθητικῆς ἀξίας τῶν ἀρμονικῶν χαρμύλων	84
Χ. ΣΦΑΕΛΛΟΥ, Ἡ ἔκφρασις τῆς πρακτικῆς τελειότητος μέσῳ τῆς τεχνικῆς	89
Δ. Α. ΦΑΤΟΥΡΟΥ, Τὸ διαφοροῦμενον στὴ σύγχρονη τέχνη	95
Χ. ΧΡΗΣΤΟΥ, Ἡ ἀποσπασματικότης τῆς σύγχρονης τέχνης	100
Κρίσεις περὶ τοῦ Δ' Διεθνoῦς Συνεδρίου Αἰσθητικῆς	105
Βιβλιοκρισίαι	154
Βιβλιογραφία	186
Εἰδήσεις	196

COMPTES RENDUS

BIBΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

N. YALOURIS, *Classical Greece. The Sculpture of the Parthenon* (A. Zirou).— L. PAREYSON, *Estetica, Teoria della formatività* (A. N. Zoumbos).— L. PAREYSON, *L'Estetica e i suoi problemi* (A. N. Zoumbos).— SP. MARINATOS - M. HIRNER, *La Crète et la Grèce mycénienne* (Sp. Jacoviddès).— A. SOREIL, *Le Génie de la Peinture* (E.P.M.).— *Il Giudizio Estetico, Atti del Simposio di Estetica*, A cura di L. PAREYSON (P. A. Michelis).— G. MORPURGO-TAGLIABUE, *L'Esthétique Contemporaine* (P. A. Michelis).— E. MOUTSOPOULOS, *La musique dans l'œuvre de Platon* (P. A. Michelis).— E. MOUTSOPOULOS, *Le problème du Beau chez Pétrus Vrailas - Arménis* (P. A. Michelis).— TOSHIO TAKEUCHI, *La théorie de l'art d'Aristotèle* (P. A. Michelis).— R. BAYER, *L'Esthétique mondiale du XXe siècle* (P. A. Michelis).— R. BAYER, *Histoire de l'Esthétique* (E. Moutsopoulos).— G. BACHELARD, *La poétique de la rêverie* (E. Moutsopoulos).— R. ASSUNTO, *La critica d'arte nel pensiero medioevale* (C. Spetsieri).— G. JANATI, *La conquête de soi, Méditations sur l'art* (D. A. Fatouros).— S. E. RASMUSSEN, *Experiencing Architecture* (D. A. Fatouros).— P. A. MICHELIS, *Esthétique Industrielle et Art Abstrait*, D. HUISMAN - G. PATRUX, *L'Esthétique Industrielle* (D. A. Fatouros).— RENÉ HUYGHE, *L'art et l'âme* (E. Ferentinos).

N. YALOURIS, *Classical Greece. The Sculpture of the Parthenon* (A. Ζήρου).— L. PAREYSON, *Estetica, Teoria della formatività* (Α. Ν. Ζούμπος).— L. PAREYSON, *L'Estetica e i suoi problemi* (Α. Ν. Ζούμπος).— ΣΠ. ΜΑΡΙΝΑΤΟΥ - Μ. ΧΙΡΝΕΡ, *Κρήτη και μυκηνική 'Ελλάς* (Σπ. 'Ιακωβίδης).— Α. ΣΟΡΕΙΛ, *Le Génie de la Peinture* (Ε.Π.Μ.).— *Il Giudizio Estetico, Atti del Simposio di Estetica*, A cura di L. PAREYSON (Π. Α. Μιχελής).— G. MORPURGO-TAGLIABUE, *L'Esthétique Contemporaine* (Π. Α. Μιχελής).— E. MOUTSOPOULOS, *La musique dans l'œuvre de Platon* (Π. Α. Μιχελής).— E. MOUTSOPOULOS, *Le problème du Beau chez Pétrus Vrailas - Arménis* (Π. Α. Μιχελής).— TOSHIO TAKEUCHI, *Η θεωρία της τέχνης του 'Αριστοτέλους* (Π. Α. Μιχελής).— R. BAYER, *L'Esthétique mondiale du XXe siècle* (Π. Α. Μιχελής).— R. BAYER, *Histoire de l'Esthétique* (Ε. Μουτσόπουλος).— G. BACHELARD, *La poétique de la rêverie* (Ε. Μουτσόπουλος).— R. ASSUNTO, *La critica d'arte nel pensiero medioevale* (Κ. Σπετσιέρη).— G. JANATI, *La conquête de soi, Méditations sur l'art* (Δ. Α. Φατούρος).— S. E. RASMUSSEN, *Experiencing Architecture* (Δ. Α. Φατούρος).— Π. Α. ΜΙΧΕΛΗΣ, *Βιομηχανική Αισθητική και Αφηρημένη Τέχνη*, D. HUISMAN - G. PATRUX, *L'Esthétique Industrielle* (Δ. Α. Φατούρος).— R. HUYGHE, *L'art et l'âme* (Ε. Φερεντινίου).

Δευτ. 220 τόμος τοῦ ἑξατομοῦ ἔργου τοῦ ἀγαθολογικοῦ ἱστορικοῦ καὶ καλλιτεχνικοῦ Ἑλλήνου Σοφιστᾶ, ἀρχιερέως τῆς Ἁγίας Ἐκκλησίας Ἀιθιοπίας καὶ Ἡγουμένου τῆς Ἀφθαρτῆς Ἐκκλησίας, ἑορταστικῶς ἀπὸ τῆς Ἁγίας Ἐκκλησίας.

f

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ἡ ἵδρυση τῆς Ἑλληνικῆς Ἑταιρείας Αἰσθητικῆς ἔγινε τὶς ἡμέρες πού συνέρχονταν στὴν Ἀθήνα τὸ Ἀ' Διεθνὲς Συνέδριο Αἰσθητικῆς, δηλαδὴ ἀπὸ 1ης μέχρι 6ης Σεπτεμβρίου 1960. Εἶναι λοιπὸν ἡ Ἑταιρεία καρπὸς τοῦ Συνεδρίου καὶ ἴσως ὁ σπουδαιότερος γιὰ τὸν τόπο, ἂν, ὅπως ἐλπίζουμε, οἱ σκοποὶ τῆς εὐδοκωθοῦν, διότι θὰ εἶναι καρπὸς μόνιμος. Αὐτὴ θὰ συνενώσει ὅλους ἐκείνους πού στὴν Ἑλλάδα ἐνδιαφέρονται γιὰ τὴν Αἰσθητικὴ καὶ ἀσχολοῦνται μ' αὐτήν — καὶ δὲν εἶναι λίγοι, ὅπως ἀπεκάλυψε τὸ Συνέδριο. Τὸ Συνέδριο λοιπὸν ἐπῆρξε ἀφορμὴ γιὰ νὰ συσταθῇ μιὰ Ἑταιρεία πού εἶχε ἐπὶ καιρὸ καθυστερήσει.

Ἡ ἵδρυση τῆς Ἑταιρείας ἦταν ἀπαραίτητη, διότι ἡ πρόοδος τῆς Αἰσθητικῆς στὴν Ἑλλάδα δὲν εἶναι δυνατόν νὰ συντελεσθῇ καὶ νὰ ἔχῃ ἀπήχηση στὸ εὐρύτερο κοινὸ παρὰ ἂν ἐπάρχῃ ἓνα σῶμα πού νὰ καλλιεργῇ τὴν ἐπιστήμην αὐτὴ ἀνδιδοτελῶς. Καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἡ ἵδρυση εἰδικῶν ἐδρῶν Αἰσθητικῆς στὰ Πανεπιστήμια καὶ τὰ Πολυτεχνεῖα, πού εὐχόμεθα νὰ πραγματοποιηθῇ, δὲν θὰ ἀρκοῦσε γιὰ νὰ γίνῃ ἡ Ἑλλάς κέντρο αἰσθητικῶν ἐρευνῶν, ἂν δὲν ἐπῆρχε τὸ ἐλεύθερο βῆμα πού ἡ Ἑταιρεία εὐελπιστεῖ νὰ προσφέρῃ γιὰ τὴ συζήτηση σχετικῶν ἀνακοινώσεων καὶ τῇ δημοσίευσί τους στὸ περιοδικό της, « Χ ρ ο ν ι κ ἂ Α ἰ σ θ η τ ι κ ῆ ς ».

Ὁ πρῶτος τόμος τοῦ περιοδικοῦ περιλαμβάνει τὶς ἀνακοινώσεις τῶν Ἑλλήνων εἰς τὸ Ἀ' Διεθνὲς Συνέδριο, στὴν Ἑλληνικὴ γλῶσσα, μετάφραση τῶν σπουδαιότερων κριτικῶν πού ἔγιναν γιὰ τὸ Συνέδριο, βιβλιοκρισίες καὶ συνοπτικὸ κατὰλογο τῶν σημαντικωτέρων αἰσθητικῶν μελετῶν πού δημοσιεύθηκαν τελευταῖα. Ἐλπίζουμε ὅτι ὁ προσεχὴς τόμος, ἐκτὸς ἀπὸ τὶς ἀνακοινώσεις, οἱ ὁποῖες ἄρχισαν ἤδη νὰ γίνονται στὶς συνεδρίες τῆς Ἑταιρείας, θὰ περιλαμβάνῃ καὶ μελέτες ξένων εἰδικῶν, πού θὰ μᾶς φέρουν σὲ ἀμεση ἐπαφὴ μὲ τὴ διεθνή σκέψη.

Ἡ ἵδρυση τῆς Ἑταιρείας εὐόηκε στὸ ἐξωτερικὸ εὐχάριστη ἀπήχηση καὶ ἐχαιρετήθηκε εὐμενῶς ἀπὸ τοὺς προέδρους τῶν ἀδελφῶν ξένων Ἑταιρειῶν καὶ ἄλλες προσωπικότητες, ὅπως τοῦ Thomas Munro, τοῦ Sir Herbert Read, τοῦ Toshio Takeuchi, τοῦ Van Meter Ames, τοῦ Jan Aler, τοῦ Roman Ingarden κ.ἄ. Στὸ τέλος τοῦ τόμου δημοσιεύουμε μόνον τὴ συγχαρητήρια ἐπιστολὴ τοῦ καθηγητοῦ Étienne Souriau, προέδρου τῆς Γαλλικῆς Ἑταιρείας Αἰσθητικῆς καὶ Προέδρου τῆς Διεθνoῦς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Συνεδρίων Αἰσθητικῆς.

72

Θέλουμε να ελπίζουμε ότι παρόμοια απήχηση θα εθεή η Έλληνική Έταιρεία Αισθητικής και στο εσωτερικό και ότι όλοι οι ενδιαφερόμενοι πραγματικά για την Αισθητική θα συνδράμουν το έργο της. Φιλόσοφοι και καλλιτέχνες, άνθρωποι του πνεύματος και επιστήμονες, ιστορικοί της τέχνης ή αρχαιολόγοι θα συνέρχονται για να προσφέρουν τη γνώση τους, την εμπειρία τους, την κρίση τους, και προ παντός την αγάπη τους προς έδραίνωση μιάς αισθητικής σκέψης πρωτότητας και επικοινωνητικής για την πρόοδο των τεχνών στην Ελλάδα. Έτσι μόνον θα δώση και στον τομέα αυτόν η ελληνική σκέψη το παρόν στο διεθνή στίβο του πνεύματος, όπου η Αισθητική δογίζει να καταλαμβάνει μιά εξέχουσα θέση ως νέα και σπουδαία επιστήμη.

P. A. MIKELIS

Πρόεδρος τῆς Ἑλληνικῆς Ἑταιρείας Αἰσθητικῆς.
Μέλος τῆς Διεθνoῦς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς
τῶν Συνεδρίων Αἰσθητικῆς.

Η ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ Η ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Για όσους πιστεύουν ότι η τέχνη δεν έχει μια κοινωνική αποστολή, αλλά μόνο την αποστολή να εκφράση ένα πέρα από τη διάνοια νόημα ζωής που με κανέναν άλλο τρόπο δεν εκφράζεται, δεν έχει καμμία σημασία αν το έργο τέχνης συγκινή πολλούς ή λίγους, αν το καταλαβαίνουν μόνο οι νέοι ή μόνο οι μυημένοι. Το έργο τέχνης έχει την αυτόνομη ύπαρξή του και την αξία του, και δεν εξαρτάται από την υποκειμενική κατανόηση κανενός. Η μεγάλη τέχνη μπορεί να είναι και έρμητική τέχνη που συγκινεί λίγους, όπως και εύπροσιτη τέχνη που συγκινεί λαούς. Το ότι η τέχνη εκτός από την κύρια πνευματική της αποστολή συμβαίνει να επηρεάζει ή να διδάσκει κοινωνικά σύνολα αυτό είναι μια σύμπτωση που δεν σχετίζεται με την ουσία της.

Γι' αυτό αντιτίθενται σ' εκείνους που χαρακτηρίζουν ως τρελλό ένα έργο τέχνης μόνο και μόνο διότι δεν είναι προσιτό στο πλήθος ή διότι η αισθητική τους άνατροφή δεν τους δίνει τις δυνατότητες να το εκτιμήσουν.

Και όμως κάθε εποχή και κάθε τέχνη έχει τις αδυναμίες της, και έχει και η δική μας εποχή και η δική μας τέχνη τις δικές της. Και θα έπρεπε να εξετάσουμε μήπως μέσα στα όσα λέγονται εναντίον της δεν υπάρχουν και μερικά ψήγματα αλήθειας, αλλά πρό παντός μήπως η κύρια αδυναμία της σύγχρονης τέχνης βρίσκεται ακριβώς σε κάποιο στοιχείο, που συνήθως δεν μνημονεύεται από τους σημερινούς επικριτές της ή μνημονεύεται κατά τρόπο τόσο άσαφή, ώστε να μην έχει αξία ή επίκριση.

Για να γίνει πιο γρήγορα αντιληπτός, θα αναφερθώ χωριστά στις εικαστικές τέχνες, την ποίηση και τη μουσική, αν και, καθώς θα δούμε, κοινό είναι σε όλα τα είδη τέχνης το αμάρτημα της εποχής μας.

Ο Αιγύπτιος θεός Ήρος, ένας άγγελος φτερωτός, ένα τέρας από ένεινα που έπλασε ο Bosch και ο Brueghel είναι αντίθετα με κάθε λογική. Πρόκειται για φυσιολογικώς αδύνατα όντα, που θα έπρεπε να ονομάσουμε γεννήματα παραλογισμού, αν παραλογισμός έδω σημαίνει κάτι που δεν συμβιβάζεται με την έμπειρία, όπως σχηματίζεται κατά τους κανόνες της διάνοιας. Και όμως όλα αυτά τα όντα τα αισθανόμαστε σαν δυνατό. Τα απορούσαμε με τη λογική που ζητάει τη γνώση και τα δεχόμαστε με το αίσθημα που ζητάει κάτι που είναι διάφορο από τη γνώση.

*Αν τώρα από αυτά τα παράλογα, τα φανταστικά όντα μεταβούμε σε μερικά όντα παράλογα και φανταστικά που πλάθει ο σύγχρονος ζωγράφος ή

γλύπτῃς, θὰ διαπιστώσωμε πῶς ὄχι μόνον τὰ ἀποκρούομε μετὰ τὴ λογικὴν, ὡς μὴ ἀληθινὰ, ἀλλὰ δὲν τὰ αἰσθανόμεσθε καὶ ὡς δυνατό μετὰ τὸ αἶσθημά μας. Μήπως τὰ πρῶτα τὰ κάνει παραδεκτὰ στὸ αἶσθημά μας, ἢ συνήθεια, καὶ ὅταν συνηθίσωμε τὰ νέα τέρατα θὰ τὰ παραδεχθοῦμε καὶ αὐτὰ; Σὲ ὥριστες περιπτώσεις αὐτὸ δὲν ἀποκλείεται νὰ συμβαίη, σὲ ἄλλες ὅμως ἡ ἐξήγησις αὐτῇ δὲν ἀνταποκρίνεται στὴν ἀλήθεια.

Ὑπάρχει ὅμως καὶ μιὰ ἄλλη περίπτωσις, ἐκείνη ὅπου ἕνα φυσικὸν ἐν μεταβάλλεται σὲ ἀφύσικο ἀπὸ τὸν καλλιτέχνη. Ὁ καλλιτέχνης δὲν θέλει νὰ πλάσῃ ἕνα φανταστικὸν ἐν, δημιουργώντας γι' αὐτὸ τὸ σκοπὸ τὴν ὀφθαλμαπάτη τοῦ ἀληθινοῦ. Θέλει νὰ ἀποδώσῃ ἕνα ἐν ἀληθινόν, ἀλλὰ θέλει νὰ ἐκφράσῃ τὸ βαθύτερον νόημά του, τὴν καθολικὴν του ὑπόστασις, καὶ γι' αὐτὸ ἀκριβῶς δὲν θέλει νὰ τὸ ἀποδώσῃ ὅπως τὸ βλέπει διὰ τοῦ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ ἢ ἐμπειρία πού λειτουργεῖ κατὰ τοὺς κανόνες τῆς διάνοιας. Αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκη μιᾶς βαθειᾶς ἀλλοίωσης, μιᾶς ἀπόστασις ἀπὸ ὅ,τι μᾶς δίνει ἡ ἐμπειρία. Μέθοδοι γιὰ νὰ ἐκφρασθῇ ἔτσι ἡ οὐσία τοῦ ἀντικειμένου ὑπάρχουν πολλές, ὅσες οἱ καλλιτεχνικαὶ σχολαὶ τῆς ἐποχῆς μας. Ἐγὼ θὰ ἀναφερθῶ σὲ μερικὰ χαρακτηριστικὰ πού συναντῶνται σὲ πολλές ἀπὸ αὐτές. Τεμαχίζει λ.χ. ὁ καλλιτέχνης τὸ ἀντικείμενον τοῦ καὶ ἐπάνω στὴν ἴδια ἐπιφάνεια ζωγραφίζει ὅλες του τίς πλευρὰς, ὑπερβάλλοντας, γιὰ νὰ ἐξαρθοῦν, ὥριστενα σχήματα. Κάνει μιὰν ἐντονη ἀφαίρεσις ἀπὸ τὴ λεπτομέρεια καὶ ἐκεῖνον πού προκίπτει ἀπ' ὅλην αὐτὴ τὴν προσπάθεια ἰσχυρίζεται ὅ καλλιτέχνης ὅτι εἶναι ἀληθινώτερον καὶ ἀπὸ ἐκεῖνον πού βλέπει ὁ κοινὸς ὀφθαλμός, εἶναι πιὸ κοντὰ στὴν ἀληθινὴν του οὐσία.

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι σὲ πολλές περιπτώσεις αὐτὴ εἶναι ἡ ἀλήθεια. Ὁ καλλιτέχνης βλέπει ὅ,τι δὲν βλέπομε ἐμεῖς οἱ κοινὸι θνητοί. Σχήματα καὶ χρωματισμοὺς πού ἀργότερα, διδασκόμενοι, ὀδηγημένοι ἀπὸ αὐτὸν ἀνακαλύπτομε καὶ ἐμεῖς. Μιὰ ὑποκειμενικὴ ἀδυναμία ἐμποδίζει τὸν κοινὸ θνητὸ νὰ παρακολουθήσῃ τὸν καλλιτέχνη, πού προσεξοφλεῖ τὸ μέλλον. Σὲ ὥριστες περιπτώσεις ὅμως ἄλλες εἶναι οἱ αἰτίαι αὐτοῦ τοῦ φαινομένου.

Ὅταν ἡ σύλληψις τοῦ αἰσθητοῦ ἀντικειμένου εἶναι ἀδύνατη, ὄχι ἀπὸ λόγους ὑποκειμενικῆς ἀδυναμίας τοῦ θεώμενου τὸ ἔργο, πρέπει νὰ ἀποδοθῇ σὲ μιὰ αἰτία πού βρίσκεται στὸν τρόπο πού ὁ δημιουργὸς τοῦ τὸ συγχρότησε. Καὶ ἡ αἰτία αὕτη δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ ἀφορᾷ τοὺς ἔρους ὑπὸ τοὺς ὁποίους καὶ μόνο μπορεῖ νὰ δημιουργηθῇ ἀπὸ ἕνα ἀντικείμενον ἢ αἰσθητικὴ συγκίνησις. Τοὺς ἔρους αὐτοὺς πιστεύω πῶς τοὺς διετύπωσε ὁ Κάντ στὴν «Κριτικὴ τῆς δυνάμεως τῆς κρίσεως».

Τὸ σύνολο τῶν παραστάσεων πού ἀποτελοῦν τὸ καλλιτεχνικὸ ἔργο καὶ πού μᾶς τίς παρέχει ἡ φαντασία πρέπει μέσῃ στὴ συνειδήσιν νὰ συντίθεται κατὰ τοὺς κανόνες τῆς διάνοιας ὡς νὰ ἐπρόκειτο γιὰ παραστάσεις πού μᾶς δίνει ἡ αἴσθησις γιὰ νὰ σχηματίσωμε μιὰ κρίσιν. Στὴν ἄρτια σύνθεσις αὐτῆς τῆς

διάνοιας καὶ τῆς φαντασίας, τῶν δυὸ πνευματικῶν μας αὐτῶν λειτουργιῶν, ἐγκρίνεται ὁ μόνος ἀπόλυτος ὁρος ὑπὸ τὸν ὁποῖο μπορεῖ νὰ δημιουργηθῇ ἡ αἰσθητικὴ συγκίνησις. Τὸ ἔργο τέχνης ὅπου δὲν ἐπιτυγχάνεται κατὰ ἓνα τοῦλάχιστον βαθμὸ αὐτῆς ἡ ἐνότης τῆς συνειδήσεως βρίσκεται ἔξω ἀπὸ τὸν κύκλο τοῦ αἰσθητικοῦ. Μόνο γιὰ τὰ ἔργα γιὰ τὰ ὁποῖα ἰσχύει αὐτὴ ἡ διαπίστωση δικαιώνεται ἡ ἀντίδρασις τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου ἀπέναντι στὴ σύγχρονη τέχνη.

Ἄν ἐγκύψωμε στὰ ἔργα ποὺ δημιούργησε ἡ εἰκαστικὴ τέχνη τῆς ἐποχῆς μας, ὑπὸ τὴν ἐπίδραση ὠρισμένων δογμάτων (Φουτουρισμός, Κυβισμός κλπ.), θὰ δοῦμε πῶς πολλὰ ἀπὸ αὐτὰ πάσχουν ἀπὸ τοῦτο ἀκριβῶς τὸ βασικὸ ἐλάττωμα. Ἀντίθετα δημιουργήθηκαν στὸν καιρὸ μας ἔργα πολλὰ τολμηρῆς νεώτερης τεχνουργίας ποὺ κατάρθρωσαν μὲ νέους τρόπους νὰ δημιουργήσουν αὐτὴ τὴν ἐνότητα τοῦ θεωροῦντος συνειδότης καὶ ἐπομένως καὶ τὴν αἰσθητικὴν συγκίνησίν του, προσθέτοντας ἔτσι νέες περιοχὰς στὸ χῶρο τοῦ αἰσθητικοῦ.

Στὴν ποίηση, ἔχει μόνον δημιουργηθῇ ἡ ἀνάγκη νὰ καταλυθοῦν οἱ αὐστηρὲς στοιχειώτικες μορφῆς ποὺ παρελθόντος, ποὺ αὐτὸ καθύλου δὲν ἀγγίζει τὴν οὐσία τῆς ποίησης, ἀλλὰ καὶ ὁ ποιητικὸς λόγος προχώρησε πρὸς μιὰν ἐκφράση ὅπου ἡ ἑλλογὴ ἀλληλοῦχία τῶν νοημάτων ἐξασθενεῖ ὑπερβολικὰ καὶ κάποτε μὴδενίζεται. Ἡ ἐπιφάντησις τοῦ ἀλόγου στοιχείου, ἑλλογα προγραμματισμένη, δημιουργεῖ ἓναν ποιητικὸν λόγον, ποὺ ἔχει μόνον ἀπέχει, ὅπως καὶ πρέπει νὰ ἀπέχει, ἀπὸ τὸν συνειρμικὸ διανοητικὸν λόγον, ἀλλὰ μεταβάλλεται σὲ μιὰ παράταξιν ἀσύνδετων εἰκόνων, ἴσως εἰκόνων ποὺ ἔχουν ἓναν ἀγνωστο ὑποκειμενικὸν σύνδεσμον γιὰ ἐκεῖνον ποὺ τὶς ὁραματίζεται, ἀλλὰ ποὺ δὲν βρίσκειται ὁμοῦς πουθενὰ διατυπωμένος καὶ γι' αὐτὸ δὲν εἶναι μεταδοτὸς. Ἐτσι παρουσιάζονται τὰ φαινόμενα τῆς ὑπερτροφίας τοῦ ἀλόγου στοιχείου καὶ στὸν ποιητικὸν λόγον, δηλαδὴ στὴν τέχνην ποὺ ἔχει ὡς ὄργανόν της συνειρμικοὺς διαλογισμούς, ὁσοδήποτε καὶ ἂν εἶναι γέννημα τῆς φαντασίας. Σ' αὐτὴν τὴν περίπτωσιν ἡ ἁρμονικὴ σύνθεσις διάνοιας καὶ φαντασίας καταλύεται ἐπ' ὠφελείᾳ ἐνὸς ἐντονα ἀντιδιανοητικοῦ στοιχείου. Ὑπάρχει ἐν τούτοις ἓνα ἐλάχιστον ὄριο λογικοῦ συνειρμοῦ ποὺ εἶναι ἀπαραίτητον γιὰ νὰ εἶναι ὁ λόγος λόγος καὶ δὴ ποιητικὸς λόγος. Ἀπὸ τὴν κακὴν ποίησιν τοῦ παρελθόντος ποὺ δὲν ἦταν παρὰ μιὰ μέτρια σκέψις σὲ στίχους καὶ ποὺ ἦταν καταθλιπτικὸς ὁ λογικὸς συνειρμὸς εἰς βάρος τῶν ἀλόγων στοιχείων, τῆς φαντασίας, τῆς μουσικῆς, καὶ τῆς εἰκαστικῆς μορφῆς, φτάσαμε στὴν ποίησιν ὅπου ξεπεράσθηκε τὸ ὄριο τῆς ἁρμονικῆς σύνθεσης λογικῆς καὶ φαντασίας, δηλαδὴ ξεπεράσθηκε τὸ ἐλάχιστον ὄριο λογικοῦ συνειρμοῦ ποὺ εἶναι ὁρος γιὰ νὰ εἶναι ἁρμονικὴ ἡ σύνθεσις αὐτῇ τῶν δύο στοιχείων. Καὶ ἔτσι ἀπὸ τὴν Σκύλλα πέσαμε στὴ Χάρυβδι καὶ κάναμε στὴν ἐποχὴν μας κακὴν ποίησιν ἄλλου εἴδους.

Ἡ μουσικὴ ἐκφράζει πάντα τὰ νοήματά της μὲ τὴν ἐναλλαγὴν δυσαρμονικῶν καὶ ἁρμονικῶν τόνων (dissonances) ποὺ ἀνταποκρίνονται σὲ δυὸ ἀντίθετες καταστάσεις τοῦ συνειδότης. Ἡ πρώτη ἐκφράζει τὴ διάσπασίν του καὶ

τὴν ὁδὸν ποὺ ἡ διάσπαση αὐτὴ προκαλεῖ, ἐνῶ ἡ δευτέρα ἐκφράζει τὴ φιλία τῶν στοιχείων τῆς, τὴ σύνθεσις τῆς ψυχῆς σὲ μιὰν ἐνότητα καὶ τὴν εὐδαιμονία ποὺ συνεπάγεται. Γιὰ νὰ δημιουργηθῇ ἡ αἰσθητικὴ συγκίνησις εἶναι ἀνάγκη τὸ δράμα τῆς δυσαρμονίας νὰ καταλήξῃ στὴν κάθαρσις τῆς ἁρμονίας, εἶναι ἀνάγκη ἀνάμεσα στὰ δύο στοιχεῖα νὰ ὑπάρξῃ κάποια ἰσορροπία, κάποια ἀναλογία, ὥστε οἱ παραστάσεις ποὺ διακατέχουν τὴ συνειδητοποίησιν νὰ ἐντάσσωνται σὲ μιὰν ἐνότητα. Ἀλλοιῶς ἡ δημιουργουμένη ψυχικὴ διάθεσις εἶναι διάθεσις διάλυσης, κατάθλιψης, ἐκμηδενισμοῦ χωρὶς διέξοδο ποὺ βέβαια δὲν εἶναι διάθεσις αἰσθητικῇ. Ὑπάρχει κάποιο ὄριο ὅπου πρέπει, γιὰ νὰ φτάσωμε στὴν αἰσθητικὴ συγκίνησις, νὰ ἐπέλθῃ ἡ κάθαρσις.

Μὲ τὰ ἐπικρατοῦντα δυσαρμονικὰ στοιχεῖα ἡ μουσικὴ τῆς ἐποχῆς μας ἐκφράζει τὸν ἐρημικὸ ἄνθρωπο μὲ τὴ διασπασμένη συνειδητοποίησιν. Γι' αὐτὸ εἶναι πάντα τραγικὴ. Ἀλλὰ μπορεῖ νὰ εἶναι καὶ μεγάλη ὅταν κατορθώσῃ νὰ συνδυάσῃ τὴν τραγικότητά τῆς μὲ κάποια ἐσωτερικὴ κάθαρσις ποὺ συντελεῖται μόνῃ μὲ τὴν ἐνότητα τοῦ συνειδότης.

Ἰστέρα ἀπὸ τὴν ἐπὶ μέρους ἐξέτασις κάθε εἶδους χωριστὰ μπορούμε νὰ διατυπώσουμε καὶ παρατηρήσεις ποὺ ἀφοροῦν ὅλα τὰ εἶδη τῆς τέχνης. Στὴν ἐποχὴ μας ὑπάρχουν λόγοι ἰσχυροὶ νὰ ὀδηγηθῇ ἡ καλλιτεχνικὴ προσπάθεια στὴ διάσπαση αὐτῆς τῆς ἐνότητος τῆς συνειδητοποίησιν, στὴν τέχνη χωρὶς κάθαρσις, στὴν τέχνη ποὺ δὲν συζευγνύει ἰσόρροπα διάνοια καὶ φαντασία.

Ὁ ἄνθρωπος βρίσκεται πάλι σὲ μιὰ ἀπὸ τὶς ἱστορικὰς περιόδους ὅπου κατέχεται ἀπὸ δύο ἀντίθετες ἀκραῖες τάσεις. Τὴν τάσιν πρὸς τὴν ὑπερβολὴ τοῦ λογικοῦ στοιχείου, ἀλλὰ καὶ ἐξ αἰτίας αὐτοῦ καὶ τὴν τάσιν ποὺ ἀντιμάχεται τὰ λογικὰ στοιχεῖα. Ἡ μαθηματικὴ σκέψις, οἱ τεχνικὲς γνώσεις ποὺ ἀπὸ αὐτὴν ἀπορρέουν ἔχουν τέτοια κυρίαρχη θέσις στὴ σύγχρονη ζωὴ ποὺ εἶναι φυσικὸ ὁ πιὸ εὐαίσθητος ἄνθρωπος, ὁ καλλιτέχνης, νὰ ἀντιδράσῃ σὲ αὐτὴ τὴν κυρίαρχη ροπὴ. Αὐτὸ δηλαδὴ ποὺ συμβαίνει ἐν τινι μέτρῳ σὲ ὅλες τὶς ἐποχές, στὴ δική μας ἐκδηλώνεται πιὸ ἐντονα. Καὶ ἀκόμη πιὸ ἐντονὴ ἐκδηλώνεται καὶ ἡ ἀντίθεσις σὲ αὐτὴ τὴ ροπὴ.

Ἡ διάνοια δὲν πολεμεῖται στὸν καιρὸ μας ἐν ὀνόματι τοῦ λόγου στὴν εὐρύτερη ἔννοια, ἀλλὰ ἐν ὀνόματι τοῦ ἀλόγου. Φυσικὸ εἶναι σὲ ἕνα κόσμος ποὺ μοιράζεται μεταξὺ τῆς μαθηματικῆς σκέψης ἀπὸ τὴ μιὰ καὶ τῆς θεραπείας τοῦ ἀλόγου ἀπὸ τὴν ἄλλη, νὰ δοκιμάζωνται οἱ ἰδέες, οἱ ἀξίες ποὺ περικρατοῦν καὶ συνθέτουν ὁλόκληρη τὴ συνειδητοποίησιν καὶ θεμελιώνουν τὴν ἐνότητά τῆς, νὰ δοκιμάζεται δηλαδὴ ὁ λόγος. Ἔτσι στὸ θεωρητικὸ πεδίο κυριαρχεῖται ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ ἕναν ἀπεριόριστο σκεπτικισμό. Στὸ ἥθικὸ πεδίο, μὲ τὴ συνδρομὴ τῆς ἀμελικτῆς ἐνδοσκοπήσεως, δοκιμάζει τὴν πιὸ σκληρὴ μόνωσιν καὶ ζῇ ὅλο καὶ βαθύτερα, τὴν ἐσωτερικὴν τοῦ διάσπαση ποὺ ἐκφράζεται μὲ τὴν διάσπαση καὶ τὸν κατακερματισμὸ τῶν μορφῶν στὸ αἰσθητικὸ πεδίο. Βρίσκεται δηλαδὴ στὴν τέχνη σὲ ἀδυναμία νὰ δημιουργήσῃ αὐτὴ τὴν ἰσόρροπην συλλειτουργία

τῶν δύο βασικῶν λειτουργιῶν τῆς συνειδήσεως, τῆς φαντασίας καὶ τῆς διανοίας πού μόνη δημιουργεῖ τὴν αἰσθητικὴ συγκίνησι.

Γι' αὐτὸ εἶναι χρέος τοῦ ἀληθινοῦ καλλιτέχνη τῆς ἐποχῆς μας, νὰ υπερνικήσῃ τὶς δυνάμεις πού στὸν καιρὸ μας ἐπιδρῶν βλαπτικὰ στὴν ἁρμονικὴ συλλειτουργία τῶν λειτουργιῶν τοῦ συνειδύτος. Καὶ θὰ τὸ κατορθώσῃ, ἔχι προγραμματίζοντας τὴν πορεία του καὶ τὸ ἔργο του, κατὰ τρόπον ἀκαμπτο ὅπως τὸ κάνουν πολλὲς νεώτερες σχολές, ἀλλὰ ἀγωνιζόμενος νὰ διαφυλάξῃ τὴν ἐλευθερίαν τῆς προσωπικότητάς του, τὴν ἐλευθερίαν ὅλων τῶν πνευματικῶν του λειτουργιῶν ἀπὸ κάθε ἐπηρεασμὸ πρόσκαιρο καὶ ξένο πρὸς τὴν ἀποστολὴν τοῦ πού εἶναι πάντα νὰ ἐκφράζῃ ἀδέσμευτα τὸν μέσα του κόσμον.

Καὶ αὐτὸ βεβαίως τὸ κατάρθωσαν ὅλοι οἱ μεγάλοι τῆς ἐποχῆς μας ὅπως ὅλοι οἱ μεγάλοι ὅλων τῶν καιρῶν, γιατί αὐτὸ ἀποτελεῖ τὸν τίτλον τοῦ μεγαλείου των. Ἀλλὰ οἱ πολλοὶ δὲν λυτρώνονταν ἀπὸ τὸ βάρος τῆς γύρω ἀτμόσφαιρας καὶ αὐτοὶ προκαλοῦν στὸν πολὺ κόσμον τὶς γνωστὲς ἀντιδράσεις πού φυσικὰ ἐκδηλώνονται κατὰ τρόπον ἀφελῆ καὶ ἀστοχο ἀπὸ τοὺς πολλοὺς ἐπικριτὲς τῆς νεώτερης τέχνης. Ἀσφαλῶς, οἱ περισσότερες ἐπικρίσεις πού διατυπώνονται ἔτσι ἐναντίον τῆς σύγχρονης τέχνης πρέπει νὰ ἀποδοθοῦν στὴν ἀδυναμίαν τοῦ ἀνθρώπου τῆς ἐποχῆς μας νὰ συλλάβῃ δημιουργίαν πού μὲ τὸ ἐναπόδι βρίσκονται στὸ παρὸν ἀλλὰ μὲ τὸ ἄλλο στὸ μέλλον, δημιουργίαν, πού ἅμα συνηθίσωμε τὶς νέες μορφές πού μᾶς χαρίζουν, θὰ μᾶς συγκινήσουν ὅσο οἱ κλασσικές. Πρέπει ἐν τούτοις νὰ ὁμολογηθῇ ὅτι συχνὰ τὴν τέχνη τῆς ἐποχῆς μας τὴν χαρακτηρίζει ἕνας ἔντονος ἐξτρεμισμὸς — μία τάση, στὴν ἑκφραση τοῦ λόγου, πού εἶναι πάντα ὁ σκοπὸς τῆς τέχνης, νὰ μὴ χρησιμοποιήται ὁ λόγος κατὰ τὸ μέτρο πού εἶναι ἀπαραίτητο γιὰ νὰ ὁλοκληρωθῇ ἡ ἐνότης τῶν λειτουργιῶν τοῦ συνειδύτος.

Ἀλλὰ ὁ ἐξτρεμισμὸς πρὸς αὐτὴ τὴν κατεύθυνση, αὐτὴ ἡ ὑποτίμησις τοῦ λόγου εἶναι γνώρισμα τοῦ ρομαντισμοῦ σὲ ὅλες τὶς ἐποχές. Γι' αὐτὸ κατέχομαι ἀπὸ τὴν πεποίθησιν πὼς ἡ ἐποχὴ μας, πλάι στὸ κυρίαρχον ρεῦμα τοῦ θετικισμοῦ καὶ τῆς μαθηματικῆς σκέψης, διχτρέχεται καὶ ἀπὸ ἓνα παράλληλον ἰσοδύναμον ρεῦμα πρὸς τὸ ἄλογο, πού δὲν μπορῶ νὰ τὸ χαρακτηρίσω ἄλλοιῶς παρὰ ὡς ἐκδήλωσις τοῦ πῦρ ἔντονου ρομαντισμοῦ.

Ἀπὸ τὴ στιγμὴ πού ἡ αἰσθητικὴ συγκίνησις εἶναι ἀχώριστη ἀπὸ τὴν ἐξισορρόπησιν τῶν ψυχικῶν λειτουργιῶν, εἶναι φυσικὸ νὰ βρίσκεται σὲ ἀντίθεσιν μὲ κάθε ἀκρότητα πού θὰ ἐμείωνε ἐπ' ὠφελείαν τοῦ ἑνὸς παράγοντος ἑναντὶ ἄλλον. Ὅλα τὰ ἔργα πού καθιέρωσε ὁ χρόνος, ἔργα πού πιά δὲν τὰ κρίνομε, ἀλλὰ πού εἶναι τὰ ἴδια σὰν κριτήρια τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ὕψους, σὲ ὅποιανδήποτε τεχνολογία καὶ ἂν ἀνήκουν καὶ σ' ὅποιονδήποτε πολιτισμὸ καὶ ἂν ἀναπτυχθῇ, βρίσκουν τὸ καθένα μὲ τὸν τρόπον τοῦ μέτρο τῆς ἐξισορρόπησης ὅλων τῶν παραγόντων τῆς ψυχῆς γιὰ νὰ ὀδηγήσουν στὴν αἰσθητικὴ συγκίνησιν.

Τὸ μέτρο τοῦτο ἔχει εὐρύτητα περιθώρια. Ὁ Χῶρος μέχρι τοῦ ὁποίου

μπορεῖ κάθε παράγων νὰ ἐκταθῇ εἶναι μεγαλύτερος ἀπ' ὅ,τι φανταζόμαστε, ἀλλὰ ὑπάρχουν παρ' ὅλη αὐτὴ τὴν εὐρύτητα καὶ ὅρια. Ὑπάρχει δηλαδὴ ἓνα μέτρο πού δὲν μπορεῖ νὰ ξεπεραστῇ. Δὲν ξέρω καμμία μέθοδο πού τὸ μέτρο αὐτὸ θὰ τὸ καθώριζε κατὰ τρόπο πῶς συγκεκριμένο. Αὐτὸ ὅμως δὲν σημαίνει ὅτι δὲν ὑπάρχει καὶ ὅτι δὲν εἶναι ἀληθινὴ ἡ κρίσις πού ἀνάγει αὐτὸ τὸ μέτρο τῆς ἐναρμόνισης καὶ ἐξισορρόπησης ὧων τῶν δυνάμεων τῆς ψυχῆς σὲ ὅρο χωρὶς τὸν ὁποῖο τὸ ὠραῖο εἶναι ἀπραγματοποιήτο.

Τὸ μέτρο αὐτὸ θεμελιώνει τὴν ἐλευθερία τοῦ καλλιτέχνη, ὅπως ὁ ἠθικὸς νόμος θεμελιώνει τὴν ἐλευθερία τοῦ πράττοντος ἀνθρώπου καὶ ὅπως ἡ λογικὴ θεμελιώνει τὴν ἐλευθερία τῆς σκέψης.

Ἐπειδὴ οἱ περισσότερες κριτικὲς πού ἀσκοῦνται ἐναντίον τῆς νεωτέρας τέχνης ἔχουν ὡς ἀφετηρία ὠρισμένες θεωρίες πού πιστεύω πὼς πραγματικά περιορίζουν τὴν ἐλευθερία τῆς καλλιτεχνικῆς δημιουργίας, ἀκριβῶς διότι δὲν ἀναγνωρίζουν κανένα ὅριο στὴν ἐκφρασὴ τῆς, θέλω νὰ ὑποστηρίξω ἀντίθετα πρὸς τὶς θεωρίες αὐτὲς πὼς μπορεῖ καὶ πρέπει νὰ ὑπάρχουν καὶ ὅρια καὶ περιορισμοὶ στὴν καλλιτεχνικὴ δημιουργία κάθε ἐποχῆς καὶ φυσικὰ καὶ τῆς δικῆς μας, ὅρια πού ἔχει μόνον δὲν περιορίζουν, ἀλλὰ ἀκριβῶς θεμελιώνουν τὴν ἐλευθερία τῆς τέχνης.

Ξέρω καλὰ πὼς οἱ σκέψεις πού σᾶς ἐξέθεσα εἶναι γιὰ σᾶς ἀπλές. Πολὺ ἀπλές μάλιστα. Ἀλλὰ ἐνώπιον ἐνὸς συνεδρίου πού συνέρχεται στὰς Ἀθήνας, αἰσθάνθηκα τὴν ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη νὰ ὑπογραμμίσω τὴν ἀρχὴ αὐτὴ τοῦ μέτρου, τῆς ἰσορροπίας μεταξὺ διάνοιας καὶ φαντασίας καὶ νὰ τὴν ὑπομνήσω ἐν πάσῃ μετριοφροσύνῃ στοὺς ἐκλεκτοὺς συνέδρους του.

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ

Τουρισμός
Υπ. Προεδρίας

Δ Ο Γ Ρ Ο Σ

ταῦ κ. Ὑπουργοῦ Προεδρίας τῆς Κυβερνήσεως
εἰς τὰ ἐγκαίνια τῆς Σχολῆς Τουριστικῶν
Ἐπαγγελματιῶν εἰς Κηφισίδν 24-1-60
ληθούσι εἰς τὴν ἀπαρτίαν τῶν ἐξων, εἴτε πρόκειται περὶ
μαλλοδέντων ἢ σχοληθῶσι εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ ξενοδοχείου.

Κύριε Πρόεδρε,

Ἡ παρουσία σας ἀποτελεῖ μίαν πρόσθετον ἐπι-
βεβαιώσιν τοῦ ἀμερίστου προσωπικοῦ ὧμῶν ἐνδιαφέροντος καὶ
τοῦ ἐνδιαφέροντος ὅλης τῆς Κυβερνήσεως διὰ τὴν τουριστικὴν
προσπάθειαν τῆς χώρας.

εἰς τὴν ὁποῖα Ἀφ' ἧς, κατόπιν τῶν προγραμματίων τὰ ὅποια ἐχαρ-
ξάτε ἤρχισε νὰ διοργανῶται ἡ κατασκευαστικὴ πλευρὰ τοῦ του-
ριστικοῦ ἡμῶν προγράμματος εἰς σημεῖον ὥστε νὰ δημιουργοῦν-
ται ἀνάγκαι μεγαλυτέρου καὶ εὐρυτέρου ἀριθμοῦ ἐμφύχου ὀλι-
κοῦ τὸ ὅποτον νὰ ἀξιοποιῇ ὁλόκληρον αὐτόν τόν ξενοδοχειακόν
ἐξοπλισμὸν τῆς χώρας, δημιουργήθηκε ἡ ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη νὰ
καταβάλλωμεν καθεὶν προσπάθειαν ὥστε αὐτός ὁ ἐξοπλισμὸς ἀπὸ
ἀπόψεως ἐμφύχου ὀλικοῦ νὰ καταστῇ ἄξιος τῶν προσδοκιῶν μας.

Πράγματι κατόπιν τῶν ἐντολῶν τὰς ὁποίας ἐδόξατε
ἤδη ἀπὸ διετίας καὶ τῶν προσωπικῶν σας ἐπιλοκύσεων εἰς τὴν
σχολὴν Ρόδου ἡ ὁποία ἤρχισε πρῶτη λειτουργοῦσα ἐδημιουργή-
θηκε ὁ πρῶτος πυρὴν καὶ τοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ καὶ τῶν
μαθητῶν οἱ ὅποιοι ἀφιερῶθησαν εἰς τὸ ἔργον αὐτό. Ἦδη ἐκτός
τῆς Σχολῆς Ρόδου ἐφέτος ἤρχισε νὰ λειτουργῇ ἡ παρούσα σχολὴ
καὶ καθὼς γνωρίζετε λειτουργεῖ καὶ ἡ Μεση Σχολὴ θεο/νίκης.
Εἰς τὴν Ρόδον ἔχομεν περὶ τοὺς 10 μαθητὰς, ἔχομεν περὶ τοὺς
100 μαθητὰς εἰς τὴν ἐδῶ Σχολὴν καὶ ἔχομε περὶ τοὺς 90 ἢ 100
εἰς τὴν θεο/νίκην. Οἱ μαθηταὶ τῶν Σχολῶν αὐτῶν εἶναι ἀπόφοιτοι
Γυμνασίου καὶ ἔρχονται ἐδῶ διὰ μίαν πλήρη ἐπιμόρφωσιν ἡ ὁποία
διαρκεῖ δύο ἔτη. Εἶναι ἐσωτερικοί. Ἐκπαιδεύονται εἰς τόν
ξενοδοχειακόν καὶ εἰς τόν ἐστιατορικόν κλάδον. Ἀποκοτῶν μίαν

μόρφωσιν εἰς γλώσσας καὶ εἰς ὅλους τοὺς ἄλλους κλάδους τοὺς ἀπαραιτήτους διὰ τὴν ἀνωτέρας στάθμης ἁποκοιν τῶν τουριστικῶν ἐπαγγελμάτων. Ἐπεὶ πρόκειται περὶ μελλόντων νὰ δοχοληθῶσι εἰς τὴν ὁπηρεσίαν τῶν ξένων, ἔπεὶ πρόκειται περὶ μελλόντων νὰ δοχοληθῶσι εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ ξενοδοχείου. Πέραν τούτου βῆσαι τῶν συμφωνιῶν τὰς ὁποίας ἀπεγράψατε διὰ τὴν τεχνικὴν γερμανικὴν βοήθειαν ἔχομεν μίαν πρόσθετον ἐπιμόρφωσιν τῶν ἀποφοίτων τῶν ἀνωτέρων αὐτῶν σχολῶν, εἰς τὴν γερμανίαν. Ἐχομεν 20 αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἐν Γερμανίᾳ καὶ ἐπιθυμῶ νὰ οἶς ἀναφέρω. κ. Πρόεδρε, ὅτι ἐλήφθη ἐπιστολὴ εἰς τὴν πρεσβείαν τῆς Βόννης πρὸς ὀλίγων ἡμερῶν ἀπὸ τὴν Σχολὴν εἰς τὴν ὁποίαν φοιτοῦν αὐτὰ τὰ παιδιὰ ἢ ὁποῖα ἐδήλου, ἡ Σχολὴ ἐδήλου, ὅτι αὐτοὶ οἱ μαθηταὶ ἀποτελοῦν σέμνωμα τῆς Σχολῆς. Ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν ἀναχωροῦν ἄλλοι 30 διὰ τὴν ἰδίαν σχολὴν. Ἀνωτέραν Σχολὴν ξενοδοχειακῶν Ἐπαγγελμάτων ἐν Γερμανίᾳ. Ἐχομεν ἐπομένως δύο στάδια: τὸ στάδιον τῆς μέσης Σχολῆς ὅπως εἶναι εἰς τὴν θεο/νίκην, τὸ στάδιον τῆς Ἀνωτέρας Σχολῆς μετὰ τὴν ἐπιμόρφωσιν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν διότι οὗτοι θὰ τὸ ἐπιτύχουν. Οἱ μαθηταὶ ἐν τῇ συνόλῳ των τοὺς ὁποίους ἔχομεν αὐτὴν τὴν στιγμὴν εἶναι 400. Εἶναι ὀλιγότεροι ἀπ' ὅτι χρειαζόμεθα. θὰ προσπαθήσωμεν νὰ διευρύνωμεν τὸ μέρισμά των. Ἀλλὰ ἐπειδὴ εἶναι ἐσωτερικοὶ καὶ πρέπει νὰ μένουν ἐσωτερικοὶ ἢ ἀδελφοὶ τῶν μαθητῶν δὲν εἶναι πάντοτε πολὺ εὐκόλος.

Κύριε Πρόεδρε,

"Ὅλα αὐτὰ τὰ ὁποῖα βλέπετε ἐγένοντο βῆσαι τῶν ἐντολῶν τὰς ὁποίας ἐδόσατε καὶ εἰδικῶς βῆσαι τῆς οδηγίας τὴν ὁποίαν διευτυπώσατε ἐφέτος πρὸς τὸν τουρισμὸν κατὰ τὴν ὁποίαν ἀφ' ἧς στιγμῆς ἤδη ὁ ξενοδοχειακὸς μας ἐξοπλισμὸς ἐφθάσε εἰς τὸ σημεῖον εἰς τὸ ὁποῖον ἐφθάσε καὶ θὰ φθάσῃ ἐντὸς ἐνὸς ἔτους πρὸς νὰ δώσωμεν μεγαλύτερον βάρος καὶ εἰς τὴν

εκπαίδευσιν εἰς τὰ τουριστικὰ ἐπαγγέλματα. Καί ἤδη διὰ τῶν ποσῶν τὰ ὁποῖα ἐδώσατε ἐφέτος διὰ πρώτην φοράν τόσοον μεγάλα διὰ τὸ πρόγραμμα τοῦ Τουρισμοῦ δυνάμεθα βασίμως νὰ ἐλπίζωμεν ὅτι θὰ εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ δώσωμεν ἀκόμη μεγαλύτεραν ἐδρύτητα εἰς τὴν τουριστικὴν ἐκπαίδευσιν.

Μὲ αὐτὴν τὴν ἀφιετηρίαν πρέπει νὰ εἴμαστε εὐοίωνοι ὅτι αἱ σχολαὶ αὗται θὰ ἀποδώσουν.

Ἰμεῖς κ. Πρόεδρε εἴχατε ἐπισκεφθῇ τὴν Σχολὴν τῆς Ρόδου καὶ εἴχατε ἔλθει ἐκ ἐπαφῆν μὲ τοὺς μαθητὰς, θὰ οἶσθε παρακαλῶσιν σήμερα νὰ γνωρίσετε καὶ τὰ παιδιὰ τῆς Κηφισοῦ, διότι θὰ ἔβητε ὅτι καὶ ἐδῶ ἔχετε ἕνα ἐμφυχον ὀλικόν τὸ ὁποῖον θὰ οἶσθε δόσῃ πλήρη ικανοποίησιν καὶ ἐλπίζω τοῦ χρόνου νὰ ἀνοίξωμεν καὶ ἄλλην σχολὴν καὶ νὰ οἶσθε δώσωμεν μίαν ἄλλην ικανοποίησιν, διότι γνωρίζομεν ὅτι πλὴν αὐτῶν τῶν ικανοποιήσεων κ. Πρόεδρε, πολλὰς ἄλλας δὲν ἔχοντες νὰ ἔχουν ἑκεῖνοι ποὺ διευθύνουν τὰ κοινὰ εἰς τὸν τόπον μας.

Παρατεταμένα Χειροκροτήματα.

[7.]

(2)

International Convention
of G.O.E.T.O.

March 1960 - May 1960

I am extremely pleased to extend to you a hearty welcome on behalf of the Greek Government.

Greece considers itself happy for being able to offer to the members of the international convention of the G.O.E.T.O. its traditional hospitality.

I hope that your visit in Greece will prove satisfactory in two ways: First, that you will have a chance to discuss problems of common interest among you and with your Greek colleagues. Second, you will be able to get firsthand information on Greece and draw conclusions on the development of Greek Tourism by yourselves.

A vast construction program is now nearing completion in Greece. It comprises an impressive list of tourist development targets. This program, which forms part of a carefully drawn up five year plan and

provides public investments amounting to 50.000.000 dollars, includes more than 70 major construction works, now nearing completion, of a total cost of 8.000.000 dollars.

Such a policy of promoting Greek Tourism resulted, in the last ten years, in an increase ten times the number of tourists visiting Greece. Thus, the number of tourists rose from 33.000 in 1950 to 340.000 in 1959. The total amount of foreign currency imported to Greece, has also increased from 4,5 million dollars to 41,0 million.

Analytically, the first part of the program provides for the construction of completion of 33 hotel units, 13 tourist pavilions and various other works, connected with the entertainment industry, the improvement of highways and various other tourist projects. No less than 3.000 hotel beds will be added to existing accomodation facilities for tourists, when these new hotels will be ready. Greece can now be reached in an easier

and more comfortable way. Besides the existing airlines, a new transbalkan highway, crossing Yougoslavia and leading to Athens, is under construction. In addition, a ferry-boat line between Brindisi in Italy and the ports of Greece, will reopen, after many centuries, the historical and traditional communication artery of the Mediterranean area, known as the Roman and Byzantine " Egnatia odos ".

Our newly applied hotel system, as well as our lately constructed roads network, and the inexpensive way of living in almost all parts of Greece, in connection with other tourist facilities, provided by the National Tourist Organisation of Greece, make us believe that our country will serve your professional interests.

Your staying in Greece will provide you with the opportunity to get a rough idea of what has been achieved in tourist development. We will, therefore, appreciate your constructive criticism on what you will have seen.

- 4 -

Your profession accomplishes a vital function in the complex machinery of the international tourist organisation. Your task is to develop tourism and, through it, to promote cultural relations among countries. Being fully aware of the importance of this mission of yours, the Greek Government takes an especially great interest in the proceeding of your Convention and has asked me to declare its opening, wishing you every success.

I am extremely pleased to extend to you a hearty welcome on behalf of the Greek Government.

Greece considers itself happy for being able to offer to the members of the international convention of the G.O.E.T.O. its traditional hospitality.

I hope that your visit in Greece will prove satisfactory in two ways: First, that you will have a chance to discuss problems of common interest among you and with your Greek colleagues. Second, you will be able to get firsthand information on Greece and draw conclusions ~~on~~ the development of Greek Tourism by yourselves.

A vast construction program is now nearing completion in Greece. It comprises an impressive list of tourist development targets. This program, which forms part of a carefully drawn up five year plan and provides public investments amounting to 50.000.000 dollars, includes more than 70 major construction works, now nearing completion, of a total cost of 8.000.000 dollars.

Such a policy of promoting Greek Tourism resulted, in the last ten years, in a increase ten times the number of tourists visiting Greece. Thus, the number of tourists rose from 33.000 in 1950 to 340.000 in 1959. The total amount of foreign currency imported to Greece, has also increased from 4,5 million dollars to 41,0 million.

Analytically, the first part of the program provides for the construction or completion of 33 hotel units, 13 tourist pavilions and various other works, connected with the entertainment industry, the improvement of highways and various other tourist projects. No less than 3.000 hotel beds will be added to existing accomodation facilities for tourists when these new hotels will be ready. Greece can now be reached

in an easier and more comfortable way. Besides the existing airlines, a new transbalkan highway, crossing Yougoslavia and leading to Athens, is under construction. In addition, a ferry-boat line between Brindisi in Italy and the ports of ~~Igoumenitsa and Patras~~ in Greece, will reopen, after many centuries, the historical and traditional communication artery of the Mediterranean area, known as the Roman and Byzantine "Egnatia odos".

Our newly applied hotel system, as well as our lately constructed roads network, and the inexpensive way of living in almost all parts of Greece, in connection with other tourist facilities, provided by the National Tourist Organisation of Greece, make us believe that our country will serve your professional interests.

Your staying in Greece will provide you with the opportunity to get a rough idea of what has been achieved in tourist development. We will, therefore, appreciate your constructive criticism on what you will have seen.

Your profession accomplishes a vital function in the complex machinery of the international tourist organisation. Your task is to develop tourism and, through it, to promote cultural relations among countries. Being fully aware of the importance of this mission of yours, the Greek Government takes an especially great interest in the proceedings of your Convention and has asked me to declare its opening, wishing you every success.